

România literară

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

34

23 AUGUST 1944 –
23 AUGUST 1974

ORIZONT

PE SPIRALA dialecticii acestui secol în care poporul român a înscris atâtea momente din mersul înainte al frământatei, eroice istorii, 23 August 1944 semnifică o dată-cheie în determinarea noului său destin: acela cind Revoluția de esență și finalitate proletară și-a cucerit forța duratei și a perspectivei prin partidul ei comunist. În împrejurările create de un război punind în cumpănă însăși ființa lui națională, poporul nostru și-a aflat în detașamentul de avangardă al clasei muncitoare cel mai înțelept și mai îndrăzneț călăuzitor, cel mai destoinic organizator al unității sale patriotice, pentru a hotări, în deplinătatea voinței sale, momentul și mijloacele acțiunii salvatoare.

Deși obligat încă din al patrulea an de la înființare să infrunte vicisitudinile ilegalității, deși aceste condiții au devenit cu atât mai grele odată cu declanșarea unui război criminal, în care România a fost tirată prin intriga trădării și teroare, Partidul Comunist a fost acela care, după ce în deceniul precedent inițiasse și întreținuse lupta antifascistă, a știut și a reușit să-și facă auzit crezul solidarității naționale, să grăbească ritmul de cristalizare a forțelor ce aveau să infăptuiască actul istoric al Eliberării. De aceea, în retrospectivă, ne apare cu atât mai clar indicele de influență a Partidului în cercuri tot mai largi, nu numai ale muncitorimii, dar ale țărânimii, ale intelectualității. Aceasta înainte de aruncarea țării în războiul hitlerist și apoi, tot mai intens, în timpul războiului însuși.

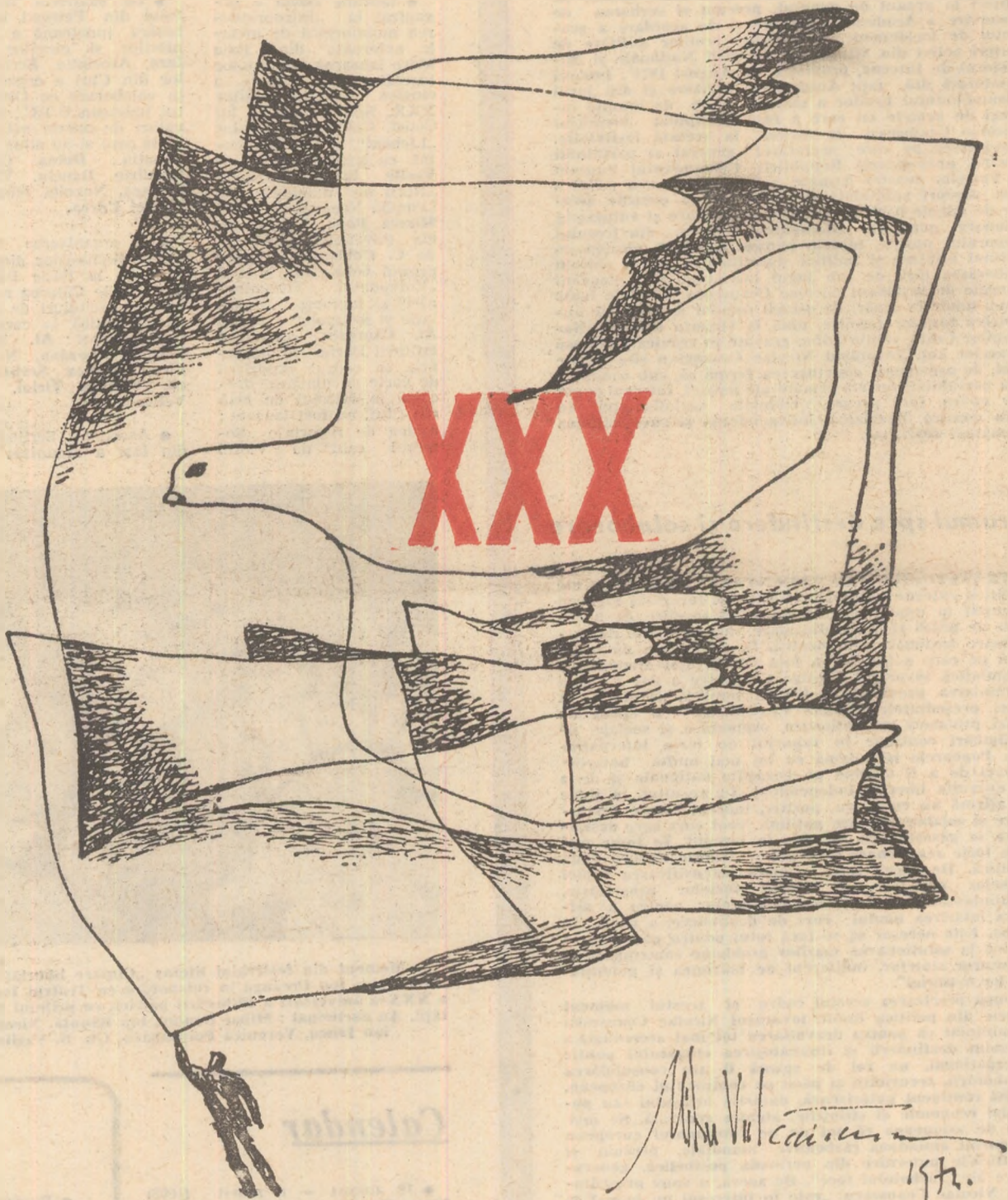
În acei ani negri, procesul rezistenței naționale s-a cristalizat progresiv prin comunisti, datorită experienței lor de luptă revoluționară, implicind ascuțit discernământ politic, acțiune neînfrică în sensul celei mai juste linii strategice a uriașei bătălii prin care trecea întreaga omenire civilizată. Ea – această linie – a dus la victoria insurecției naționale antifasciste armate, la eliberarea țării printr-un act unitar al factorilor de decizie, la întoarcerea armelor împotriva adevăratului dușman, alăturându-ne de îndată Națiunilor Unite, înlesnind, prin însuși actul de la 23 August 1944, modificarea în plus a raportului de forțe și contribuind la accelerarea ritmului ofensivei generale ce avea să triumfe prin marea victorie de la 9 Mai 1945. Efortul României în războiul antifascist, armatele noastre luptând glorios alături de cele sovietice, nu numai pentru alungarea inamicului de pe pământul nostru transilvan, dar și pentru zdrobirea fascismului în Ungaria și Cehoslovacia, sînt tot atâtea acte pecetluite cu singe și eroism, cu bravură și loialitate unanim recunoscute.

În amploarea efortului revoluționar de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, în afirmarea cu atîta demnitate a independenței, a suveranității naționale, al modului propriu de a se gospodări înăuntrul său și de a-și conduce politica sa de pace și de colaborare pe eșichierul internațional, România de astăzi reflectă atît conștiința participării sale active la efortul Națiunilor Unite pentru și pînă la victoria finală, cît și imaginea, an de an mai complexă, a revoluției pe care a infăptuit-o cu deplin succes, a transformărilor, uriașe, de structură, a realizărilor care i-au schimbat înfățișarea generală, – într-atît încît să culeagă laurii de admirație pentru „miracolul românesc”.

Acest „miracol” e o frapantă și lucidă realitate, impunătoare prin concretizarea unei înverșunate voințe de progres, de recuperare a tot ceea ce, veacuri după veacuri, o istorie vitregă a împiedicat un popor de străveche bărbăție să înainteze potrivit năzuințelor lui – toate investite de cel mai nobil umanism. Dimensiunea de astăzi a destinului său este aceea cucerită de geniul său creator, potențată revoluționar prin unitatea în jurul Partidului Comunist, în jurul conducătorului său, Nicolae Ceaușescu.

De pe treapta anului 30 al noii sale istorii, România Socialistă își privește încă mai încrezătoare viitorul ale cărui perspective vor fi trasate, în toată amploarea lor, pînă în anul 2000, la cel de-al XI-lea Congres al Partidului. Cînd conducătorul său va îmbrățișa cu toată înțelepciunea și îndrăzneala lui de ctitor revoluționar întreaga voință de propășire a tuturor fiilor patriei, scrutînd orizontul, aureolat de zorii comunismului, al mileniului ce vine.

George Ivașcu

ȚARA MEA

Țara mea are chip frumos,
Miini harnice, minte înțeleaptă.
Luptăm pentru o lume mai dreaptă,
Pentru un viitor luminos.

Cîntec limpede-n inimă-mi sună,
Griu-și leagănă spicele-n rouă.
Făurim o lume mai nouă,
O lume mai bună.

Bucium s-aude din munte în munte
Vestind sărbătoarea cea mare.
Țara mea scăldată în soare
Poartă cunună de lauri pe frunte.

ZAHARIA STANCU

România literară

COLEGIUL :

Zaharia Stancu, președinte al Uniunii Scriitorilor, Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Busulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Dărie Novăceanu.

DIRECTOR : George Ivașcu. Redactor șef adjunct : G. Dimisianu. Secretar general de redacție : Roger Câmpăanu.

Din 7 în 7 zile

Un eveniment festiv

IN DIMINEAȚA zilei de marți, 20 august, Capitala țării noastre și, prin posturile de radio și televiziune, țara întreagă, a trăit cu o impresiune deosebită evenimentul festiv al înălțării unui mare număr de ofițeri la gradul de general, precum și serbarea de absolvire a Academiei Militare și de acordare a gradului de locotenent absolvenților școlilor militare de ofițeri activi din Ministerul Apărării Naționale și Ministerul de Interne, promoția „23 August 1974”. Imensa platformă din fața Academiei Militare și din jurul Monumentului Eroilor a răsunat timp de minute întregi de uralele cu care a fost întâmpinat tovarășul Nicolae Ceaușescu la sosirea la această festivitate. Cuvântarea pe care secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, Comandantul Suprem al Forțelor noastre Armate, a ținut-o cu acest prilej a fost deseori subliniată de aplauzele și ovațiile zecilor de mii de participanți la această mare și entuziastă adunare populară. Momentele istorice, din trecutul poporului nostru, luptele pentru libertate, glorioasele acțiuni militare și politice datorită cărora s-a obținut eliberarea țării de sub jugul fascist au fost elocvent evocate de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Eroicele lupte date, umăr la umăr, de ostașii români și sovietici împotriva forțelor fasciste, până la victoria finală a Națiunilor Unite, rămân adinec gravate în cronică glorioasă a acelor ani. Tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a exprimat, de asemenea, convingerea fermă că, sub conducerea partidului, forțele armate ale patriei, întregul popor vor apăra, fără preget, izbizile socialismului în țara noastră, libertatea, independența și suveranitatea României socialiste.

Drumul spre destindere și colaborare

TRASĂTURILE FUNDAMENTALE, constante ale politicii externe a României socialiste formează factorul esențial în numeroase comentarii transmise de agențiile de presă și citate din ziare, în aceste zile de sărbătoare națională românească. În cuvântarea memorabilă pe care a ținut-o în fața Conferinței Mondiale a Populației, tovarășul Nicolae Ceaușescu a dat din nou formularea pregnantă a acestei politici. „Trăim — a spus președintele Nicolae Ceaușescu — o epocă de mari prefaceri revoluționare, economice și sociale, de schimbări continue în raportul de forțe internațional. Popoarele își afirmă cu tot mai multă hotărâre voința de a fi stăpâne pe bogățiile naționale și de a se dezvolta liber și independent. Ca rezultat, în lume se afirmă un curs nou, pozitiv, îndreptat spre destindere și colaborare între națiuni. Noul curs spre destindere se găsește însă de-abia la început. În lume mai sunt forțe reacționare care pot să frizeze această nouă politică. De aceea este necesară intensificarea luptei maselor populare, a tuturor forțelor progresiste, antiimperialiste, a tuturor popoarelor pentru a asigura întărirea noului curs de destindere, a păcii în lume. Este necesar să se facă totul pentru participarea activă la soluționarea marilor probleme contemporane, a tuturor statelor, indiferent de mărimea și potențialul lor material”.

După precizarea acestui cadru și acestui moment istoric din politica lumii, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat că pentru dezvoltarea tot mai accentuată a cursului destinderii și însănătoșirea climatului politic internațional, un rol de seamă îl are consolidarea colaborării, securității și păcii pe continentul european. Acest continent polarizează, datorită uriașului său potențial economic și științific, atenția generală. Se mai știe de asemenea că tot de pe continentul european au pornit amindouă războaiele mondiale, precum și conflictele puternice din perioada postbelică, generatoare ale „războiului rece”. De aceea, a spus președintele Nicolae Ceaușescu, „este în interesul nu numai al popoarelor de pe acest continent — care nu mai vor să se recediteze ororile trecutului — dar și al întregii omeniri ca în Europa să se realizeze relații noi, de colaborare multilaterală, pe baza egalității și respectului mutual, care să asigure fiecărei națiuni garanții împotriva oricăror agresiuni și ingerințe, să-i permită să se dezvolte liber și nestingherit”. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că o contribuție esențială la înfăptuirea dezideratului mai sus formulat este chemată să aducă importanta Conferință general-europeană pentru securitate și cooperare, ale cărei lucrări se desfășoară cu rezultate pozitive. „Sperăm — a spus președintele României — ca ultima fază a Conferinței să se țină cât mai curând la nivelul cel mai înalt și să marcheze inaugurarea unei epoci noi de încredere și colaborare fructuoasă între toate națiunile continentului, de securitate trăinică în Europa și în întreaga lume. Aceasta va avea fără îndoială repercusiuni deosebite de favorabile asupra întregului complex al problemelor populației, va stimula dezvoltarea accelerată a omenirii pe calea progresului și civilizației”.

Căci stângerea tuturor focarelor de incordare și de război, care din nefericire dăinuie și sint semnalate din diferite părți ale lumii este o condiție esențială pentru stabilirea climatului de pace și pentru concentrarea tuturor eforturilor către prosperitate și dezvoltare.

Cronica

UNIUNEA SCRITORILOR

ÎN CINSTEA ANULUI XXX

● La Casa de cultură a sindicatelor din municipiul Buzău a avut loc un spectacol festiv de poezie. Au participat acad. Eugen Jebeleanu, care a rostit și cuvântul introductiv, Tudor Postelnicu, secretar al Comitetului județean Buzău al P.C.R. și secretar al Consiliului județean al Frontului Unit al Socialiste, Dan Aurelian, prim-secretar al Comitetului județean U.T.C. Buzău.

Au recitat din creațiile lor : acad. Eugen Jebeleanu, Ion Bănuță, Vlaicu Bârna, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Traian Iancu, Violeta Zamfirescu, precum și tinerii poeți buzoieni Denisa Comănescu și Gheorghe Istrate.

● Editura Dacia a organizat la „Întreprinderea metalurgică de metale neferoase” din Baia Mare lansarea mai multor lucrări recent apărute în cinstea Anului jubiliar XXX. Noul roman al lui Const. Căbeșan, intitulat „Licheni”, a fost prezentat cu acest prilej, de Vasile Ignea, romanul „Norii de diamant” de Leonida Neamțu, de către Mircea Popa, iar antologia „Povestiri ardeleni”, de C. Căbeșan. Despre primul volum din studiul „Voivodatul Transilvaniei” și lucrarea „Populație și societate” a vorbit Al. Căprariu, directorul Editurii Dacia. De asemenea, în cadrul expoziției de carte și plastică deschisă la Muzeul de artă din Cluj, au fost lansate : cartea de reportaje „Somesul cald” de Viorel

Cacoveanu, studiul „Clasici antici în România” de prof. dr. N. Lascu și traducerea Etei Boeriu, „Căntecul” de Francisc Petrarca.

● Asociația Scriitorilor din Cluj a organizat, la sediul său, o întâlnire cu generalul-colonel în rezervă Mircea Haupt, care a evocat, cu acest prilej, luminoasele pagini de eroism ale ostașilor și ofițerilor noștri, în cadrul insurecției armate antifasciste și al luptelor pentru eliberarea întregului teritoriu al țării, contribuția armatei române la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, în anii 1944—1945. Vorbitoarea răspuns la numeroase întrebări puse de scriitorii prezenți la întâlnire.

● La șantierul tinereții din Petresti și la tabăra județeană a pionierilor și elevilor din Iara, Asociația Scriitorilor din Cluj a organizat, în colaborare cu Comitetul județean U.T.C., festivaluri de poezie patriotică la care și-au adus contribuția : Doina Cetea, Dimitrie Danciu, Vasile Gruncea, Negoită Irimie și Cornel Udrea.

● În organizarea Asociației Scriitorilor din Timișoara, la Băile Buziaș și la Băile Călacea au avut loc recitaluri de poezie patriotică la care au fost prezenți : Al. Deal, Florian Grozdan, N. D. Pirvu, Mircea Șerbănescu, Nicolae Țirioi, Ion Velican.

● Asociația Scriitorilor din Iași a organizat la

tabăra de la Liceul de construcții de mașini o întâlnire cu tinerii cititori, la care au participat Vasile Constantinescu, Liviu Rusu, Corneliu Sturzu și Haralambie Țuțui.

● La invitația cnaclurilor literare din Alba Iulia și Aiud, scriitorii Gheorghe Suciu, Ion Mărgineanu, Virgil Serbu Cisteianu, Mircea Stincel, Ion Mesarosiu s-au întâlnit cu iubitorii de literatură din Alba Iulia, Ighiu și Aiud.

● Cnaclul literar „Tudor Mușatescu” a organizat o întâlnire cu publicul, la Căminul cultural din Popești-Leordeni, jud. Ilfov. Au citit din lucrările lor : Sin Arion, Al. Clenciu, Victor Hilmu, Barbu Alexandru Emandi, Aristide Mircea, Gabriel Teodorescu și Ion Vladimir.

● În holul noului hotel „Ciucas” din Băile Tușnad a fost inaugurată o expoziție de carte turistică organizată de către Editura pentru Turism în colaborare cu Oficiul județean de turism Harghita, manifestare reunind câteva sute de participanți, între care numeroși turiști veniți la odihnă, de peste hotare. Festivitatea inaugurală a prilejuit o reușită manifestare în favoarea cărții turistice românești — circa 200 exponate în peste opt versiuni de circulație curentă. Au vorbit Carol Biesac, directorul O.J.T. — Harghita, Geo Panaitescu, redactor la Editura pentru Turism, Emilian Cristea și scriitorii Alecu Ivan Ghilia și V. Firoiu.

Semnal

EDITURA MINERVA

Al. Voitin — PAHARE DE FUM (poezii)

Ana Soit — LEGENDE POPULARE MINE-RESTI.

*** — IMNURILE MUNCH (antologie de poezie românească alcătuită de Haralambie Gramescu, prefață de G. G. Ursu)

*** — EROICA (antologie de poezie patriotică alcătuită de Nicolae Stelian)

EDITURA EMINESCU

Alecu Ivan Ghilia — VREMEA DEMONILOR (roman).

Corneliu Ștefanache — SPERANȚA CARE NE RĂMINE (roman).

Platon Pădău — CIUDATA MISCARE A INIMII ÎN APRILIE (roman).

Radu Giobanu — DREPTUL DE A ÎNCEPE (roman).

Al. Struțeanu — FLUTURII ALBI MOR SPRE SFÂRȘITUL VERII (roman).

Sânziana Pop. Gabrielă Melinescu — VIAȚA CERE VIAȚA (publicistică).

Nicolae Mateescu — RĂZBOIUL PIINII (publicistică).

Romulus Zaharia — CAL BĂTRÂN CU CHINGĂ ROȘIE (publicistică).

EDITURA ALBATROS

Mihai Beniuc — RĂMÂNE PURURI VATRA (poezii).

Constanța Buzea — PASTELURI.

Arnold Hauser — ZAPADĂ ÎRZIE (schite și povestiri).

Traian Filip — CRIVATUL BATE NAPRAZNIC (roman).

Ecaterina Lazăr — AVEAM 18 ANI (roman).

Ioan Grigorescu — AFIRM ! (reportaje).

Ilie Tănăsache — ATITUDINEA CURAJULUI (reportaje).

*** — SE NASTE O LUME (eulogere de proză românească antifascistă. Ediție și cuvânt înainte de Gheorghe Iacob și Cornel Popescu).

Ion Drăgănoiu, Mihai Creangă — FOTOGRAFII FARA RETUȘ (reportaje).

Moment din festivalul literar „Cintare libertății”, organizat luni 19 august — de Editura Ion Creangă în colaborare cu Teatrul Ion Creangă — în cinstea celei de a XXX-a aniversări a Eliberării patriei, cu prilejul lansării volumului Cintare libertății. Au participat : Mihai Beniuc, Ion Bănuță, Nicolae Dragoș, Petre Ghelmez, Traian Iancu, Veronica Porumbacu, Gh. D. Vasile. (Fotografie de Vasile Blendea)

Calendar

- 19 august — a murit (1662) Blaise Pascal (n. 1623)
- 19 august — a murit (1935) Gib I. Mihăescu (n. 1891)
- 19 august — Împlineste 60 de ani (n. 1914) I. Vitner
- 20 august — s-a născut (1827) Charles de Coster (m. 1879)
- 20 august — a murit (1872) Dimitrie Bolintineanu (n. 1819)
- 20 august — s-a născut (1872) Raicu Ionescu-Rion (m. 1895)
- 20 august — s-a născut (1834) Vasile Pogor (m. 1906)
- 20 august — s-a născut (1835) Nicolae Skelitti (m. 1872)
- 21 august — a murit (1635) Lope de Vega (n. 1562)
- 21 august — a murit (1723) Dimitrie Cantemir (n. 1673)
- 22 august — a murit (1887) Timotei Cipariu (n. 1805)
- 22 august — a murit (1890) Vasile Alecsandri (n. 1821)
- 23 august — a murit (1958) Roger Martin du Gard (n. 1881)
- 23 august — a murit (1971) Iulia Soare (n. 1920)

Revista revistelor

● Recent apărut, numărul 3/1974 din Revue roumaine înmănunchează, sub titlul general **Civilizația socialistă : Tendințe — Scopuri — Perspective**, file de beletristică, articole, interviuri, eseuri, recenzii și cronici care oferă cititorului, în pagini de ținută, o imagine de ansamblu asupra fenomenului cultural românesc. Un prim articol, semnat de Mihnea Gheorghiu (Valoare și responsabilitate), recapitulază principalele etape ale dezvoltării culturii noastre, subliniind corelația acesteia cu evenimentul politic și social. Paginile de poezie grupează versuri semnate de nume prestigioase : Geo Bogza, Măliuș Jozsef (într-o excelentă versiune franceză), Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinas, Ion Horea, Aurel Rău, Vasile Niclescu. Revista acordă un însemnat număr de file și traducerii piesei lui Titus Popovici **Puterea și Adevărul**. Va-

loroasă și rubrica interviurilor acordate de plasticieni, scriitori, critici, muzicieni, regizori, unelc, cum ar fi cele acordate de Jenő și Tibor Szervatius, Mihai Beniuc, Wilhelm Berger, Cornel Țăranu, Sabin Bălașa și Paul Georgescu creionează succint adevărate portrete. Rubrica „Idei și comentarii”, formată din pagini de eseistică semnată de Dumitru Popescu (Treptele succesului), Mircea Malița (O falsă antinomie), Al. Tănase (Civilizația socialistă) și alții, prezintă cititorului de limbă franceză analize ale momentului cultural actual.

Acuratețea traducerilor în franceză și excelența înfățișare grafică facilitează lectura și adaugă, după părerea noastră, conținutului bogat al acestui număr farmecul unei prezentări de calitate.

M. F.

ROMÂNIA AZI

A MEDITA astăzi la destinul României moderne, la destinul României socialiste, înseamnă a stabili coordonatele generale și particulare ale dezvoltării statelor mici și mijlocii, în contextul unei istorii care se schimbă sub ochii noștri. Sintem, desigur, pe plan mondial, într-o conjunctură specială, în care atitudinea începe să însemne mai mult decât dimensiunile și în care principiile pornesc să infrunte forța oarbă. Se constituie, treptat, printre războaie, agresiuni și orgolii, o conștiință solidară a popoarelor. Fiecare începe să însemne, prin sine și prin ceea ce exprimă, o verigă în frontul acestor prezențelor active care afirmă o aprigă sete de pace, de libertate, de colaborare. Modelul unei lumi viitoare întemeiate pe egalitate și echitate între popoare flutură tot mai insistent în fața a milioane de oameni și face să apară pe hartă alte și alte nume de țări care scutură jugurile și se autodetermină. Toate se realizează, firește, cu nenumărate eforturi și sacrificii, cu lupte neincetate, căci nu e de fel ușor să faci, cu determinare și îndrăzneală, istoria și să-i dai sensul superior, ascendent, pe care-l dorești.

ROMÂNIA socialistă se numără printre militanții cei mai pasionați ai acestui front al țărilor mici și mijlocii, iubitoare și căutătoare de pace, libertate, independență. Lupta ei pașnică este una de construcție a societății moderne, socialiste, în interior, și una de stabilire a principiilor fundamentale de coexistență în afară, pe plan internațional. Ceea ce dorește țara noastră este nu numai un climat favorabil pentru dezvoltarea sa și a fiecărui popor în parte, dar și o înțelegere între oamenii lumii, întemeiată pe o străveche voință de pace universală și pe principiul respectării cuvintului dat și fixat în tratate și convenții. Cu acea deplină franchețe care caracterizează politica statului nostru și a președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, România a ridicat întotdeauna problemele etice ale relațiilor între oameni ca și între popoare. Și în cuvintul acestui conducător comunist, a cărui pasiune internaționalistă e bine cunoscută, răsună o întreagă tradiție etică a unui popor iubit de pace care, în lunga și greaua sa istorie, n-a rivnit niciodată la bunul altuia și nu și-a alterat niciodată funciara sa calitate morală, omenia.

VORBIND așa cum vorbește astăzi lumii, așa cum s-a văzut din nenumăratele sale contacte atât de fructuoase cu atâtea conduceri ale altor popoare de pe toate continentele, tovarășul Nicolae Ceaușescu schițează un gest care va produce, mai devreme sau mai târziu, niște consecințe istoric-politice de o importanță cu totul ieșită din comun. Este gestul specific românesc de educare a istoriei la numitorul omului, de imanentizare a ei și, în același timp, de eticizare a ei. Istoria, în concepția conducerii noastre, nu mai poate fi o indiferență acumulare de date în-

timplătoare, în care totul să se petreacă la vola hazardului. Dacă într-adevăr secolul XX vrea să prate o față nouă viitorului, dacă acum aruncăm semințele recoltelor care vor fi mai tirziu culese, dacă acum semnăm majoratul conștiințelor noastre, trebuie să înțelegem că voințele oamenilor lumii se cade să se îndrepte spre un singur țel, acela al păcii și colaborării, promovate și apărate cu toată puterea, cu toate jertfele, cu convingerea întreagă a superiorității morale a acestei cauze.

ORI, România socialistă, care-și gândește și-și proiectează istoria viitoare pe aceste solide temelii, găsește pretutindeni în lume ecoul ideilor și acțiunilor sale, prețuirea legată de o nobilă și dreaptă poziție. De aici și prestigiul cultural de care ne bucurăm și care se adaugă celui politic, de aici și viul interes stîmțat de cultura românească mai veche și mai nouă, de nenumăratele și atât de diversele ei aspecte originale care dezvăluie apartenența acestui popor la antice surse de spiritualitate, tinere și azi, și vizibile și azi, într-o neistovită creație, de o impresionantă vigoare și abundență. În cultura aceasta hrănită, deopotrivă, în chip adinc expresiv și pînă în zilele noastre de mituri și de imagini puternice ale realității, creația cultă și cea populară coexistă într-un proces de reciprocă susținere, fenomen din ce în ce mai rar întîlnit pe glob și afirmînd valențele mereu deschise ale unei înzestrări specifice. Iar între creația actuală care înflorește la noi și tradiții sînt legături indisolubile de profunzime, de substrat rațional și etic, ținînd de o viziune armonioasă a universului, de o tehnică a acordului cu lumea, de o „cumințenie a pămîntului” exprimate în formele unei menținute măsuri clasicizante.

De aceea prezența țării noastre în schimburile internaționale de cultură, tot mai intense, și pe care le dorim tot mai vaste, înseamnă transmiterea unui mesaj de autenticitate și frumusețe în care patosul prezentului și viitorului, al luptelor și mutațiilor săvîrșite sub ochii noștri se inserează echilibrat în luminoasa și calma matcă a unui ethos milenar. Astfel, adevărul și frumusețea stau împreună pe fila hărăzită României în cartea popoarelor, tot mai des deschisă tocmai la această pagină din care se înalță o vocație adevărată spre universalitate și, în același timp, o mare făgăduință de viitor, de împlinire într-o perspectivă deschisă.

Dacă România e astăzi cunoscută pe glob cum n-a fost niciodată în zbuciumata-i istorie, asta se datorește convergenței perfecte între istoria și filosofia unui popor și concepția despre istorie și politică a conducătorului care-l reprezintă. Glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu este glasul unei țări care se ridică în numele unor idei și principii de viață și coexistență inatacabile, fiindcă substanța lor e profund etică. Iar prestigiul său, care este prestigiul nostru, al tuturor cetățenilor acestei patrii, înseamnă în fapt ridicarea firească la înălțimea unei misiuni.

Zoe Dumitrescu-Buşulenga

Gh. D. Anghel : „Victoria”

Odă simplă

Aripi, aripi, aripi ale tinereții
luate de la toate zburătoarele vii,
veniți în cercuri
deasupra stărilor frumoasei României.
Zborul să treacă prin strat de istorie
ieșind prin norii mișcați în canaturi
ca dintr-o ramă grea de aur de glorie
mereu împinsă spre oarbele laturi.
Și spuneți glasuri ce sună argintul,
vestiți o baladă, urcați un colind :
tristele neguri, zdrențele morții
numai de ramuri uscate se prind,
brațelor fragede pline de seve
flămînde spații, de gesturi, întind ;
freamăt de buze, vînt de pleoape,
vie furtună de singe fierbînd.
Poate la norduri se topesc ghețarii
poate că soarele va bate pieziș,
flotele visului urcă pieptiș
pe sideral ocean — spre fruntării...
Nu ascultați cum scîncesc cucuvele
cîntecul mierlei cheamă etern ;
pruncul din inimă ca în Jules Verne
suie spre basme-n albastre nacele.
Bateți aripi ale tinereții
magice zboruri spre zări colilii
să dăm o raită
deasupra stărilor frumoasei României.

Radu Boureanu

Pe lungimile de undă ale viitorului

INTILNIREA din 7 august a.c., la Neptun, a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu reprezentanții ai scriitorimii, a readus în mintea scriitorilor sarcina fundamentală de a transpune pe lungimile de undă ale scrisului, în întru-chipare veridică, ceea ce s-a înfăptuit în ultimele trei decenii de către popor sub conducerea partidului, dar și premisele istorice care au făcut posibilă insurecția antifascistă, de eliberare a țării, la 23 August 1944. Nu e o sa cină festivă, ci una de lungă durată, poate pentru termene dincolo de cele fixate în directive, dincolo de cele previzibile în cincinale.

Aceasta necesită studiu adâncit, dar și aducerea aminte a scriitorilor ce au văzut cu ochii, au urmărit cu interes ori au participat la evenimentele desfășurate pînă la 9 mai 1945, Ziua Victoriei.

...Mi-aduc aminte. Era ziua a doua, 24 august 1944, dimineața. Se bănuia că hitleriștii nu vor respecta propunerea ce li se făcuse de a se retrage din țară. Încă din zori începuseră împușturile dinspre Băneasa. Între 8 și 9, trecind pe Șoseaua Kiseleff, am văzut venind dinspre Arcul de Tri-

umf un grup de soldați germani, preț de un pluton, dezarmați, iar în urma lor un soldat român cu baioneta la armă. Era vizibil că trecuse prin luptă, căci haina îi era sfișiată. Acest prim lot de prizonieri era un simbol a ceea ce urma să vină.

În aceeași zi, după masă, sosiseră unități militare dinspre Constanța și dinspre Tîrgoviște. În amurg, din actuala Piață a Aviatorilor, am văzut cum o companie de infanteriști desfășurată în trăgători înainta spre linia frontului prin parcul pe atunci sărac în copaci. Frontul, cum s-ar zice, la doi pași. Soldații înaintau calmi, parcă s-ar fi dus la coasă. Erau țărani din Dobrogea.

Dar dimineața văzusem ceva mai important: mare fierbere pe Al. I. Cuza Alexandru. M-am apropiat să văd ce este. Se deschisese sediul partidului și oamenii primeau arme. În sfîrșit! După 23 de ani de luptă în ilegalitate. Eu n-aveam nevoie de armă, căci eu însumi eram soldat.

Mitralierele, brandurile, tunurile, bombele avioanelor în picaș erau în plină funcțiune pe fronturile Capitalei.

În suflet aveam o bucurie, care s-ar cere descrisă cu litere de foc. Sunase ora H!

M. Beniuc

Într-un nou mileniu

FIREȘTE, nu limbajul cifrelor e cel cu adevărat propriu scriitorului, oricîtă poezie ar putea cuprinde, în simetria lor rece, statisticele. Să nu uităm însă că tot dintr-o statistică poți extrage și biografia atîtor și atîtor destine puțin obișnuite, cum ar fi acelea, bunăoară, ale unor copii pe care mai ieri, adică acum trei decenii, Istoria i-a găsit ducind turma la păscut, iar astăzi ne vorbesc de la catedrele de biologie, de fizică nucleară sau de electronică. Acestea sînt niște aventuri extraordinare pe care scriitorul nu și le poate imagina decît într-o societate ca a noastră, românească și socialistă, născută în frământările glorioșului 23 August 1944. Faptul că 23 August 1944 s-a desprins din curgera cenzurii a timpului pentru a se așeza în memoria noastră ca o cotitură și un început nu se datorează vreunui miracol, ci unor oameni care au gîndit luptînd și au visat cu voința înversunată de a

face din visul lor o societate în care viața să fie mai vrednică de a fi trăită, într-o Romînie mereu aceeași, dar mereu alta.

Știm bine că viitorul a încetat de a mai fi treaba profeților și că nu e nevoie să ni-l prezică nimeni. Fără să recurgem la fantezia disponibilă a romancierilor de anticipație, putem trasa de pe acum nu numai cadrul unui viitor probabil, dar și detaliile existenței noastre de mîine și de poimîine pînă la anul 2000 inclusiv, eliminînd din capul locului fatalitatea și imprevizibilul. Știm că în Romînia de mîine dimineață, adică cea de peste un sfert de veac, se vor recunoaște toate Romîniile cîte au fost de la descălecat pînă azi, fiindcă în ea se vor păstra toate, cu trăsăturile lor nepieritoare. Ferice de cei care în acea dimineață vor cînta în fruntea ziarului: **Anul 2000, 1 ianuarie, Nr. 1.** Și ce titlu măreț în prima pagină: „Romînia Socialistă în pragul unui nou mileniu”.

Sergiu Dan

Vîrstele țării

INTR-O țară străveche și frumoasă cum este țara noastră, care atît de generos se deschide poeziei, unde istoria se prelungește în legendă, în milenii și milenii de semne și vestigii ale unei vieți de civilizație, într-o țară ca aceasta, iată că stabilirea vîrstelor devine un prilej de aproximare (cadru vast, infinit, pentru lucrările imaginației), dar, totodată, și prilej de precizări categorice. Fiindcă această țară străveche și frumoasă numită Romînia împlinește în această vară treizeci de ani de istorie nouă. Dacă ne putem considera contemporani cu un Basarab sau un Cantemir, dacă ne simțim familiari cu cercurile de piatră solare din munții Orăștiei și încercăm o emoție profundă în preaj-

ma acelor amfore de demult, astăzi expozate ale muzeelor arheologice, dacă, deci, se întîmplă toate acestea, cu cită justete putem vorbi de anii treizeci, de acești ani mirifici care sînt propria noastră ctitorie și, implicit, propria noastră biografie!

Iată, dar, că începutul acesta poetic al tradițiilor la care ne întorcem mereu, ca la o carte de căpătîi, își prelungește razele, parcă printr-o răsturnare miraculoasă, într-un viitor cu atît de pregnantă deschidere. Fiindcă, s-a văzut, ceea ce se realizează durabil, cert, pe deplin izbutit, poartă ca o marcă de noblete atît rădăcinile trecutului, cît și luminile viitorului.

Aurel Rău

Gheorghe Șaru : „Sudorițe”.

Trei culori

Azur de Voroneț

O, limpezimi ! O, nesfîrșire-albastră străluminînd tăria dimprejur, sub care-și suie floarea visul pur și-n zbor se-avîntă pasărea măiastră !

Azur ! Sub streășini voronețiene zidit, ca Ana, de un meșter dur, s-au oglindit, în setea de azur, a ochilor frumoasei cosinzene —

și licărind lingă cununi de grîne, lingă văpaia mare-a unui dor, în steagul sfînt cu trei culori române sub care neamul meu e domnitor !

Aur de zestre

Cu inima duioasă de tine mă apropii, cîmpie românească de cîntece și dropii ! Țărîna altă dată de cai vrăjmași călcată, de singe umezită, de vîlvătăi uscată !

Sub ale tale large tălăzuiri campestre hambaru-și are țara și lada ei de zestre și-i dat ca fericirea să odrăslească-n tine, cîmpie-a libertății, tu, vatra mea de bine

care-ți reversi în voie al spicelor tezaur să-și freamăte în steaguri lumina lor de aur, și care-ascunzi hrisoave inserise,-n fund de ladă, pe amfore, pe oase, pe fier de plug și spadă !

Purpură de August

Au steagurile faldurile roșii ca singele pe care-atît de-amar în vremea beznei l-au vărsat strămoșii și-n zorii slavei neamul proletar.

De-aceea fruntea cînd de steag se-atinge și-l sărutăm cu buzele fierbinți, se varsă-n voi nemuritorul singe vuind din străbunici și din părinți.

Și-i roșul lui, în steag, a treia parte lingă azur și aur lucitor ca-n veci, în zori de august fără moarte să cînte un popor biruitor !

Victor Tulbure

30

30 de pajere de aur
cu aripi largi de griu
plutesc în august peste țară
și curg în inimi ca un riu.

30 de dimineți sau imnuri
sau trenuri de parfum sonor
adeveresc că România
are-o conștiință fără nor.

30 de gesturi nesfârșite
ca niște decorații vii
suie pe umărul de august
încrederi stihuri purpurii

30 de pajere de aur
au aripile largi de griu
plutesc în august peste țară
și curg în inimi ca un riu.

Dan Mutașcu

Patrie

În forma ta de aer și cuvînt
se face ce-i departe mai aproape
și ploile se primenesc în vînt
mai înainte de-a ajunge ape.

La umbra ta cresc știubere-n păduri
sămînța-n zori adoarme dezvelită
și-un țipăt ca de naștere înduri
cînd blind te trece soarele prin sită.

În tine fructul stă ca pe altar
inelul unui zeu în rugăciune
nuntit frumos și luminat de har
ca de o taină care nu apune.

În forma ta de aer și cuvînt
se face ce-i departe mai aproape
și ploile se primenesc în vînt
mai înainte de-a ajunge ape.

Lucian Avramescu

Dragoste

de Blaj

Sui cărarea Blajului
lîngă crucea Iancului
îmbrăcat în sufletul crud
al holdelor.

Se vede țara iscusită
în cămașă curată,
umerii ei albi purtînd
înflorată
pasărea-merinde.

Se vede-n fiecare trup
pîlpiirea gravă a unui steag,
cum trece în obrazul luminii
înscriind numele harnic
al poporului meu.

Ion Mărgineanu

Nemuritori

sîntem

Umblă printre noi
o cloșcă cu puii de aur;
scurmă-n pămînt
după destinul nostru
cu tot mai multă lumină
-nvestindu-l.

Prin ea sîntem bogați —
prin puii ei
meniți vieții și înfloririi
nemuritori sîntem.

Soarele cînd apune
își lasă razele
în penele păsării —
ca-n zori să știe locul
cel mai iubit.

Dim. Rachici

O literatură puternică

MARILE turnante ale istoriei României au coincis cu perioade de înflorire ale literaturii care le-au confirmat ca turnante majore. Eliberarea de feudalismul de tip oriental, intrarea în circuitul european, a născut splendida generație de la 1848. Unirea, independența și fundarea statului român modern au generat perioada marilor clasici, Eminescu, Caragiale și Maiorescu, care au consolidat cu spirit ceea ce s-a săvîrșit în fapt istoric. Întregirea a adus marea literatură interbelică.

Revoluția socialistă, pe lîngă esențialul fapt de a fi lărgit imens sfera receptorilor de cultură, introducînd sute de mii și milioane de oameni sub incidența gîndirii cultivate, s-a exprimat în opere importante care vorbesc, într-o nouă perspectivă, modernă, în substanța ei, despre frămîntata noastră epocă. Perspectiva istorică și revolta radicală față de nedreptate, completată cu o nouă vedere a esenței timpului nostru, raportul dintre destinul colectiv și cel individual (și ei univers-destin) a fost cîștigul prozei, o nuanțată și liberă poezie reprezintă cucerirea poezilor, o luptă pentru o mai exactă apreciere a raportului dintre societate și opera unicat a fost creația criticii.

Însă literatura română, pusă în slujba adevărului esențial, în perioada istorică a acestui ultim pătrar de veac dinaintea noastră, are de exprimat o realitate complexă în forme, să sperăm, strălucite și cit mai pregnant-expresive. Dorim nu o literatură de tabuuri și nici una devitalizată, ci puternică, exprimînd marea curiozitate și deschidere față de lumea dinăuntru și din afara noastră, caracteristică expansiunii civilizației. În aceste circumstanțe, neevitînd atacarea temelor majore, chiar dacă va trezi controverse, participînd cu îndrăzneală la lupta eternă dintre vechi și nou, lupta împotriva inerției, literatura română își va face datoria de a fi un factor civilizator, contribuind la ridicarea nivelului de „calitate a vieții”, care exclude conceperea civilizației ca o simplă acumulare. Omul nou, de fapt omul ce se apropie de esența sa eternă, eliberată de fetișuri și oprimate, nu poate fi decît liber nu în instincte, ci liber prin cunoaștere, capabil să înțeleagă, deci educat și cultivat (atribute aproape sinonime), la formarea căruia își aduce contribuția și literatura, — acesta este țelul, dialectic, și cheazășia dezvoltării noastre.

Alexandru Ivăsiuc

RITMURI

ȘI a apărut un cuvînt: ritmul! Mai exact spus, viața și munca unei întregi societăți au fost puse sub semnul acestei noțiuni care nu cunoaște nici graba sacadată a întîrziatului neant, nici stihia comodității.

Din perspectiva celor trei decenii trăite într-o perpetuă autodepășire, azi ne putem da seama mai bine că a existat în această țară un ritm riguros conceput în procesul de preluare a puterii politice, în programul de făurire a unei economii socialiste unitare, în desfășurarea unei revoluții culturale de o mare eficiență.

Desigur, în această multilaterală și complexă evoluție, au existat și perioade în care contradicțiile unei realități în atît de radicală schimbare au dat naștere și anumitor erori străine de esența rațională și umanistă a scopului urmărit — edificarea unei lumi mai drepte, mai prospere, lumea socialismului. Dar direcția principală stabilită cu clarviziune revoluționară, încrederea reciprocă între cei investiți cu mandatul puterii populare și cei mulți, hotărîți să-i urmeze, au ținut întotdeauna viu spiritul critic, capacitatea de a co-

recta, în caz de nevoie, gîndirea și acțiunile.

Este adevărat că dacă sub noțiunea de **tîmp istoric** înțelegem o permanență plină de gravitate și nu o simplă figură de stil, treizeci de ani reprezintă numai o etapă în dezvoltarea socială a unui popor. Faptul însă că ritmul prefacerilor, al perfecționărilor s-a înscris cu certitudine la cota înaltă a progresului acestui secol, de o dirzenie nemaîntîlnită, este într-adevăr un moment istoric.

Calendaristic vorbind, startul mileniului al treilea se va da în noaptea revoluției 2000. Dar marea întrecere a popoarelor pentru a fi prezente cu propria lor personalitate la modelarea viitorului omenirii a și început.

Putem privi cu încredere ziua de mîine, avem un ideal măreț — comunismul; avem un conducător încercat — Partidul Comunist Român. Și cu eforturi, cu renunțări chiar ne-am dobindit un ritm de a construi și a ne construi pe noi înșine, demn de forță, de dăruirea noastră, de marea întîlnire cu timpurile care vin.

Domokos Géza

Vasile Dobrian :
„Sărbătoare”

Momente durabile

CULTURA română vine de departe, din istorie și folclor. Ea este vocea unei existențe milenare, a unei trăiri situate sub semnul speranței și al luptei.

Cînd, în august 1944, istoria noastră a intrat pe un alt făgaș, s-a născut o nouă generație de oameni care astăzi împlinește treizeci de ani. Copiii celor ce cunoscuseră gustul amar al războiului și al închisorii, ai celor ce trudiseră adeseori fără nici o nădejde pe întin-surile acestei țări, care au schimbat sau au grăbit cursul multor evenimente istorice, au venit pe lume în acel moment cînd se săvîrșea marea întorsătură copernicană din viața poporului nostru. Ei și-au întins mai tirziu mina spre alte generații, angajate în același efort comun de limpezire a prezentului ce se făcea sub ochii noștri pentru a pregăti dimensiunile generoase ale viitorului. De fapt, în aceste trei decenii de existență s-au întîlnit trei generații al căror efort general s-a înscris în marele concert național, consemnat în marele catalog al popoarelor ce ajunseseră să cunoască sensurile umanismului socialist.

Venită din istorie și folclor, cultura română se polarizează în jurul unui nou și amplu program, care devine în cele din urmă însuși certificatul nostru de justificare majoră în existență. În această devenire a civilizației și a culturii noastre, oamenii de litere și-au găsit modul lor firesc de-a fi **martori** și **voci** ale unui popor, care își reexamina cu luciditate trecutul pentru a

construi temeliiile propriului său viitor. Din trecut au venit **vocele pline** ale unor scriitori ca Arghezi, Sadoveanu, Blaga și Ion Barbu, Zaharia Stancu și Beniuc, la răspîntia celor două timpuri istorice, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu și Nina Cassian au ajuns în faza de scriitori adulți, iar cînd unele dintre aceste ilustre personalități au devenit în viața cotidiană niște **bunici blajini**, au apărut acei copii teribili ai timpului nostru, ca Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu care au imprimat poeziei noastre noi dimensiuni universale.

Desigur că orice retrospectivă este atinsă într-o anumită măsură de o undă lirică. Dar ea nu este lipsită de luciditatea necesară la care ne obligă aceste trei decenii de viață literară. Un istoric literar este în mod inevitabil și un autor de bilanțuri, un socotitor, pe cit cu puțință imparțial, de momente durabile.

Înscris în marele concert universal al culturii, bilanțul celor trei decenii poartă marca unui **tîmp plin**. În acest spațiu cultural durabil se înscriu și prozatorii, atît de originali, Eugen Barbu și Marin Preda, D. R. Popescu și Fănuș Neagu, Augustin Buzura și Romulus Guga.

Lumea noastră a căpătat o forță nouă și literatura la fel. Scriitorul este ochiul timpului, vocea lui perenă prin care generațiile viitoare își vor cunoaște trecutul, iar noi ne confruntăm cu prezentul.

Romul Munteanu

La porțile timpului

AM FĂCUT de mai multe ori bilanțul literaturii ultimilor trei-zeci de ani. În aprecierile noastre, distanța apropiată de la care privim operele poate genera erori în favoarea sau în detrimentul acestei literaturi. Are să ne ajute însă Timpul, întâmpinându-ne cu deasa lui sită. I-am putea spune și : memoria colectivă a poporului. Memoria pioasă și severă, care îi dă uitării depline pe unii, păstrându-i pe alții. Iată, de pildă, ce generoasă este această Memorie cu un Arghezi, cu un Ady : le îngăduie să-și cizeleze, să-și desăvârșască în continuare opera finită — parcă și din mormint le permite să iasă, din cind în cind. În schimb, altora le spune : nu-i nevoie să mai îndrepti ce-ai scris — e rău, n-ai ce-i face... Să scrutăm deci orizontul viitorului. În săptămânile acestea, cînd, conștient cu bilanțul festiv al anului jubiliar, întreg poporul nostru studiază proiectul de Directive al apropiatului Congres al Partidului și perspectivele dezvoltării economice a țării — e firescă preocuparea de a cuprinde perspectivele literaturii noastre.

Ce ne promite scrisul, pentru ziua de mîine ? Nu ne poate făgădui altceva decît ceea ce se tensionează în noi — generațiile mai vîrstnice sau mai tinere — ca substanță, ca putere de a crea. Creșterea producției de cărbune este previzibilă prin calcul. E imposibil însă să-ți imaginezi gradul de incandescență a ideii, produs al miliardelor de celule nervoase ce-și vor înmănunchia flăcările în viitoare romane și poezii. Cert este însă că, precum în goana sa prin eter, globul nostru nu-și va pierde învelișul de aer, tot astfel și viața noastră spirituală va merge în pas cu modificările realității materiale. Frumoasă și dificilă sarcină va fi aceea de a eterniza transformările cite se vor petrece la noi pînă la sfîrșitul secolului ! N-aș crede că punctul de plecare al acelui nivel universal, alît de rîvnit, ar putea fi altul decît realitatea noastră, arena unde se desfășoară evenimentele amplei noastre acțiuni istorice. Mesajul scriitoricesc de valabilitate universală se poate naște numai și numai dintr-o adîncă trăire a condițiilor și relațiilor sociale concrete : în cazul nostru, din realitatea concretă a zilelor patriei noastre, ale poporului nostru, ale noastre înșine. O știm prea bine ; însă de dragul celor pentru care cadrul național ar însemna o primejdie a universalității artei, fie-ne îngăduit să amintim aici o proorocie a lui Jean Paul Sartre, care spunea că renașterea romanului va veni din spațiile construirii socialismului și că uriașul furnal în care se petrec procese, conflicte, transformări de conștiință umană, revoluționar inedite și cu totul necunoscute pînă acum, este socialismul. Împotriva unora care ignoră și disprețuiesc această dependență organică, îl putem invoca și pe Joyce. Oare nu Dublinul — orașul său natal — i-a rămas inepuizabila sursă de inspirație pentru întreaga operă și pentru toată viața ?... Un Chagall — zice-se — a reușit să se rupă de provincie. Dar oare nu copilăria lui din Vitebsk i-a trimis la Paris, cu nemuritoare fidelitate a pămîntului natal, acele personaje bărbaoase fumindu-și luleaua pe acoperișuri ? Exemplele sînt arhicunoscute. În ultimă analiză, nici nu este nevoie să ne fortificăm cu ele ; e suficient să încercăm a împlini, în conformitate cu idealurile noastre, imperativul sarcinilor istoricește determinate.

Sütő András

Theodora Moisescu Stendl : „Teatrul popular“ (tapiserie)

Străveche țară nouă

Străveche țară nouă cu trupul statuar,
Crin răsădit în apele de munte,
Și care peste timp aruncă punte
De grîne dulci, de-aramă și calcar,

Intemeiată într-o dreaptă luptă,
Intr-un șirag sublim de sacrificii,
Masiv stincos în care săpat-am
Istoria vitează și abruptă.

Am făurit puternice vertebre
Și-am împletit umana armătură,
Aflat-am echilibru și măsură
Pentru-a străpunge vitrege tenebre

Iubită țară nouă, țară veche,
Nemaivăzută-n lume alchimie
Intre ce-a fost, ce este, ce-o să fie,
Matern pămînt rotund, fără pereche.

Virgil Teodorescu

Toți fiii tăi aduc mărturie

În roșu-nveșmîntat umbli
August Douăzeci și Trei
Al dreptul la această culoare —
toți fiii tăi aduc mărturie.
Căci tu ai fost ziua
cînd pe-aceste meleaguri
ruguri aprinsu-s-au
și singele-a curs —
și zorii veniră.

Horvath Imre

RENAȘTERE

CRED că întrebarea pe care trebuie să și-o pună fiecare scriitor de vîrsta mea este una singură : cum ar fi arătat viața noastră, a tuturor la un loc și a fiecăruia în parte, viața noastră fizică, cetățenească și spirituală fără ziua de 23 August 1944 ? Semnatarul prezentelor însemnări l-a cunoscut pe maestrul Tudor Arghezi în anul în care făcea să apară ilustrele **Cuvinte potrivite**. Pe plăcuța locuinței din Bulevardul Elisabeta stătea însă scris : „I. N. Teodorescu — journalist“, asta ca o dovadă dureroasă a faptului că poetul Psalmilor de taină nu dădea nici o însemnătate statutului său de scriitor.

M-a legat într-o vreme de poetul Ion Barbu o dulce prietenie. Dețin, din gura scriitorului, infinite mărturisiri consemnate. Cel ce a scris **Oul dogmatic** refuza cu îndirjire să fie socotit și altceva decît matematician. Explicația deriva din suferințele îndurate de pe urma aventurii sale lirice, soldată, exclusiv, cu un grav și tenace discredit.

Aparțin unei generații lirice ce și-a făcut debutul prin foi publicate cu banii noștri de cornuri. Zaharia Stancu, lingă umărul căruia mi-am trăit o parte din viață, proiecta, într-o vreme, să scrie o carte cu titlul **Generația în**

pulbere. Intenționa să-și evore confrății de vîrstă, mistuiți, cea mai mare parte din ei, înainte de a fi împlinit treizeci de ani. Generația mea n-a avut o soartă mai bună. Mă uit în jur : Alexandru Sahia — căzut, Alexandru Robot — căzut, Bogdan Amaru — căzut și atîția alții, secerăți de fizie și mizerie, victime ale indiferenței unui regim corupt pînă în măduvă și bolnav de morbul unui egoism exacerbat pînă la elefantiazis.

Ceea ce era grav înainte de 23 August 1944 nu deriva din sărăcia noastră materială, crîncenă. Exasperantă era lipsa de orizont și de speranță. Traversam, neconștient, un deșert și un tunel fără sfîrșit. Nu ne aștepta nicăieri nici o lumină, obligați la o existență fără surprize. Muream încet, la douăzeci și cinci de ani, împăcați cu destinul nostru implacabil. Și, deodată, această zi de înviere, această zi care pentru cei mai mulți a echivalat cu o a doua venire pe lume.

Ce aș fi fost eu, cel ce semnează aceste rînduri, fără ziua de 23 August 1944, mai e nevoie s-o spun, mai e nevoie s-o scriu ?

Aurel Baranga

Demni de idealurile poporului

SINTEM într-o vară de neuitat, luminată de rodul bogat al cîm-piilor, de eroicele fapte de muncă din marile cetăți industriale. Sintem într-un moment național de intensă activitate politică și ideologică. Întreaga țară trăiește vibrant slovele învăpăiate ale proiectelor de dezvoltare a societății, de perspective însuflețitoare ale drumului nostru de adevăr socialist, de ample împliniri umane. Sărbătorim trei decenii de viață liberă, de prefaceri revoluționare care au modificat fundamental societatea românească ridicînd-o pe trepte ale civilizației și culturii la care-au visat, veacuri de-a rîndul, bărbaii care-au luptat și s-au jertfit pentru binele acestui pămînt.

În această oră de aur, cînd patria își evaluează munca, elaborînd parametrii de lumină ai viitorului, este firesc ca amplul raport al activității desfășurate în aceste decenii să cuprindă și relieful de vis și-mpliniri al literaturii române contemporane. Ajunși aici, trebuie spus că fenomenul literar s-a înscris firesc, în tot acest timp, în ritmul prefacerilor social-economice ale anilor socialismului, ca o expresie grăitoare a comuniunii de ideal care caracterizează poporul nostru în opțiunea și munca sa în procesul de puternic dinamism al construcției socialiste. Niciodată literatura noastră n-a fost mai angajată în efortul de a impune valori noi, demne de marile tradiții și de timpul generos pe care-l trăim, ca în deceniul deschis de Congresul al IX-lea al partidului. Este de datoria nobilă a criticii de a întreprinde un examen cuprinzător și necesar, menit să pună în lumină acest timp literar, definit de revelatoarea afirmare a unei reconfortante diversități de stiluri și modalități de expresie, în efortul general al scriitorimii românești de a da chip artistic înnoirilor ce se petrec în conștiința oamenilor și-n ființa societății, de a participa, cu mijloacele ei specifice, la formarea și edificarea conștiinței socialiste, la elevarea spirituală a membrilor societății, constructorii României noi.

Perspectivile literaturii române decurg din larga înflorire a talentelor, din succesele importante de pînă azi, cum și din însăși epoca frămîntată la care participă, angajați prin scrisul lor, scriitorii ; ele decurg din această epocă de nemaiîntîlnit avînt patriotic, epoca unor înfăptuiri care plasează patria noastră în contextul țărilor implicate într-un proces de puternică afirmare și progres social. Acestei epoci trebuie să-i corespundă, în mod necesar, o literatură demnă de idealurile și munca dăruită a poporului nostru, o literatură activă, militantă, de un înalt nivel ideologic și artistic, care să vorbească oamenilor de azi și de mîine despre visurile înfăptuite și despre viitorul de aur, cum spunea poetul, al patriei române.

Anghel Dumbrăveanu

Primii noștri ani

MI place să-mi amintesc de anii tineri, de primii ani ai revoluției, identificați cu sinceritatea noastră, cu romantismul revoluției căreia îi dăruiam tot ce ne compunea: resimțire, gest, gând, vis apartineau toate revoluției. Visam „țara de mine”. — adică țara de astăzi, și chiar o lucram și totul ni se părea vis, pentru că brațele ridicau cărămizi, erau minjite de zgură, uneori sleite de efort, dar închipuirea noastră avea atita putere încât vedeam țara cea frumoasă și liberă cu ochii deschiși. și o vedeam în amănunte, în clădiri și parcuri, în zimbetele fetelor, în copiii frumoși și vii dintre care unii erau ai noștri. Deslușeam în cîntecele lor viitorul țării și toți oamenii zilelor pe care le visam erau buni și vrednici, drepti și liberi.

Cred că fără aceste imagini n-am fi fost în stare în acei ani ai marelui început să facem atitea lucruri de minune: să muncim ziua în toate minutele ei, iar noaptea să ne completăm educația politică, să umplem zilele lucrătoare ale săptămînii cu cîte două schimburi neîntreprupte, pentru ca în zilele de sărbătoare să urcăm în camioane și să batem satele cu vești, cu cîntece și cu gînduri de viitor pe care le ofeream ca pe cele mai frumoase daruri țărănilor. Credeam, credeam fierbinte, nealterat, și acesta era esențialul.

De aceea iubesc anii tineri, pentru că i-am trăit frenetic și în numele lor mă consider cel mai curat om din lume. Atunci i-am cunoscut pe cei mai minunați oameni ai acelor ani, și erau minunați și

frumoși pentru că descopereau, pentru că activau și înobilau ideea de clasă. Aveau mai ales conștiința unei clase generoase, nu numai în adevărul ei social și politic, în relația ei cu viitorul, generozitatea clasei era și o generozitate vie, cotidiană: muncă și sacrificiu și abnegație și credință și bunătate și tonic. Ce ne-am fi făcut noi fără acei oameni minunați care uneori nu-și vedeau cu săptămîinile familiile de peste drum, într-atita erau de ocupați cu uneltele pe care le miscau mai mult forța bratelor decît alte forte, iar cînd își părăseau uneltele o făceau pentru a se uni în șiruri de demonstranți, cerînd sau apărîndu-și puterea, sau pentru a lămuri oameni necunoscuți din orașe și sate, sau pentru a da o mină de ajutor altora care se aflau într-o situație mai grea decît ei, dacă se mai putea și așa ceva? Ce ne-am fi făcut noi fără puterea atât de neobosită a acestei clase, fără căldura ei, fără credința ei arzătoare în cea mai frumoasă și mai dreaptă dintre toate revoluțiile lumii? Făceam politică în marș, chiar și atunci cînd vorbeam cu cei speriați sau cu cei neîncrezători ni se părea că minuiam niște unelte. Visul — dublat de credință și muncă. Dar nici nu se putea altfel. Flacăra revoluției trebuia să ajungă în inimi, pentru a deveni gest și ideal. Puritatea ei e unul din cele mai splendide adevăruri ale istoriei noastre moderne.

Iată de ce sintem atât de datori primilor ani și putem să-i lăudăm din toată inima.

Constantin Chiriță

Și a fost ziua

ȘI a fost ziua aceea de floare și rîu, cioplită zi în August pe umeri de părinți. Un milion de bărbai au coborît în pămînt hotărînd prin moarte hotarul dintre două lumi, dintre două civilizații prin tot atîtea finții care au izbucnit în harta Patriei, oglinzi prin care ne grăiesc părinții și strămoșii, nouă nepoților de azi, și, noi, virtualii strămoși ai nepoților noștri, ne privim în ele descifrîndu-ne rostul și rostirea pentru viitorime.

O noapte luminată de voință națională devenise front al minții și al forței pămîntului, o noapte scrisă românește pe stîlpii de poartă a Maramureșului plantați de la Dunăre pînă la Tisa; minile și ochii grîzi de ziua se făcuseră și cer pe tot cuprinsul nostru. Era douăzeci și trei August, insurecția națională armată. Atunci a fost ziua. Pios, suflurile noastre se întorc spre ea purtînd-o în noi flamură albită de lacrima mamelor-văduvite și mai adevărată, mai reală pentru ochii nepoților noștri sufletul-flamură se face faptă.

Și a fost ziua în care am avut puterea să ne eliberăm singuri cum pămîntul în martie se eliberează de crusta zăpezilor, zi de dublă eliberare, de sub zăvor fascist și de învechita stare din noi înșine.

Astăzi ne sărbătorim vîrsta de trei decenii cum arborii de aceeași vîrstă își rotesc spre cer același număr de inele, numai că, azi, cercurile noastre au înscris în ele unghiul viitorului, a face este blazonul unui prezent continuu, a face pămînt și oameni prin văile lui Iancu și Horia, Tudor, Bălcescu și Eminescu sint însemnele vremii care vine.

A fost ziua în care cu hotarele țării în raniță fiii cuvîntau alt destin satelor, orașelor noastre. Ascultînd graiul hotarelor pre ei se ascultau pre noi ascultîndu-ne...

Și a fost ziua de floare și rîu străveziu, cioplită zi pe umeri de părinți.

Azi îmi gîndesc sărbătoarea țării la jumătate de secol de la înfăptuire. Dialoghez imaginar cu județele, cu oamenii cetății din 1994. Atunci vor fi mai puțini martori oculari și autori ai Insurecției, dar mărturia cea mai veche în care îi vom regăsi fi-vor grădinile metalice ale României Socialiste cu oamenii ei.

Și lucrurile toate vor rosti un cîntec zilei cioplite pe umeri de părinți, pe umeri de țară.

Și a fost ziua.

Ion Iuga

Sabin Bălașa : „Luminile lui August”

Valorile socialismului

ÎN viața fiecărui om există momente de privire retrospectivă — bilanț al drumului parcurs, ale cărui date finale pot fi apreciate drept bune, mediocre sau fericite. Fapt valabil și pentru viața popoarelor. Mai cu seamă atunci cînd un popor și-a scuturat cătusele, cînd este străbătut de fiorul deșteptării revoluționare. Cele trei decenii care au trecut de la eliberarea României de sub jugul fascist sint apreciate pe drept cele mai rodnice din istoria țării noastre. Milioane și milioane de oameni din patria noastră nu sint numai martorii oculari ai marilor prefaceri revoluționare, ci au așezat ei înșiși laolaltă prin lupte grele, sacrificii și dăruire de sine pilonii orînduirii noastre socialiste. Și oare ce-i poate inspira unui om mai multă fericire decît conștiința faptului că, la apogeul vieții sale, el este făuritorul acelor bunuri materiale și spirituale ce constituie bogăția prezentului și punțile viitorului tot mai luminos?

În epoci revoluționare, literatura nu poate fi decît revoluționară. Altminteri ea nu este în stare nici să entuziasmeze, nici să convingă, este străină de realitate, nepopulară, își pierde rolul și funcția socială. Fără îndoială, procesul literar este foarte complicat și se desfășoară în mod individual, tot așa cum inspirația și documentația formează laturi și componente ale modului propriu de lucru, ale stilului personal, ale limbii și orizontului cultural individual.

Mie mi-a fost dat ca în tinerețe să flu muncitor. Meseria mea de bază, de lăcătuș de mașini, m-a obligat să pătrund în tainele mecanicii și electronicii. De atunci sint pasionat după tehnică, fapt ce se repercutează asupra ocupației mele de ziarist. Cred că nu există la noi în țară o uzină mai importantă despre care să nu fi scris un reportaj. Astfel, am ajuns să cunosc tot ce e mai nou în industria noastră siderurgică și constructoare de mașini. Unitatea de măsură cu care apreciez o uzină nouă se numește Reșița. Iar faptul că există astăzi fabrici mai mari decît Reșița îmi dă un sentiment de mîndrie.

Acesta este drumul dezvoltării impetuoase a industriei noastre. O evoluție similară cunosc agricultura, cercetarea științifică, învățămîntul, asistența sanitară, viața socială, culturală și artistică. Dar ce au toate acestea comun cu literatura? Nu înseamnă, oare, numai faptul că există mai multe locuri de muncă, mai multă pline și posibilități de existență pentru toți? Și cu asta — gata? Ba nu! Toate acestea au o relație și cu literatura, căci este vorba de un proces revoluționar al evoluției omului. Poporul nostru a fost chemat să-și realizeze visul dintotdeauna. O evoluție cu izbinzi, dar și cu greutate și slăbiciuni generate de faptul că se cer înlăturare contradicții și conflicte izvorîte din însăși natura omului. Apucături vechi și năravuri trebuie învinse prin muncă dirză, disciplină și învățatură multă. Și pentru că au fost deschise la noi fiecăruia aceleași posibilități de instruire și de dezvoltare, în acest iureș de năvalnică înaintare se manifestă toată gama de reacții omenești: voință, perseverență, hărnicie, entuziasm, bucurie, dar, în momentele de eșec sau recul, și amărăciune, dezamăgire, invidie. Toate acestea sint omenești și aparțin, deci, și sferei artistice. Cîte motive serioase se ivesc aici pentru literatura noastră își poate imagina fiecare scriitor care cunoaște viața. Esențială este însă realitatea socialistă în care trăim și muncim. Ea acționează cu o forță uriașă asupra gîndirii și acțiunii milioanele de oameni. Noi credem în valorile socialismului pentru că el revelează oamenilor frumusețile vieții creatoare în condițiile libertății, adevărului și dreptății. Directivele celui de al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate ne-ar apărea drept o utopie dacă n-am dispune chiar în aceste zile de confirmarea istorică a faptului că poporul nostru a înfăptuit, în cele trei decenii de la izbăvirea sa din înăpoiere, beznă și exploatare, minuni de creație, de energie, de elan revoluționar. Toate acestea au de a face nu numai cu progresul și omenia, ci și cu literatura. Se înțelege că această literatură, dacă vrea să lumineze și să convingă, trebuie să fie neapărat revoluționară.

Anton Breitenhofer

Prin lupta lui

E ziua Bucuriei !... Cea mai strălucitoare !...
Ce-și crește împlinirea, cum n-a mai fost sub
soare...

Purtăm în piept izbînda, sămînța profeției,
Izvorul ei și dorul suprem al României !...

Un August ne aprinse, din gloanțe-nsîngerate,
Un vis al libertății, ce-i scris în Cartea-
dreaptă !...

Făpturile furtunii, dorința de dreptate,
In flacăra din inimi, un cînt și-un dor
deșteaptă !...

Țîșnește din țărînă, din vrerea noastră vie,
Cît e întinsul, naltul, o patrie-n splendoare ;
Din vrerea românească, o vreme aurie,
Prin lupta lui, Partidul ne crește-a vieții
floare...

Traian Iancu

Imnuri de slavă

Un izvor de munte este o orgă cu registre
nebănuite ;
Ia acute de nai sau pune fluierul să zică
pe șoptite.

Se-nvolbură în sunet pătimaș de tobe
și alămuri fierbinți ;
Se-aud scintei de doină strămoșească sub spumă
bătută-n clocot de arginți.

Apasă grav cavatul pe sunetele împerecheate
din lovire de stinci ;
Acorduri de horă semeată și calmă
sau chiote pripite și proaspete
de prunci.

Imnuri de slavă acestui pămînt
scăldat în singe de speranță și lumină,
Cîntecul nostru de bucurie trăit
în vară de august senină !

Valeriu Bucuroiu

Coloana nesfîrșită

Cînd îmi sîrut pămîntul
din singele rămas
zidit deasupra lumii
cu orice răsărit
sub creanga auzită
de neam întemeiat
îmi neastîmpăr scutul
cu-aceiași tresărit.

Pe riul dintre lacrimi
pe riul plin de stele
cînd din pămînt pămîntul
își aducea aminte
mă năpădeau copacii
cu umbre din legende
umplîndu-mi nemurirea
de-atîtea oseminte.

Rostirea împlinirii
deprinsă din străbuni
cu peste înălțimea
prin care să m-ajung
pe panoplia lumii
îmi profila destinul
cuprins în veșnicie
cu soarele-ndelung.

Pe pagina țărinei
— trecută prin istorii —
mă recunoaște frunza
din fiecă copac
răscumpărîndu-mi trupul
divin în care urcă
coloana nesfîrșită
a singelui meu dac.

Ion Sofia Manolescu

Mariana Petrascu: „Sfîrșimătorul de cocioabe”

Marcel Chirnoagă: „Santier”

Cu responsabilitate civică

TRAITOR, din anii studenției, la Iași, în acest slăvit scaun de domnie al lui Dimitrie Cantemir-Volevod, al lui Miron Costin, Gr. Ureche și al lui Ion Neculce, al lui Eminescu, Creangă și Sadoveanu, am fost și sint, din '944 încoace, ca scriitor și gazetar, un martor și, în foarte mică măsură, desigur, un coautor al tumultuoasei evoluții a acestui vechi și ilustru centru cultural al țării. Grație receptivității sale față de timpii de aur ai mărețelor edificări socialiste, această fostă capitală spirituală a Moldovei, sensibilă la sensurile nobile ale mutațiilor revoluționare cîte i-au înnoit și consolidat structura ființei sale — și-a revitalizat înima, mintea și sufletul, trăind, de trei decenii încoace, o a doua exuberantă tinerețe. În consecință, la strălucirea gloriei trecutului, istoria contemporană i-a adăugat, în mod necesar, un atribut inedit, de esență, orașul Iași, ca atîtea altele, devenind, spre mai binele existenței și destinației sale, și o puternică, o prestigioasă cetate industrială. Pot afirma fără greș că aproape tot ceea ce eu, precum și colegii mei de condei, am putut crea mai bun sub raport artistic în scrierile noastre literare, întreaga noastră sentimentalitate investită în cărțile publicate, își află resursele inepuizabile în simțămîntele de dragoste și adorație pe care le nutrim, pentru

această urbe modernă de azi, pentru viitorul ei de mîine, pentru viitorul țării. De altminteri, documentele de partid recent supuse dezbaterilor publice și care urmează să dobindească înalta aprobare a celui de-al XI-lea Congres al Partidului constituie, slovă cu slovă și rînd cu rînd, o expresie vie și plenară a graiului inimilor și năzuințelor noastre, ale întregului popor.

În același timp, ascensiunea grandioasă pe tărîmul civilizației materiale și pe planul dezvoltării spirituale nu numai a lumii din Iași, ci a statului nostru românesc în ansamblul lui, ne însuflețește capacitatea creatoare și ne deschide larg aripile inspirației, dînd un și mai solid, un și mai trainic suport partinic conștiinței noastre artistice. Această ne întărește convingerea că, pe baza înfăptuirilor și experiențelor rodnice de pînă acum, cu harul scriitoricesc pe care îl avem, cu neprecupețită devoțiune patriotică, eu tot mai sporită rivnă și cu mai mult spirit de responsabilitate civică, vom izbuti să realizăm, în anii ce vin, cît mai multe și mai valoroase opere literare, cu caracter revoluționar, militant, care să marcheze mersul victorios înainte, spre comunism, al României socialiste.

Ion Istrati

Convergențe

DINCOLO de sărbătorește și festiv, marile aniversări dialoghează cu istoria din dubla ei perspectivă: a trecutului și a viitorului. Acest trecut socialist, căruia i-am fost cîltor, dăruindu-i treizeci de ani plini și nicio-dată lincezi, fulgerați de marile întrebări cărora le-am găsit răspunsuri în social și în politic, ne îndreptățește să cerem viitorului așezarea României pe meridianele universalității. De trei decenii socialismul românesc potențează și proiectează, dincolo de fruntariile țării, gîndirea matematică sau artistică, artizanatul sau tehnica, specificitatea și originalitatea, iar, după Congresul al IX-lea, gîndirea politică, element revelator pentru umanitatea deceniilor șase și șapte.

Situat la convergența liniilor bisectoare ale prezentului, visez la o Românie intrată în fluxul uriaș al Planetei. O Românie liberă în sine prin consensul acordat libertății de toate statele Terrei. O Românie care să se edifice în conștiința umanității, prin valoarea pe care libertatea ei o va reverbera în conștiința creatoare a românilor de mîine. O Românie în care idealul va deveni fapt cotidian și faptul cotidian, ideal. Și mai presus de orice, o Românie care, folosindu-și geografia și istoria în mod suveran, își va desăvîrși maturitatea, dîndu-i strălucirea inegalabilă a spiritului.

Radu Theodoru

Dacă s-ar fi scris...

NE gîndim adeseori, cu tristețe și cu regret mărturisit în taină, cum ar fi arătat istoria noastră din epocile ei de mult îndepărtată glorie, dacă ar fi fost cu puțință s-o scrie cineva și să ne-o lase mărturie? Cum va fi fost sfatul domnesc dinaintea luptei de la Posada? Ce cuvinte vor fi fost rostite atunci de către marele Basarab I Întemeietorul și de sfetnicii săi? Lupta o cunoaștem puțin din relatările, și acelea zgîrcite, ale altora. Dar morții Posadei? Ai noștri, firește. Nu s-a găsit nimeni atunci să le eternizeze numele, pentru ca să avem astăzi un mormînt al eroului necunoscut mai puțin. Ne imaginăm domnia lui Mircea, dar frumusețea acelei domnii de voievod independent și suveran trebuie să fi întrecut de-o mie de ori pe aceea din alcătuirea imaginației noastre de azi. Dacă s-ar fi scris! Dacă ar fi fost posibil să se scrie! Alte popoare au istorii mai bogate, fiindcă au avut norocul să le poată aduna între copertile cărților, pe sute și mii de file care s-au păstrat cu sfințenie. Noi n-am avut acest mare noroc. Noi am făurit istorie de peste două mii de ani, dar am început s-o consemnăm de abia de vreo patru secole încoace. De aceea, ori de cîte ori pun mîna pe

condei pentru a scrie o pagină nouă, mă gîndesc cu bucurie la ziua de azi care face cu puțință întipărirea prezentului în matca viitorului.

Scriem despre epoca în care trăim, în primul rînd pentru că avem datoria de a o apăra de lăcomia timpului irrecuperabil. Sintem scriitori fiindcă slujim memoria patriei, memorie care ne unește pe toți în aceeași albie a curgerii vremii, după cum limba ne unește în rotundul horei acelorași hotare.

Răspundem de fiecare frumusețe neconsemnată, de fiecare erou netrecut în cărțile prezentului, de fiecare eoză de izbînzii contemporane pierdută pentru cei care nu s-au născut încă. Nu noi, care scriem, rămînem, ci eroii din operele noastre. Nu biata noastră viață trecătoare prezintă interes pentru viitor, ci măreția acestui prezent pe care-l trecem cu mîgălă și talent în paginile unei cărți.

Să ne grăbim mai tare decît prezentul, dacă nu vrem să-l pierdem. Viitorul bate nerăbdător la ușă, întrebîndu-ne cît mai avem pînă să ducem cartea la tipografie.

— Am terminat, prietene, chiar a-dineaori ultima filă. Aștept să se u-suce cerneala.

Dan Tărchilă

Pămînt

Frunze și rădăcini — și mai adînc,
aluviuni de oameni și de ape
și mai adînc,
tăciunii vetrelor, pietre de temelie
și oase-n măcinare-nceată;
și mai adînc, sînt vinele de fier
și antracitul dur, filtrînd milenii;
și mai afund, vulcanii,
circumvoluțiile pămîntului —
o geografie-n veșnică mișcare,
o naștere — în veșnică desăvîrșire.

Și mai adînc,
sînt ei, nemuritorii, care tin pe umeri
pămîntul, dîndu-i calma rotire
după soare
și după steaua — cheie bolții.

Puterea lor ne urcă pînă-n virf
porunca lor ne-ndreaptă statura: iată,
sîntem,
gîndim, cunoaștem, ne adăugăm
prin zeci de straturi de pămînt,
adăugîndu-le

frunze și rădăcini
și mai adînc
aluviuni de oameni și de oameni.

Florența Albu

SCRIIND despre debuturi, ne vine imediat în minte generația de poeți (și de prozatori) care a intrat în literatură după 1960: ne întrebăm (în virtutea inerției, dar inerția e primul semn al conștiinței unei tradiții) dacă debutanții de azi nu vor fi considerați cindva la fel de talentați, capabili a schimba poezia, cum sînt considerați astăzi, pe bună dreptate, debutanții de acum zece-cincisprezece ani. Desigur, nu-i vorba de a răspunde aici și imediat. Dar, mai ales în materie de debuturi, speranța face parte din arsenalul operativ al criticii. Vor îndreptați tinerii începători din 1974 speranțele noastre? Creați de un climat literar general, vor crea, la rîndul lor, acel climat intern al literaturii care e condiția inerentă a progresului?

Iată, din zece cărți premiate la primul concurs de debut al Editurii Eminescu (1973), au fost tipărite pînă în acest moment opt: patru de poezie, două de proză și două de reportaj. Mai rămîn două volume de proză. Nu-mi propun să analizez acum cîte cu carte (Laurențiu Ulici a făcut-o deja la rubrica lui); scopul meu este de a discuta utilitatea concursului prin prisma rezultatelor lui (fără a oculti problema debutului în general). Este primul concurs de acest fel. Rostul unor asemenea proceduri editoriale a fost totdeauna de a găsi un mijloc de triere mai sigur și mai eficient: Editura Eminescu și-a anunțat, mai mult decît altfel, intenția de a dirija tematic și artistic creația începătorilor. Dacă despre acest al doilea aspect e prematur să vorbim altfel decît în principiu (trebuie să așteptăm viitoare concursuri spre a vedea efectul real) — cit despre principiu: to-

tul depinde de competența juriilor și de inteligența stabilirii unor criterii, — să spunem cîteva cuvinte despre cel dintîi. Rezultatele sînt, în general, onorabile. Superioare, în tot cazul, în poezie față de proză și reportaj. Faptul se explică, pînă la un punct, pentru că proza cere o altfel de experiență a vieții decît poezia. Mai spontană, mai directă, poezia este expresia potrivită cu vîrsta debutanților (care nu trec de obicei de douăzeci și cinci de ani). Se cunosc mari poeți care au încetat să scrie după douăzeci de ani; dar nici un mare prozator mort înainte de treizeci. Analizînd cărțile constatăm și un alt lucru: poezia debutanților e la fel de diversă, ca temperament artistic sau ca modalitate, ca aceea a poezilor maturi; nu-l lipsește nici profunzimea intuiției, nici culoarea personală a limbii. E ca și cum, în poezie, totul e dat de la început (emoția și expresia ei), ceea ce se învață ținînd aproape exclusiv de tehnică. Și dacă e adevărat că fiecare vîrstă are propriul conținut liric, despre o evoluție nu se poate vorbi, căci poezia dragostei adolescente e la fel de adîncă în substanța ei inefabilă ca poezia maturității reflexive. În proză, în schimb, evoluția e incontestabilă. Printre debutanții de anul trecut ai Editurii Eminescu, nici un romancier; autori de schițe și povestiri, reporteri cu sensibilitate lirică, stilisti. Tinerii prozatori fac, deci, deocamdată, literatură. Caracterologic și moral, prozele lor sînt destul de sărace. Proza fiind cunoaștere, nu e nici o mirare că, la douăzeci de ani, nu se scriu romane strălucite sau că absența experienței încearcă să se compenseze prin stil.

SĂ EXEMPLIFIC, începînd cu poezii. Mircea Florin Șandru (poet foarte talentat) este autorul unor admirabile poeme sentimentale închinat orașului modern: tandre și ironice, „realiste” și pline de imaginație, dense de obiecte, concrete pînă la senzualitate și, totodată, fantastice, magice, vrăjite. Cultivate și originale, elegiile acestea redescoperă vorbirea poetică: poezie fără sfială retorică, de o discursivitate vibrantă, incantatorie. Este o noutate, căci lirica ultimilor ani s-a bazat mai mult pe îndoiala de cuvinte, a fost antiretorică, pulverizată în imagini, adeseori seacă și ermetizantă. Aceeași încredere în cuvînt, aceeași generozitate a vocii auzim și în versurile Carolinei Ilica, grațios senzuale ca ale Mariei Banuș în *Țara fetelor*, solemne ca ale Magdei Isanos. Poezia de ritualuri delicate și de o mare seriozitate a sentimentului. Și aici isteria imagistică lipsește. Din contră, ușor teatral, minulescian este George Florin Cozma, care are umor fin și ingeniozitate. E, desigur, un poet minor, dar în sensul modului muzical cu acest nume. Scrie „romanțe” inteligente și ironice ce trădează un sentimentalism congenital. În fine, la Dinu Adam frapantă este (cînd nu se mărginește să versifice pur și simplu, școlărește) energia cuvîntului; poetul e îndrăzneț, modern, sarcastic; se observă la el un fel de „cinism” al expresiei. Riscul acestei poezii stă în labilitatea atitudinii și în patetismul de ocazie.

DINTRE prozatori, Dan Alexandru Bițică e posesorul celei mai bogate experiențe de viață, însă cu desăvîrșire lipsit de mijlocul de expresie literar. Reportajele lui interesează

exclusiv gazetăria; deloc literatură. La extrema cealaltă se situează Pavel Perfil, autor de reportaje literaturizate, imitînd uneori pe Geo Bogza, într-un stil foarte afectat („Iz de secară în pirgă străbate tăcerea ninsă a Moldovei”). Impresia de realitate e minimă. Multă convenționalitate, în schimb. Nu cred că lirismul — dacă nu e, ca la Bogza, capacitate vizionară — constituie un merit în reportaj, unde mă interesează viața. E semnificativ cum seamănă aceste reportaje cu schițele lui Florin Bănescu, inspirate de o viziune copilărească a existenței, poetice în substanță ca prozele lui Sorin Titel. Mai mult nerv, deși foarte exterior, găsim în cele două nuvele ale lui Doru Davidovici, ce descînd din exotismul lui Radu Tudoran (schimbînd marinarii cu aviatorii, marea cu cerul) și din aventurierii mai mult sentimentali decît cinici ai lui Petru Popescu sau ai „copiilor teribili” din proza americană a anilor '50. Schematic moral, personajele lui trăiesc întâmplări pline de neprevăzut, în locuri pitorești. E o proză ce va plăcea cu siguranță unui anumit public, dar sper că Doru Davidovici va ști să nu rămînă doar un autor de succes...

În măsura în care nu interzic orice spontaneitate afirmării tinerilor (și e bine că alte edituri procedează diferit, în materie de debuturi, sub raport tehnic, desigur, căci severitatea criteriilor trebuie să fie aceeași), astfel de concursuri sînt totdeauna utile. Îl așteptăm pe cel de al doilea: 1974.

Nicolae Manolescu

Istorie literară

Istoriografia literară după Eliberare

IN virtutea secundului principiu leu-nist al moștenirii literare, istoriografia literară română a primit un impuls puternic și a dat rezultate dintre cele mai remarcabile. Au fost reconsiderate toate epocile noastre literare și retipărite după metodele critice în vigoare multe dintre monumentele literaturii naționale. Astfel se pot cita ediții noi din *Palia de la Orăștie* și din textele coresiene rarissime. Au fost retipăriți cronicarii moldoveni, munteni, transilvăneni și bănățeni, începînd cu cronicile slave și cea moldo-germană ale domniei lui Ștefan cel Mare și pînă la Dionisie Eclesiarhul, contemporanul lui „Bunăparte”. Avem astfel texte critice de încredere ale marilor cronicari Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce, anonimul cantacuzinesc, anonimul brîncovenesc, stolnicul Constantin Cantacuzino și Radu Popescu. Există materialele pentru construirea unui *Corpus* al istoriografiei naționale, pe baza lucrărilor unor eminente filologi, istorici și istorici literari, în frunte cu academicianul Iorgu Iordan, Andrei Oțetea, G. Zane și C.C. Giurescu. Recentele comemorări, pe plan UNESCO, a lui Dimitrie Cantemir, îl datorăm, în cadrul proiectului de reeditare a întregii lui opere, publicarea unor excelente ediții critice a celor două lucrări fundamentale: *Descrierea Moldovei (Descriptio Moldaviae)* și *Istoria ieroglică. Tetrarhilor Școlii ardeleni*: Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ioan Budai-Deleanu li s-au retipărit, în condiții științifice superioare, lucrările principale, dar li s-au publicat înția oară lucrările importante rămase în manuscris.

Lui Al. Dușu îi datorăm interesanta lucrare *Cărțile de înțelepciune*, care completează cercetările mai vechi ale lui N. Cartoian despre cărțile noastre populare. Au lipsit, în trecut, istoricilor noștri literari, monografiile temeinice despre clasiicii noștri. Un foarte mare număr de asemenea lucrări de bază ilustrează opera de reconsiderare a scriitorilor noștri, vechi sau noi, impulsionată de politica culturală a Partidului.

Sărbătorirea cu mare fast a centenarului marelui '48 a fost un îndemn la elaborarea monografiilor fundamentale ale unor scriitori ca Vasile Alecsandri (de G. C. Nicolescu), Alecu Russo (de Al. Dima), D. Bolintineanu (de D. Păcurariu), Anton Pann (de Paul Cornea), Grigore Alecsandrescu și N. Filimon (de G. Călinescu), C.A. Rosetti (de Marin Bucur și de Vasile Netea). Marilor clasici ai secolului trecut, Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, Ion Creangă, I. Slavici și Titu Maiorescu, li s-au închinat monografii și le-au fost retipărite operele în excelente ediții științifice, cu note și variante.

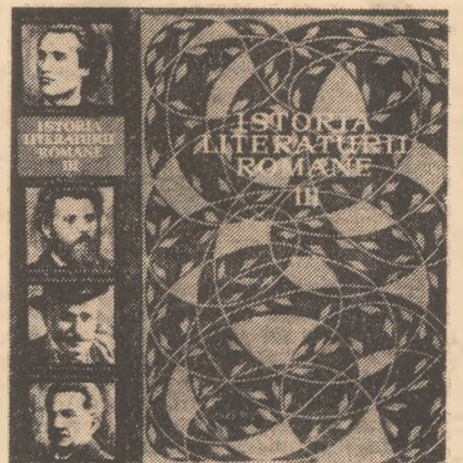
A fost retipărită, în texte paralele, în alfabetul cirilic și cel latin: *Dacia literară* (1840) a lui M. Kogălniceanu, al cărei rol capital în dezvoltarea literaturii naționale este bine cunoscut.

De curînd ieșenii au reprodus într-un volum compact anul I (1867) din *Convorbiri literare*. Alexandru Macedonski și-a găsit biograful, monografistul și editorul critic avizat în Adrian Marino. S-au consacrat monografii romantismului, clasicismului și simbolismului nostru. Sînt în curs de editare exhaustivă operele lui Vasile Alecsandri, Al. I. Odobescu, Mihai

Eminescu, I.L. Caragiale, I. Slavici, Barbu Delavrancea (au apărut 8 volume sub îngrijirea Emiliei Milicescu), Al. Macedonski, iar dintre cele două războaie, scrierile lui Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, E. Lovinescu, Anton Holban. Scriitori mari ai anilor noștri socialiști, ca Mihail Sadoveni, Tudor Arghezi și G. Călinescu, au avut norocul să-și vadă editată sau în curs de editare, sub proprie îngrijire, opera completă.

S-au consacrat numeroase volume de studii (unele, teze de doctorat) operei lui I. Gherea, Titu Maiorescu, E. Lovinescu, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, în care metoda istoriografică, de cercetare a începuturilor, a influențelor, a evoluției spirituale, și-a dovedit eficacitatea. Se poate afirma că majoritatea criticilor din generația veche, consacîndu-și o bună parte din activitate problemelor de istorie literară și de editare științifică a clasicilor noștri, a dat un exemplu și un îndemn criticii tinere, care preia cu însuflețire metodele înaintașilor.

SUB egida Academiei R.S. România, au apărut în aproape 2.500 de pagini primele trei volume ale tratatului de *Istoria literaturii române*, oprindu-se în pragul secolului nostru. Voi cita în curs de apariție o altă istorie a literaturii noastre, întreprinsă de George Ivașcu, din care primul volum a fost distins cu premiul Uniunii Scriitorilor și un premiu academic. Ov. S. Crohmăniceanu a dat un prim volum din *Istoria literaturii interbelice*, Constantin Ciopraga — o istorie a

literaturii de la începutul secolului nostru (1900—1918), I. Rotaru a publicat de asemenea două masive volume de istorie literară, care se opresc în pragul Eliberării. Istoria literară din ultimele decenii a fost studiată de Al. Piru, de D. Micu și N. Manolescu.

Se anunță, pe alte planuri decît cele uzuale, proiecte de istorie literară de I. Negoitescu și Paul Anghel. Cu toată emulația în această direcție a lucrărilor de sinteză, se așteaptă, în cadrul *Operei* lui G. Călinescu, reeditarea monumentalei sale *Istории a literaturii române de la origini pînă în prezent* (1940).

Toate aceste lucrări sînt însoțite de bibliografii bogate, care vor fi de mare folos tinerilor cercetători pe care-i formează Universitatea și institutele științifice de specialitate, create după Eliberare. Niciodată numărul istoricilor literari n-a fost atît de mare ca în prezent. Niciodată nu au existat, ca astăzi, premisele unor alte valoroase lucrări fundamentale, monografii sau sinteze de istorie literară. Știința literaturii a fost pînă la Eliberare în cea mai mare parte lipsită de acest instrument de lucru.

Șerban Cioculescu

Limbajul liricii patriotice

I MEDIAT după război, poezia patriotică, poezia elanului civic și a iubirii de popor și de trecutul lui s-a manifestat programatic, ca o modalitate de expresie lirică demnă de a integra poetul în colectivitate. Temele vieții sociale au precum-pănit un timp față de toate celelalte: istoria estompa problemele individului și cerea o poezie rostită într-un limbaj direct și aproape ilustrativ. Poemele antirăzboinice, odele adresate demnității umane, pamfletele în versuri care înfierau structurile osificate ale istoriei și cîntecele entuziaste inspirate de prefacerile sociale, continuă, sărind peste etape de lirism interiorizat, maniera declamativă și extazul retoric al primelor generații de poeți români care în perioade de avînt revoluționar simțeau condeiul în mină ca o armă de luptă.

S-a creat atunci impresia că poezia patriotică trebuie să aibă un limbaj propriu, ritmuri și metafore specifice.

Timpul însă a provocat mutații de proporții considerabile. Limbajul ilustrativ nu mai avea singur forța să exprime infinitele nuanțe ale sentimentelor ce leagă poezii de noile idealuri revoluționare. Poezii încep, conservîndu-și limbajul propriu, să vorbească despre dragostea de patrie și despre încrederea în viitorul ei în felul lor foarte personal și, treptat, poezia urmează un proces de interior-

izare, devine expresia unor trăiri intime, profunde. Limbajul ei renunță la codificări. Poetul nu-și mai uită cuvintele pentru a împrumuta tonul versificării abile și impersonale, ci îmbogățește universul liricii patriotice cu metafore expresive, inedite.

Alături de generațiile mai vîrstnice care au simțit nevoia înnoirii și rafinării expresiei poeziei civice au apărut tinerii poeți, ca Nicolae Labiș, care au îmbogățit atmosfera prin incandescența limbajului, prin metafora originală și neobișnuită. Pentru ei confesiunea, oricît de sinceră ar fi, pare joc dacă folosește formule convenționale:

„Nu știu cum pot să se joace poezii cu-aceste / Rime-ale traiului nostru prezent și concret, / Trist îi observ, aruncîndu-mi privirile peste / Invizibilul meu epolet“ (Nicolae Labiș — *Lui Marx*). Poetul nu-și părăsește universul propriu, maniera metaforică, scriind versuri de vibrație socială, își conservă substanța lirică în toate registrele tematice. Noile aspirații, conștiința unui ritm nou, esențial al vieții se traduc în poeme de înaltă și surprinzătoare sugestivitate: „Steaua polară pe cer, departe / În scurgerea timpului nu are moarte, / Statornic arde în orice seară, / Capăt de osie, Steaua polară. / Stelele, lumile, roiuri astrale / Se-nvîrt în jurul osiei tale, / Sobră-armonie pururea vie. / Nezdruncinată putere-n tărie / [...] Osia mea-i doar o parte, știu bine — /

Osia mare trece prin mine — / Osia mea este numai o parte / Din marea osie fără de moarte. / Osia mea nu se frînge nîcînd, / Trece prin miezul acestui pămînt, / Pe ea, iubito, sint lumile noastre, / Două planete, mărgelile albastre“ (Nicolae Labiș, *Primele iubiri*). Sentimentul participării la viața colectivității este rodul unei modificări a conștiinței, unei limpeziri a idealurilor („Și haosul acela a-nceput / Să-și miște neprecisele conture, / A început în el a se fixa / Organizarea liniilor pure“ (Nicolae Labiș, *Bilanț*).

Generația lui Labiș, Ion Gheorghe, Gheorghe Tomozei, Ion Horea, Florin Mugur, Petre Stoica și cea următoare au marcat un moment de reviriment al poeziei reflexive, redescoperind lirismul substanțial.

Sigur că apariția lui Labiș s-a datorat unui context favorabil, se simțea în aer dorința unei restructurări a limbajului și aspirația spre o interiorizare a versului, refuzul inerției poetice. Ulterior Labiș însuși a creat un climat poetic în care au apărut Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Grigore Hagiu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Gabriela Melinescu, Marin Sorescu și alții, care odată cu înviorarea generală a concepției despre poezie, produc o modificare a limbajului liricii patriotice. Diversitatea acestui limbaj este un fenomen îndeobște re-

cunoscut cînd se analizează reușitele acestor generații de poeți.

POEZIA civică devine lirică în nucleul ei, meditativă, încercînd să stăpînească și să scoată cu luciditate semnificații morale și filosofice din sentimentele colectivității. Importante devin sensurile interioare pe care le capătă, viziunea pe care o deslușesc emoțiile mari ale iubirii de țară, ale iubirii de oameni, ale participării la viața socială. „Mi-adaog firul vieții la dunga arcuită / a timpului ce mișcă pămîntul pe orbită, / cu fiecare răsuflet al pieptului s-apropii / cerul rotund, cu sorii ce-mi încapură ochii. / Iar cît de piatră-i piatra, călcîiul de mi-atinge / o ntore din drum, și-o dărui, / cu fragedă meninge. / Gîndirea mea, din gîndul comunei se-nfiripă, / fiindu-i pană zveltă în alba ei aripă“. (Nichita Stănescu, *Credo*, din volumul *Sensul iubirii*). Poezii care au debutat în deceniul al șaptelea au beneficiat, de înnoirile limbajului liric produse odată cu generația de după Labiș, și, mai mult, chiar poezii care au scris după război într-o manieră depersonalizantă au redobîndit în acest climat vocile proprii, distincte, în așa fel încît peisajul liric de azi este de o impresionantă varietate.

Dana Dumitriu

Omul interior

DACA urmărim evoluția prozei noastre pe traseele, deloc rectilinii, ale ultimelor trei decenii, o constatare ni se impune cu vigoarea evidenței: unul din sensurile armonizatoare ale înaintării, cu toată diversitatea căilor urmate, a fost către răsfrîngerea, mereu sporită în nuanțe, a **omului interior**, către recuștigarea dimensiunilor **individualului**, printr-un efort tenace de explorare multiplană, hotărît să scoată reprezentările epice din generalitatea schemelor. Nu e vorba de „psihologizarea“ prozei, de cantonarea exclusivă a prozatorilor în terenul analizelor conștiinței, cum s-ar putea înțelege, ci de o atitudine în fața materiei umane, de un mod de apropiere nemaisatisfăcut să observe individul numai în latura sa exponențială, adică proiectat invariabil în afara sa. Tot mai insistent a fost căutat, în proza celor trei decenii și mai cu seamă în aceea a ultimilor ani, omul în expresia sa individualizatoare, exlicat prin resorturile ce-l acționează dinlăuntrul său și nu doar prin raportare mecanică la mediul care-l conține. Tendința prozei noastre a fost așadar, rămîinînd aceeași și în clipa de față, să ajungă la o reprezentare complexă a figurii umane, nu prin desfacerea inoperantă a individului din rîmurișul implicărilor sociale, bineînțeles, ci tocmai prin punerea în relație a tuturor factorilor, prin considerarea întregului registru de trăiri și reacții, în spiritul unei abordări integrate, pînă la capăt realiste, a omului și a lumii în care acesta evoluează.

Anii de început ai noii literaturi ro-

mânești au încurajat, în proză, inițiativele de îmbrățișare cît mai largă a vieții sociale, un elan de cuprindere integrală ce a întreținut, o vreme, cultul romanului-frescă. Desfășurat pe multe planuri și ambiționat să zugrăvească **toată societatea** dintr-un interval istoric anumit, acest tip de roman se întorcea, în noile condiții și cu o perspectivă ideologică schimbată, la o modalitate literară a secolului XIX (prelungită, e drept, și în primele decenii ale veacului nostru, în creația unor mari scriitori ca Roger Martin du Gard, Galsworthy, Mihail Solohov etc.). În perioada anilor 50 se nădăjduia mult, de la acest tip de proză, în direcția înfățișării evenimentelor social-istorice, a surprinderii noilor raporturi dintre clasele societății ș.a.m.d. S-au și obținut cîteva opere importante, fiindcă **Bietul Ioanide**, **Scriinul negru** (romane mărturisit balzacienne) sau vasta reconstituire istorică a lui Camil Petrescu (**Un om între oameni**) se pot revendica, într-un fel, și de la formula de care vorbim. La fel **Desculț** al lui Zaharia Stancu sau **Moromeții** de Marin Preda sînt scrieri care, deși fixate la evocarea unui singur mediu (cel țărănesc), produc imaginea complexă a unor structuri de viață umană și a unor procese cu răsfrîngeri în toate straturile alcătuirii sociale.

ROMANUL-FRESCĂ al anilor de care vorbim nu s-a ilustrat totuși prin opere integral viabile atunci cînd s-a îndreptat către realitățile istorice noi. E un exces în aceste

cărți în direcția descrierii, un zel acumulativ care permite să fie acoperite întinse porțiuni de viață socială, dar fără a le putea consolida; o mare extensie în linie orizontală și o incapacitate de a forța în adînc; un număr nesfîrșit de personaje cu trăiri exclusiv la suprafață, indistincte prin lipsa de individualizare.

Tot procesul ulterior, cu meandre numeroase, cu înaintări și reveniri temporare, dar cu mereu mai sigure și mai proeminente izbinzi, s-a desfășurat în sensul aprofundării figurii omului, prin emanciparea treptată de scheme, prin căutarea resurselor interioare ale trăirilor. Generația anului 1960 — ne gîndim la Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Teodor Mazilu, Constantin Țoiu, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Velea, Sorin Titel etc. — produce o acțiune substanțială de sfîrșimare a clișeelelor cu eroi unilneari, aducînd în scenă, în nuvele și povestiri mai ales, personaje care se mișcă spontan și vorbesc degajat, șocînd epoca prin excentricitatea unor reacții și manifestări ce mărturiseau o spiritualitate bogată și debordantă, imposibil de înghesuit în tiparele stereotipe. Unora li s-a părut că descoperă aici o abdicare de la realism, o trădare a spiritului vieții celei adevărate (polemica împotriva așa-zisilor eroi „răsuciți“, „ciudați“ etc.), nevăzînd tocmai sporul de autenticitate pe care-l introducea în proza noastră nouă

această literatură. Seriile următoare, afirmate în valuri succesive: Nicolae Breban, Al. Ivăsiuc, A.D. Munteanu, apoi Augustin Buzura, Virgil Ducea, Petru Popescu etc. etc., cu toate deosebirile de formule și de optici, de medii zugrăvite și de registre stilistice, se întîlnesc în aceeași acțiune concertată care țînește adîncirea reliefulor individualului, desprinderea definitivă din generalități și explorarea sistematică a spațiilor interioare. O dată atins acest prag se poate nădăjdui să apară marea roman social de structură complexă, sincronizat tehnicilor epice moderne și încărcat de problematica umană a realităților noastre, apt să aducă în pagini imaginea fremătătoare și bogată a lumii în care existăm, a evenimentelor istorice cruciale, de adînci consecințe, pe care le-a trăit și le trăiește societatea românească în acești ani decisivi. Puternicul roman social al lui Augustin Buzura, **Fețele tăcerii**, spre a evoca o lucrare mai recentă, mi se pare una din expresiile cele mai vii ale noii atitudini epice. Omul este privit aici în individualitatea unor trăiri inseriabile, evoluînd însă pe marea pinză a istoriei, determinat de evenimente și determinîndu-le în aceeași măsură. Sînt de așteptat, în scurtă vreme, și alte producții epice de amploare, expresii ale clipei istorice pe care o traversăm în acest moment de împlinire matură a noii literaturi românești.

G. Dimisianu

Pe scara umanului

ASPECTUL „trăit” apare mult consolidat în poezia contemporanilor și acest lucru corespunde și unei relative modificări a gustului artistic, mai aplicat pe latura credibilă a operei, mai reticent față de ficțiunea pură, față de afirmația nedovedită, neconfirmată în act. Împotrivirea la idilism, la falsa lirică declarativă lipsită de suportul experienței concrete, fără nici un raport cu viața adevărată, arată că orientarea spre real în sensul cel mai larg, creditul acordat autenticității, nu se limitează la domeniile prozei. Avîntul spiritual, marea respirație lirică se autorizează, în egală măsură, de la sursele adevărului. Oricîtă „transfigurare” am putea presupune în definiția însăși a poeziei, ea operează în concret și face apel la umanitatea întreagă a poetului, la participarea sa sufletească, la biografie și convingeri strict determinate. Puțină „proză” nu dăunează de altfel niciodată poeziei valabile, oricît de vast, de înalt și chiar himeric ar fi proiectul său.

În epoca noastră, care a dovedit, în chip dramatic, supremația realului și neputința evaziunii, cerem și poeziei să-și dezvăluie „originea”, să-și explice (prin raportare la experiență) necesitatea, și, dacă se poate, să acopere exact o acțiune, o implicare „plătită”. Pentru că este supusă, uneori fără voia noastră, unui tip mediat de confruntare cu datele de care dispune cititorul în susi, sau cu cele care rezultă din propria ei materie vitală, și trebuie să facă față și să reziste unei suspiciuni mai generale față de actul fictiv. Să reziste unui examen de autenticitate și

unor probe foarte prozaice, care-i măsoară gradul de autorizare. Cine este cel care ne vorbește și dacă are dreptul să ne vorbească astfel, care sînt experiențele (deduse, desigur, din opera ca atare) ce-l îndreptătesc. Există și în sfera aceasta, atît de delicată altfel, o nevoie de legitimare, de confirmare, de consonanță.

Există astăzi și o problemă nouă a cititorului, veritabil interlocutor activ, care nu primește „sublimul” în orice condiții, dimpotrivă, manifestă o atitudine critică plină de prudență, cită vreme nu ajunge să perceapă el însuși acoperirea de care dispune poemul, să distingă precis vocea ce i se adresează, din imediată apropiere, la scara umanului. Iluzia verbală, cu pricepere întreținută, devine o condiție cu totul nesatisfăcătoare, cită vreme nu descoperă, în același timp, corelatul obiectiv și condiționarea subiectivă a vocii care se adresează.

IN SENSUL cel mai cuprinzător, se poate constata în poezia postbelică, aceea care a rezistat, o bine marcată consistență biografică și autobiografică. Poemele lui Lucian Blaga, faza tîrzie a lui Tudor Arghezi, sonetele lui V. Voiculescu, monologurile lui Al. Philippide poartă cu sine o anume densitate a mărturisirii și o „încercătură” biografică a momentului cînd s-au lîvit și pot fi socotite sinteze de strictă autenticitate ale unei vîrste biologice și morale, în ele apare portretul existențial al autorului în dimensiuni reale, un portret verosimil și confirmat.

Generațiile direct angajate în constituirea noului profil al literaturii, cele avîndu-și centrul de greutate în poezia de după război, ajung la un stil foarte direct al implicării și cei mai buni exponenți ai acestor generații (de semnificativă tranziție) Jebeleanu și Beniuc, Miron Radu Paraschivescu și Zaharia Stancu, Maria Banuș, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, pentru a cita cîteva nume de primă notorietate, prezintă, dincolo de marile deosebiri de timbru și personalitate, un mod liric adînc înrădăcinat în biografia epocii, care se confundă cu existența fiecăruia. Războiul și revoluția participă nemijlocit la configurarea stilului „interior” al poeziei, ceea ce spun este una cu ceea ce au trăit, lirismul este de-a dreptul prezență, biografie și dialog. Caracterul de organicitate și convergență intimă cu fazele devenirii istorice reale consolidează încredințarea poetului de-a fi „în secol o necesitate”. Forma rostirii instigă, în ființa poetului, mereu aceleași obsesii, deduse din experiență, acțiune, nevoie de schimbare.

„O poezie în care cînt lupta, fără să fi dat această luptă, mi se pare nevalabilă. Cred, anume, în necesara unitate și verificare dintre acțiune și gîndire, dintre viață și operă.” Această simplă, umilă și adînc trăită notație din jurnalul lui Miron Radu Paraschivescu (un scriitor fără de care nici nu este de închipuit că am putea să ne reprezentăm epoca literară a celor treizeci de ani cîți au trecut de la eliberarea de sub dominația fascistă), această notație așternută cu cea mai intimă

și mai liniștită convingere, ea singură spune totul despre schimbarea intervenită în conceptul nostru de astăzi asupra poeziei și în judecata noastră asupra sa.

Această nevoie de unitate interioară, de convergență a valorilor, în care „esteticul” devine expresie supremă numai printr-o implicare a omului întreg, și-a găsit nu de mult formularea de mare dramatism și de mare frumusețe într-o memorabilă pagină a lui Geo Bogza, intitulată *Etică și destin*:

„...Nu știu ce m-aș fi făcut, eu și bietul meu suflet, eu și bietele mele credințe, dacă nu mi-aș fi putut duce gîndul spre Mihai Eminescu. Altele exemple, unele mai de demult, altele mai de aproape, altele foarte de aproape, mă obligau să mă întreb, în ceasuri cum nu se poate mai amare, dacă o desăvîrșită integritate morală n-ar fi incompatibilă cu talentul, dacă lipsa invidiei, a lăcomiei, a atîtor patimi omenеști mai mari sau mai mărunte, n-ar transforma cumva artistul într-un ascet, incapabil să intre în clocotul vieții, să o trăiască, zbuciumîndu-se de moarte și să o cînte triumfînd. De multe ori m-am întrebat — cu sufletul într-o grea cumpană, cuprins de ucișătoare îndoieli, părăsit de credințe, de respirație, de lumina ochilor, de carnea de pe oase, cadavru care nu mai are nimic de sperat — pînă ce din întunerile țignea, mai pur decît cea mai pură flacără, Mihai Eminescu.”

Lucian Raicu

Sensul unei evoluții

MAI mult decît la intervalul de timp avut în vedere, orice retrospectivă critică a literaturii se raportează, subtextual sau direct, la actualitate: punctul de sprijin al istoriei literaturii se află în literatura prezentului. Trecutul, chiar și cel mai apropiat, este scrutat din perspectiva contemporaneității imediate, de felul în care e înțelesă aceasta fiind dependentă însăși viziunea asupra desfășurării istorice. În această privință, mai grăitoare chiar decît exemplele ilustre de la noi (Iorga, Lovinescu, Călinescu) sunt diferitele proiecte și încercări parțiale de a se înfățișa mersul literaturii române postbelice: căci vom regăsi, în fiecare, pecetea inconfundabilă a momentului în care au fost gîndite și elaborate.

O trăsătură a lucrărilor de acest gen, indiferent de întinderea lor, este distribuția interesului pentru diferitele „compartimente” ale literaturii de după Eliberare: în vederile autorilor preocupati de a analiza din unghi istoric această perioadă intră cu deosebire proza și poezia, în vreme ce pentru evoluția criticii atenția este mai mică. Totuși, poate încă mai reliefat decît în alte compartimente, în critică sunt vizibile marile schimbări, cu „umbrile și luminile” lor, prin care a trecut literatura noastră de-a lungul ultimilor treizeci de ani. Acest proces s-a reflectat în critică într-un mod direct, nemijlocit; iar fiecare dintre „momentele” care compun evoluția criticii românești

postbelice conține, într-o formă distinctă, particularizatoare, liniile sale cele mai generale. Dificultatea separării aspectelor concrete, multe avînd un caracter tranzitoriu, nuanțe firești de insuficiență ori de exces într-o direcție sau alta, de coordonatele mari ale fenomenului explică împrejurarea că uneori evoluția criticii este redusă fie la o etapă anume, fie la reprezentarea ei cea mai generală. Credem însă că baza reală și sigură a unei istorii a literaturii contemporane nu se poate lipsi de o istorie a criticii contemporane. Istorie a criticii și mai puțin a criticilor; înfățișare a unei mișcări, în curs încă, mai puțin catalog al individualităților, fie acesta chiar dispus cronologic. Sunt puțini criticii a căror acțiune să se fi desfășurat doar pe parcursul unui singur „moment”, ieșind din scenă în cel următor, Criticii care apar după Eliberare și a căror activitate ilustrează primele momente ale noii literaturi se formează, de fapt, în aceeași vreme cu noua critică, la a cărei formare participă; fiindcă toate schimbările sunt concentrate într-un interval de timp scurt și se petrec într-un ritm rapid. Această viteză în care au loc prefaceri adînci este specifică epocilor revoluționare; fiecare gest se încarcă de „istorie”, capătă o rezonanță extraordinară în contextul imediat. Viața spirituală însăși evoluează în același ritm accelerat și o singură

generație biologică cunoaște transformări pe care, într-o dezvoltare lentă, le trăise două-trei sau chiar mai multe generații. Iată de ce, mai propriu decît criteriul „generațiilor” ni se pare a fi cel al „momentelor” literare, din succesiunea lor concretă putîndu-se desprinde sensul general de evoluție; iar pentru critica românească de astăzi situația pe pozițiile filosofiei materialist-dialectice și istorice este o realitate din perspectiva căreia este posibilă evocarea diferitelor etape ale drumului, deloc linear, deloc facil și deloc idilic, străbătut pînă aici.

IN ACEST sens este de menționat, înainte de orice, răsunetul pe care l-a avut actul de la 23 August 1944: se punea capăt unei atmosfere spirituale apăsătoare, ale cărei urmări pe plan literar fuseseră suportate în primul rînd de către critică, știut fiind că orice limitare a libertății de gîndire și de creație se manifestă mai întîi printr-o limitare a acțiunii critice. Nu întîmplător, după ce fusese trecut sub o conducere reacționară, *Revista Fundațiilor* își suspendă criticii pe timp nelimitat. De anii sumbri ai dictaturii fasciste, cu întreg cortegiul lor de opresiuni morale și spirituale, își amintește și Perpessicius într-o „prefață din umbră” din 1946, cu prilejul revederii corecturilor pentru volumul de *Mențiuni critice*, seria

a V-a, ce fuseseră scrise înainte de „epoca demnitarilor, ce nu puteau fără literatură și cărora le trebuiau cît mai multe certificate de competență”, epocă dominată de „intoleranță” și de „lagăr”. Sunt cunoscute cuvintele lui G. Călinescu, prin care marile cărțuri înțelegea să salute actul istoric al Eliberării și să-și pună toate forțele în slujba unui ideal a cărui realizare nu mai părea de domeniul imposibilului: „Ar fi o lipsă de spirit civic, acum la începutul noii ere de democrație, să stăm la o parte. Poporul intră în plinele sale drepturi, trebuie să vrem să fim alături de el, [...] Vrem să trezim în toți mindria de a reprezenta o unitate plană, poporul, să-i învățăm satisfacțiile vieții active și pline de gînduri, civilizația înaltă, confortul, monumentele și frumosul, înfrățirea și libertatea, comandamentele Patriei. Ne străduim pentru acel om nou, stăpîn pe toate bunurile civilizației moderne, respectuos nu mai puțin de toate bunurile morale acumulate, care vrea să se bucure de ele fără îngrădiri”. Aceste fraze au fost scrise la mai puțin de o lună după 23 August 1944: ele marchează, se poate spune, începutul primului „moment” al literaturii noi, răsunînd ca un elogiu al spiritului de libertate ce fusese, atunci, repus în drepturile firești.

Mircea Iorgulescu

EREN '74

GRĂDINA vastă, cu frumosul edificiu central, uriașă corolă de floare a viitorului, cum și pavilioanele distribuite pînă departe, către orizontul urban, au răsunat îndelung de uralele entuziaste ale zecilor de mii de oameni veniți să-l salute pe tovarășul Nicolae Ceaușescu la ceremonia, din acest an sărbătoresc, a deschiderii EREN-ului.

Am avut în fața noastră și pretutindeni în jurul nostru o pasionantă ilustrare sintetică a progresului, un emoționant poem despre bunăstarea unui popor înțelept și harnic, stăpîn al unei infinite puteri de creație, popor căruii anii aceștia de glorie a muncii acordat cununa victoriei pentru ritmul dezvoltării sale socialiste pe toate planurile zente și pe toate căile deschise viitorului. Expoziția realizărilor economiei naționale, a rei emblemă a devenit tradiție și mîndrie, este, într-adevăr, expresia economiei naționale dinamice, aflată în rapid și continuu progres — tehnic, tehnologic, științific, tural și, de asemenea, estetic, prin grija din ce în ce mai evidentă și generalizată de dar și de frumos.

Ziua inaugurală a fost o zi de splendoare. Expoziția este ca un buchet, oferit, la pătul celor trei decenii de efort biruitor, partidului și conducătorului nostru drag, de n citorii țării întregi.

Cu valuri puternice de ovații a fost salutată sosirea tovarășului Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu. La festivitate erau prezenți ceilalți conducători de partid și de stat. În cuvîntarea sa de deschidere, tovarășul Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prim-ministru al guvernului, a subliniat faptul că România socialistă se înfățișează azi ca o țară înfloritoare, cu o economie dinamică care industria se dezvoltă în ritm accelerat, agricultura devine din an în an mai modernă, învățămîntul, știința și cultura cresc în aceeași cadență, ca urmare a sistematicei îmbunătățiri pe care o cunoaște viața materială și spirituală a oamenilor muncii. EREN-ul este cea mai pertinentă ilustrare a progresului industriei românești.

Expunerea tovarășului Manea Mănescu a fost urmată de momentul solemn al inaugurării. Din nou, aplauze puternice, ovații, au răsunat în clipa în care tovarășul Nicolae Ceaușescu a tăiat panglica simbolică de la intrare, deschizînd astfel a treia expoziție de realizărilor economiei naționale.

Secretarul general al Partidului a vizitat, în amănunțime, numeroasele standuri și pavilioanele expoziției. A avut convorbiri cu specialiștii, cu cadrele de conducere din nistere și din centralele industriale, cu muncitorii și tehnicienii care prezentau, mîr fiecare mașină, fiecare obiect din această uriașă expoziție-bilanț și totodată perspectivă a progresului, a bunei stări generale.

De atunci, din ziua cînd s-au deschis porțile acestei grădini și ale pavilioanelor s riri de vizitatori, împlețiți într-un larg fluviu către pavilionul central, se revarsă pr minunate mașini și unelte, printre comorile urzite de mîini harnice și minți talentate : la giganții de oțel cu roți nevăzute și creiere electronice, pînă la cărțile alese, din stanc le editoriale. Pretutindeni, o irezistibilă invitație de a vizita, de a cunoaște, de a omagiu admirației noastre cu admirația unanimă pentru această expresie a muncii geniului tehnic românesc.

Mircea Grigorescu

Columnă Partidului

Am preamărit și muntele și marea
— îmbrățișarea lor în țărîm avid —,
ci, iată-mă : îți naț din nou cîntarea
cu ton de slavă, luminos Partid !
Tu, neînvinsul, munte ești și mare
și neînchipuit în frumuseți,
arzînd în inimi : miez și depărtare,
dăinuitor în vieți și peste vieți.

În mine crești, tu, ochiul de lumină,
vibrezi în sînge mari țării de cer,
îmi ești în suflet proaspătă grădină
și aură pe frunte : juvaer
purtîndu-te în lupta pentru bine
și răul stăpînindu-l sub călcîi,
cuvîntul meu e vocea dinspre tine,
numele tău e numele-mi dintîi.

Căci tu sosești mereu de taină-adîncă
dinspre străbuni de spadă și dureri,
ești duhul lor, izvorul viu din stîncă
și mă întinerești cu primăveri
și mă înalți : puternic prin puterea
acelora mulți ce-n tine se-nfrățesc
și mă îmbogățești : îmi ești averea
tu, duh al meu, din duhul românesc !

Credința mea rămii și vei rămîne
— frumos în imnuri te împodobesc ! —
tu, domn stăpîn pe forțele stăpine,
mai omenesc în tot ce-i omenesc,
tu, vis mereu, mereu intruchipare,
înmiresmind al cîntecelor grai,
ce mîndru sunt în marea ta splendoare,
tu, dor al meu, tu, gura mea de rai...

Radu Cărneci

La înălțimea idealurilor societății comuniste

AM întîlnit membri ai Partidului încă din anii gravi ai ilegalității. Ei mi-au deschis ochii de adolescent însetat de cunoaștere spre realitatea cea mare a vieții. Ei mi-au făcut cunoscute țelurile de luptă ale muncitorilor pentru libertatea lumii. Sub îndrumarea lor am activat în grupuri tinerești progresiste, în Frontul democratic studentesc, am publicat în cercări literare de redusă valoare, dar sincere în orientarea lor umanistă, în reviste democratice pe care noi, cei tineri, le înființăm, iar Siguranța Statului, autoritar, le desființă, după cîteva numere. Nu eram desigur lămurii plenare, nu sorbeam totdeauna învățătura cea nouă de la izvoare directe. Oscilam uneori, rătăcind într-o pădure de contradicții, dar flacăra vie din inimile noastre nu s-a stins niciodată. Ea a crescut înalță după zdrobirea fascismului, după Eliberarea patriei. Partidul ne-a chemat atunci la opera de construcție. Ne-am încadrat alături de cei mulți, într-un elan unanim, nestăvilit. Și-am muncit, cu multe erori, desigur, dar înaintînd pe un drum care urca mereu spre alba cetate a visurilor adolescentenței.

Lupta Partidului a fost lupta noastră și ne-am simțit totdeauna printre cei mai de rînd și mai credincioși soldați. De atîtea ori am fost criticați cu asprime tovarășească, de atîtea ori am fost ajutați în continua cizelare a activității noastre, oricît de modeste. Niciodată nu vom avea deplin mulțumită conștiința că am răspuns totdeauna la sarcini și chemări pe măsura încrederii și înțelegerii Partidului. Progresul incontestabil realizat de fiecare dintre noi în curba evolutivă a vieții și a activității nu este echivalent cu înălțimile visate. Sint atîtea de înfăptuit. Marile Directive ale Congresului al XI-lea pun un

accent major pe dezvoltarea învățămîntului și a culturii în anii care vor veni. Partidul afirmă încă o dată că în totalitatea lor trebuie să stăpînească deplin cultura, tehnica cea mai înaltă, să cucerească noile domenii ale științei, să se bucure estetic, împărțînd cele mai de seamă creații ale literaturii și artei. La aceste colosale mutații culturale, noi trebuie să răspundem, primul rînd. Activitatea noastră trebuie să se ridice la înălțimea idealurilor societății comuniste care se corărează în perspective învecinate timpurilor noastre. Sîntem dintre aceia care să ajute la cristalizarea parametrilor noii culturi.

Să mulțumim Partidului pentru credințarea unui post de luptă în al căruia imens front în continuă mișcare, pentru cucerirea victoriei unanime a societății.

Alexandru Balace

CU RECU

SÎNTEM cu toții bucuroși că avem o Patrie. Știm că în acest timp pe care viețuim noi astăzi strînși în jurul Carpaților cu picioarele la mare și capul în Maramureș, o nesc osemintele strămoșilor noștri, la Geți pînă la Voievozi, de la soldații dac pînă la soldatul de la Mărășești, această Patrie a curs sîngele atîtor mîri și eroi, unii cu nume, precum al Brîncoveanu sau Horia, alții știuți mai de stelele cerului.

Aici am crescut unii cu alții în furtunile Istoriei care nu ne-au cr

BUCUREȘTI, 19 AUGUST 1974

Conferința Mondială a Populației

MARELE forum care își desfășoară lucrările începând de luni la București, în aula și sălile Palatului Republicii și în mai multe săli apropiate, este cea mai amplă reuniune internațională organizată până acum sub auspiciile O.N.U. 133 de state, 16 organisme și instituții specializate ale O.N.U., 10 organizații, instituții și agenții internaționale, 12 organizații inter-guvernamentale, 158 de organizații neguvernamentale, un mare număr de reprezentanți ai Secretariatului O.N.U., sute de ziariști de pe toate continentele, din partea celor mai importante ziare, agenții de presă, posturi de radio și televiziune — iată dimensiunile acestui forum consacrat oamenilor de pe întreaga planetă.

Atmosfera însăși a sălilor din dimineața zilei de 19 august, de o cordială solemnitate, a confirmat interesul unanim de care se bucură Conferința Mondială a Populației. „Ne-am reunit aici, din toate regiunile lumii — a spus secretarul general al O.N.U., Kurt Waldheim, în cuvântarea sa introductivă — pentru a participa la un eveniment unic de importanță istorică. Ne-am întâlnit la prima conferință internațională la nivel guvernamental pentru a discuta politica demografică. Conferința este evenimentul major al anului mondial al populației, și a trezit interesul general în lume, făcând ca lumea să devină conștientă de problemele legate de populație”. Conferința, a spus secretarul general al O.N.U., este un eveniment care a putut avea loc datorită generoasei ospitalități a guvernului și poporului Republicii Socialiste România. În acest context, Kurt Waldheim a exprimat, în aplauzele unanime ale miilor de asistenți, „recunoștința caldă și sinceră pentru faptul că președintele Nicolae Ceaușescu s-a interesat personal de această conferință și că a făcut multe eforturi pentru înlesnirea succesului ei”. După încheierea amplei și interesante sale expuneri privitoare la esența problemelor demografice în anii noștri și din lumea deceniilor viitoare, secretarul general al O.N.U. a invitat la tribună pe președintele Nicolae Ceaușescu. Discursul șefului statului nostru a fost subliniat, în foarte multe rânduri, cu aplauze unanime, intense, care au reliefat ecoul puternic al ideilor formulate de președintele Nicolae Ceaușescu. „Considerăm că în abordarea problemei populației — a spus președintele Nicolae Ceaușescu — este necesar să se pornească de la faptul că omul constituie factorul determinant al progresului economico-social. De aceea, întreaga organizare a societății, politica generală a statelor, trebuie să aibă drept țel suprem bunăstarea și fericirea oamenilor, garantarea libertății și demnității omului, dezvoltarea personalității sale, participarea maselor la făurirea propriei istorii”.

În încheierea magistralului său discurs, care va rămâne, desigur, ca o pagină de frunte în documentele Conferinței Mondiale a Populației și ale Organizației Națiunilor Unite, președintele României socialiste a spus : „Ne exprimăm convingerea că această conferință va exercita o profundă influență asupra vieții internaționale, va constitui un imbold puternic pentru unirea eforturilor națiunilor în vederea înfăptuirii unei politici noi de pace și colaborare internațională, a unei lumi mai drepte și mai bune în care popoarele să conlucreze rodnic pentru bunăstarea fiecăruia, pentru progresul și civilizația omenirii în ansamblu”.

Conferința Mondială a Populației, continuându-și lucrările, a ales în unanimitate ca președinte al sesiunii de la București pe ministrul nostru de externe George Macoveșcu. Lucrările în secții și comisii, pe chestiuni de specialitate, au început.

M. Rîmniceanu

Patria noastră, oglanda noastră

TARA nu se poate rupe de oamenii ei, ea este egală cu ei, ea va arăta în viitor exact așa cum vor arăta și oamenii ei. Ea este oglinda noastră. Totul depinde deci de noi ca viitorul să fie cât mai luminos. Ca individ, personal, nu-mi plac înșii umflați ca niște tobe care la orice pas își fac zdravăn auzit superbul lor nimic ; ca riitor, personal, nu-mi plac cărțile-tobă în care harnici semnatori îl găsesec ascuns pe noul Gogol și pe noul Shakespeare și pe noul Eminescu. Clasicii trebuie lăsați în pace, nu trebuie puse în circa lor numele celor cu care mai birfim la o masă de dimineața până seara verzi și uscate. Altfel nu se adevărește nici pentru ei ce și-au dorit, devin niște monezi de vîndut arbagic. Altfel nu se adevărește ce-a zis Gogol despre sine : „Eu știu că numele meu va

fi mult mai fericit decît mine”. Să-l lăsăm pe Gogol în pace, și pe Eminescu, numele lor să fie fericite.

Să facem ca viața și arta noastră să nu fie străine de munca și libertatea și adevărul oamenilor în mijlocul cărora trăim. Fără conștiință, cuvintele se leagă între ele, nu-i vorbă, pot forma chiar o operă de paie și o statuie de paie. Cuvintele-zero ale conștiinței-zero (oricît de belicoasă ar fi în șușanele) nu duc decît la zero, după o lege mai veche, și elementară, a aritmeticii unde zero plus zero fac tot zero. Și toba are, cum se știe, forma lui zero.

Cuvintele prezentului și ale viitorului trebuie să fie, și nici noi nu vrem altfel, și nimeni nu ne cere altfel, cuvintele adevărului. Ele singure au greutate, așa cum spune și proverbul că : O singură vorbă adevărată e mai grea ca pămîntul. Și țara nu se poate rupe de adevărul ei, ea este egală cu adevărul ei și va arăta în viitor așa cum va arăta adevărul ei. Adevărul este oglinda noastră, patria noastră, a cuvintelor noastre. Fără muncă și adevăr totul e o poveste, o dulce poveste de adormit pietrele. Un singur cuvînt adevărat e mai greu ca pămîntul, ce lucru teribil, o zi de muncă e mai grozavă ca orice dare de seamă.

Alături de toți oamenii țării, trebuie să muncim și să avem conștiința că numai de noi depinde viitorul nostru, care este cuvîntul nostru de mîine.

Ioan Alexandru

Dumitru Radu Popescu

OȘTINȚĂ

deloc, și iată că am rămas pînă astăzi de veghe aici într-un grai frumos și profund, o spiritualitate și-un nume vrednic între celelalte neamuri.

Se cuvine să ne bucurăm cu recunoștință pentru toate acestea.

Acum țara-i plină de prunc și de oameni. Trudim fiecare să o putem socoti mereu o Patrie, locul acela atît de greu de definit, leagănul cel mai dulce din univers, casa în care pruncul își strigă părintele cu întîiul său cuvînt desprins din lumină...

20 000 000

O creangă se-apeacă pe pumnul de țărîină

O creangă din mărul înflorit :

Cînd lumina patriei

e de treizeci de ori mai aprinsă,

Cînd steagul roșu e de treizeci de ori mai

sus,

Cînd eu însumi am aprins o torță,

cu lumină sporită.

Azi „un nou început“ avură lucrurile

Și lămpașul patriei ajunsese în mîini sigure :

Arde-n amiază — lumină din lumină !

Inima mamei viu bate-n pieptul celui
ce-ajunse 'ntîiul

Prin grotele munților, mării, vijeliei

Să se ridice-n picioare — sub asprele

flăcări.

Cu-acesta legatu-m-am să înalț noua torță

a bătăliei decisive :

convins de victorie !

O creangă strălucește grea de rod

peste pămîntul patriei

O flacăra roșie a singelui meu

unit-n mulțime — ce pe cer o miști :

Sub soarele noului Ev, înaintează

stăpîni pe sine :

Douăzeci de milioane !

Vii flutură pinzele roșii arzînd

sub fulgerul primăverii

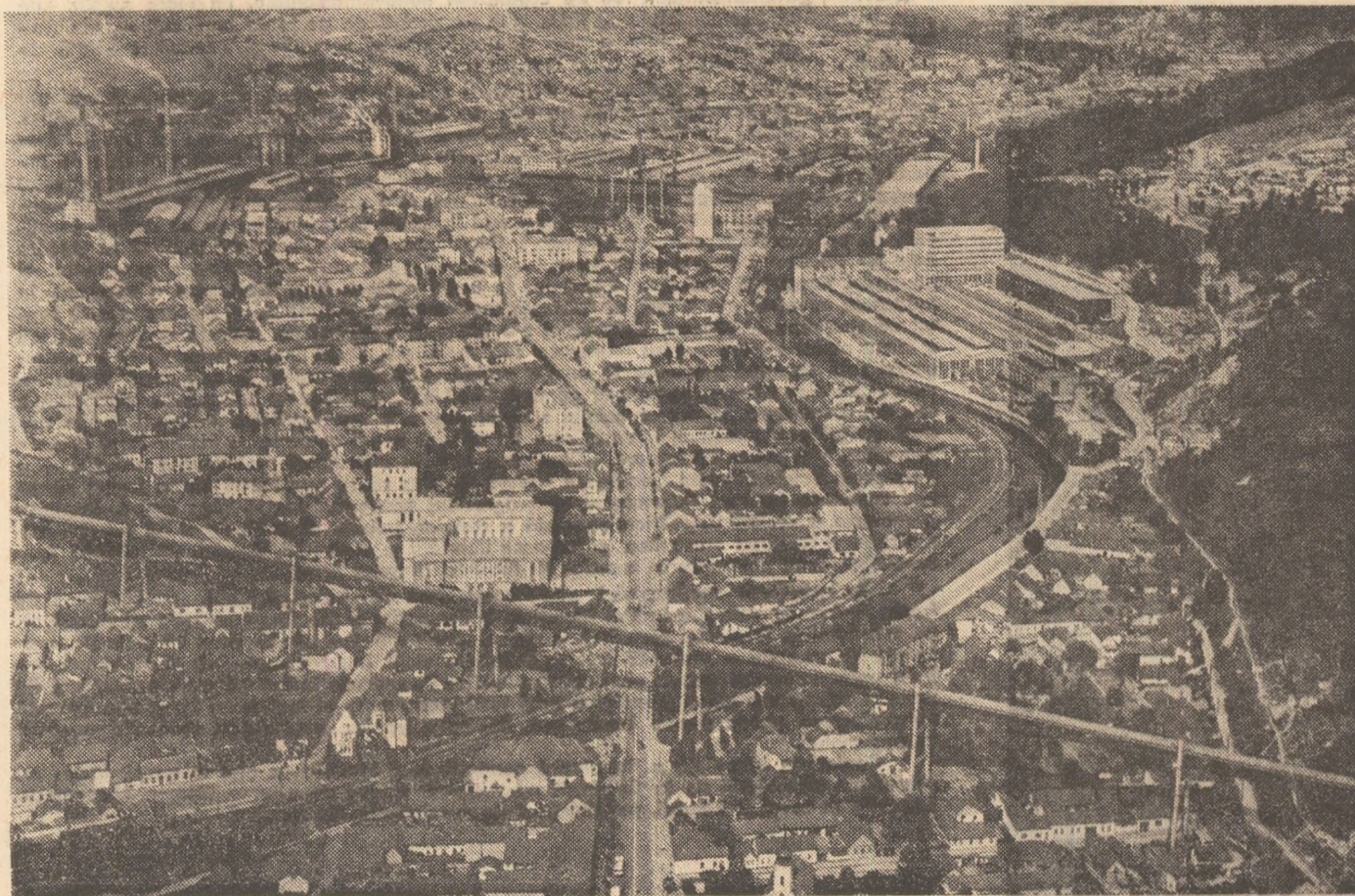
ce-mi trece pe față.

Victor Nistea

ORELE

Reșița — vedere din avion

■ „Omul de la greu”

■ Cind „ultimul răcnet al tehnicii” mai comportă perfecționări

■ Am început războiul împotriva hitleriștilor încă înainte de a fi declarat

■ Nici una nu vrea să rămână în urmă

DESPRE Romulus Drăgoiescu se spune că ar fi cel mai bogat om din uzină. Nu există an în care să nu depună o „contribuție” de „măcar un milion”. Și nu e vorba doar de economiile aduse prin aplicarea invențiilor și inovațiilor sale. Drăgoiescu este și „omul de la greu”. Acolo unde se caută rezolvări, unde se ivesc probleme cu dureri de cap, unde viața cere accelerarea ritmurilor fără ca agregatele clasice să o poată asigura, acolo unde apar dificultăți iremontabile sau neașteptate poticneli, acolo, numai acolo, Romi Drăgoiescu, comunistul ajuns la cumpăna maturității, omul greu încercat de viață, cu fruntea tatuată de riduri, bărbatul slab, scund, mobil dar negrăbit, cu ochii adânciți în orbite căutând parcă neobosit rezolvări, de-unde, din interior, omul cu vorba rostită încet dar așezată temeinic în frază, într-un echilibru ferm și stabil, bine gândit, dar numai acolo, în plinul proces al însușirii celor mai noi cuccuriri ale tehnicii mondiale și al perfecționării ei continue, se simte în elementul lui, acasă.

Cind, căutînd să tempereze extazul în fața unui „ultim răcnet al tehnicii” adus cu sacrificii din exterior, a spus simplu că „mai comportă perfecționări”, specialiștii s-au revoltat. Scandaloase, lipsite de elementar bun simț, erau categorisite cuvintele lui Drăgoiescu. Era un sacrilegiu să rostești asemenea vorbe necumpănite în fața unui adevărat idol al tehnicii moderne. Tot ce era de spus în tehnică s-a spus cu strălucire în construcția acestei mașini. Și Drăgoiescu s-a apucat de treabă. Tenace și calm ca-ntotdeauna. Unii îi demonstau că ceea ce face el este neeconomic: se vor consuma prea multe cuțite de import, alții că mașina nu va rezista sarcinilor la care Drăgoiescu ar vrea s-o

supună. Dar Drăgoiescu continua să facă calcule. Neobosit. („Și noaptea în pal mă urmăreau cifrele.”) Apoi, încetul cu încetul, „utopia” începea să prindă forme materiale. Într-o simăbătă dimineața a început să monteze noul dispozitiv („Din calcule totul leșea bine, rămînea proba practică...”). Nu s-a mișcat atunci de lîngă „ultimul răcnet al tehnicii” pe care-l perfecționa, pînă marți la prînz, cînd înconjurat de directori și strungari Drăgoiescu demonstra imposibilul: ultramodernul strung de cojit „la care nu se mai putea adăuga nimic”, produc a prin aplicarea noului dispozitiv al lui Drăgoiescu... dublu.

— Te interesează, deci, cea mai lungă zi...

— A fost aceea, știu, care a ținut de simăbătă pînă marți... cînd ți-a adus Dundi mîncarea cu sufertașul în uzină, pentru că nu puteai fi mișcat de lîngă mașină...

— Mai e una, o zi, și bănuiesc că o să te intereseze... 23 August la Reșița. Eram militar, sus, la Stavila, la garnizoană. Și să știi, că, de fapt, noi, garnizoana de la Reșița, am început razoolul împotriva hitleriștilor încă înainte de a fi declarat. Iată cum s-au petrecut faptele. Cînd seara, spikerul a anunțat că se va da un comunicat important toți din garnizoana reșițeană eram adunați lîngă difuzor. La 9,55 cînd, după ceasul căpitanului, s-a dat citire cunoscutului comunicat, am sărit în sus strigînd fericiți, felicitîndu-ne, îmbrățișîndu-ne. Dar n-au trecut nici două minute cînd sublocotenentul Secară spunea: „Ni-s nebuni, măi fraților, ne bucurăm, dar hitleriștii sînt liberi deasupra noastră”.

Adevărul era că „deasupra”, pe toate dealurile din jurul Reșiței erau posturi antiaeriene. Trupe germane. Noi, în garnizoană, număram doar 120 de oameni. Ne-am hotărît să trecem la acțiune împotriva hitleriștilor fără să pierdem o clipă, asigurînd, astfel, siguranța orașului și a uzinei. Ordinul de operațiune dat de căpitanul Stoiescu era laconic: „Plutonul sublocotenentului Secară și al sublocotenentului Calancea vor dezarma posturile germane. Plutonul lui Drăgoiescu ia sub pază poșta, telefoanele și gările. Echipa militară de trei trebuie răspîndite pe străzi, împiedicînd circulația”. La 10,25 plutonul sublocotenentului Secară a atacat primul post german din parcul Iozefin și l-a dezarmat. La 2 noaptea sediile hitleriște, gările, poșta, posturile de antie-

riană și de ascultare erau ale noastre. Pînă la orele 6 dimineața toți militarii germani și toți șefii hitleriștilor din Reșița se găsiau adunați sub paza noastră, la școala de beton.

În tot decursul zilei următoare (24 August) am păstrat în oraș doar efectivul strict necesar (de data aceasta în urma ordinelor primite din partea comandantului regimentului care se afla la Caransebeș). Oamenii disponibili au fost trimiși pe șoselele spre Văluș și Oravița să sape puncte de apărare. Pentru a preveni organizarea unor posibile acte de sabotaj în uzină, continuam să trimitem, sub pază, în localul actualei Bănci de investiții, hitleriștii notorii și profasciștii periculoși. Toată ziua s-au prezentat la garnizoană sute de cetățeni cerînd arme și muniții pentru a apăra orașul. (Se răspîndise zvonul că trupe germane ar fi spart frontul din Iugoslavia și s-ar îndrepta spre Reșița dinspre Oravița și Moldova Veche. Acest zvon era răspîndit cu scopul de a se produce panică și dezorganizare. Atacul avea să se producă abia la sfîrșitul lunii.) Mai mult decît atît: în cursul zilei două avioane germane trec razant, la mică înălțime, deasupra orașului pentru a observa ce se întîmplă și bineînțeles, pentru a semăna panică. Spre seară, în loc de ajutor, pe care speram să le primim din partea regimentului, din Caransebeș sîntem înștiințați să ne bazăm exclusiv pe forțe proprii. Întrucît toți ceilalți sînt ocupați cu dezarmarea celor două eșaloane germane surprinse de evenimente în gara Caransebeș. Toată noaptea de 24 spre 25 s-a patruleat. Firește, n-a dormit nimeni. În dimineața lui 25 pe zidurile uzinei au apărut două chemări: una a Frontului Unic Muncitoresc semna de reprezentanții P.C.R. și P.S.D. chemînd toți cetățenii să apere patria, să lupte cu arma în mînă pentru libertatea ei, și alta în limba germană îndemnînd populația germană la calm, să nu se lase provocată și tirată într-o aventură. În același timp, la Casa Muncitorească funcționa un Comitet de apărare a Reșiței sub conducerea comunistilor întorși din închisoare. Cînd spre amiază zilei de 25 o companie din regimentul nostru din Caransebeș a trecut spre Dunăre ca să apere grănițele de amenințarea iminentă, ne-am mai liniștit. Știam că dincolo de noi mai e cineva. Atunci, pentru prima oară, în acea zi de 26 de ore ne-am gîndit că poate nu ne-ar strica și puțin somn. Se terminase o zi

lungă, o zi de experiențe inedite, o zi de griji, de nemaiîntîlnite răspunderi și de o nîcîcînd simțită mîndrie. Știam, fiecare în parte și toți împreună că participăm nu numai la năruirea unor așezări vechi, ci la nașterea unei noi lumi ce va fi, într-adevăr, a noastră...

Părăsesc noul „Atelier de confecționat material mărunt pentru cale rera-tă” răsărit din cărămidă aparentă, peste noapte, pe malul Bîrzavei. În curte, rînduiți cu grijă, trandafiri înfloriți răspîndesc un parfum îmbătător.

— Am sădit 250 — punctează Romi. Nu numai mașini moderne și ambianța în care lucrezi trebuie să fie plăcută, cred.

— Îmi face impresia că trebuie să fii un șef bun...

— Eu?

— Tu.

— Cred că nu-i ușor să lucrezi într-un atelier unde-s eu șef.

— Te lauzi.

— Vezi, acolo, vis-à-vis de poartă e un chloșc. Într-o zi îmi spune vînzătoarea: „Domnule, dumneata ești un om tare rău.

— Dar dumneata de unde știi, că nu mă cunoști!? — Cum să nu te știu că ești rău: cînd apari la colțul străzii toate fetele fug.” E adevărat, fugeau fe ele... Ce s-a întîmplat? În atelierul acesta nou, unde am venit să montăm și să punem la punct „ultimele răcnete”, am găsit, aproape, numai femei. Majoritatea, tinere venite din toate părțile, prima oară în fabrică. Lucru curat, ziceau ele, cîștig bun. Dar hala vuia ca un stup de albine. Umblau vraiște. Toate vorbeau deodată. Ca-ntr-un film italian, neorealist. Te dureau urechile cît se certau. Le povățuiam, ba cu duhul blîndeții, ba cu asprime. N-a mers. Am încercat mai simplu: „v-ați certat o oră, veți lucra o oră mai mult”. Așa a mers. Apoi am început să le organizez. Dacă al văzut lucrul, e astfel organizat că dacă stă unul îl văd toți ceilalți. Și nu le convine să stea. Sînt legați în acord.

(Admir priceperea și știința cu care aceste fete tinere, îmbrăcate în salopete albastre și ochelari cu rame negre, strînesc mașini atît de complexe).

— Știi, atunci cînd lucrezi cu femeile există anumite dezavantaje, dar și avantaje. Ele sînt foarte drepte (nu există să protejezi pe cineva). Apoi, nu au absențe nemotivate și sînt foarte conștiincioase. În al patrulea rînd, sînt și foarte ambițioase. Ai observat, probabil, că mai multe fete și-au acoperit ceasornicele automate de înregistrare a rezultatelor. Ca să nu vadă celelalte. Nici una nu vrea să rămînă în urmă...

La început mă îngrijorau: prea mult du-te-vino, prea multă vorbărie. Acum, după 9 luni, ne mîndrim cu ele. Și-au însușit în tîmpi comprimați — așa spune — ceea ce înseamnă educație industrială modernă. Înainte își trebuiau, ca să ajungă la rezultatele lor, 5—6 ani. E grea munca asta cu omul. Dar ca să fii respectat, trebuie să fii drept. De aceea îmi vine să rid acum de întîmplarea cu vînzătoarea. Dar rid și fetele. Păcat că nu stai pînă la trei. Să le vezi plecînd: parcă-ar fi parada modei...

Ies pe poartă. Cînd am intrat am citit deasupra ei: „Bine ați venit”. Acum, plecînd, privirea îmi cade pe o altă inscripție: „Vă mulțumim pentru activitatea depusă”. Și-mi place.

■ Un Eldorado al arhitecților

■ A doua întemsiere a orașului

■ Ziua cu cea mai lungă bătaie

ȘTEFAN PASCU e, undeva, pe șantier. E greu de precizat unde, pentru că la Reșița se construiește pretutindeni. Se ridică noi hale de uzină, cartiere de locuit, clădiri administrative. Totul într-un ritm alert, cu soluții ingenioase și mijloace moderne. Pentru un arhitect — Eldorado. Iată de ce, actualul director al Direcției județene de

REȘITEI

sistematizare, arhitectură și control (absolvent al Institutului de arhitectură Ion Mincu, 36 de ani) renunță la un post cald din Capitală și alege, pentru un timp sau pentru toată viața, împreună cu soția sa, tot arhitectă, Reșița, cu imensele sale posibilități de valorificare a cunoștințelor și a fanteziei arhitectonice. Când îl caut în zona în care au început demolările pentru construcția Palatului Pionierilor, aflu că a plecat spre cel de-al 15-lea cămin din cele 20 speciale pentru 6 600 tineri, în construcție, majoritatea terminate (cu holuri de întâlnire, cluburi, lacto-baruri, chioșcuri cu ziare, răcoritoare etc.), un adevărat orașel al tineretului. Acolo mi se spune că e la cantina „2000”. Dar Ștefan Pascu nu e nici aici. E poate în cartierul noii gări, pe Dealul Gol, la amfiteatrul de la Atheneul Tineretului, e plecat la hotelurile de pe Semenice sau, poate, undeva, la demolările începute, pe malul Bîrzavei. Îl găsesc, în sfîrșit, spre sfîrșitul zilei, la birou.

— Există o singură zi, cea mai lungă, memorabilă, decisivă pentru noi, arhitecții: cea din preajma sărbătorilor aniversării bicentenare a Reșiței, prețuia, prezilele și ziua (căci timpul curgea atunci de-a valma fără granițe între noapte și zi) vizitei la Reșița a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Sarcina noastră era să prezentăm, atunci, șefului statului, schița de sistematizare a municipiului cu tot programul de dezvoltare industrială și urbanistică. Pentru aceasta au fost pregătite machete, proiecte, scheme de circulație, studii sociologice și studii de dotare tehnico-edilitară cu previziuni pînă la anul 2000. Și pot să afirm că atunci a început a doua întemeiere a orașului.

A fost cea mai lungă zi pentru că în ea s-au concentrat toate eforturile și străduințele noastre dintr-un an de muncă, spre ea convergeau speranțele tuturor specialiștilor, proiectanților și coordonatorilor acțiunii de a trasa jaloanele dezvoltării Reșiței ca un întreg. Ca un oraș-uzină.

Se pare că acea zi fără graniță între soare și lună era așezată sub o zodie norocoasă, deoarece cu ocazia vizitei toate așteptările noastre au fost încunate cu succes.

În oțelărie

■ În afară de calcule mai există ceva ce ne scapă

■ Milionul — teribila confruntare a Reșiței

■ Nu pentru că sînt date de șef, ci pentru că altfel nu se poate

ERA tocmai după celebrul meci de fotbal între reșițeni și olteni cînd, stînd pe platoul oțelăriei, trăgeam cu urechea la comentariile pline de „făloșenie”, la evaluări incluzînd perspective „mondiale” sau săgeți ironice aruncate spre cite un scriitor improvizat în cronicar sportiv... Mă amuzam ascultînd disputele pătimașe cu atît mai mult cu cît prevedeam că însuși meciul mult discutat îmi oferă un strălucit pretext pentru a-l pune în încercătură pe viitorul meu interlocutor.

Îndesat, cu pasul alert, în salopetă vinată, Antonică Dijmărescu vine grăbit arătînd cu stînga spre ceasul-brățară.

— Cronometru — îmi spune, strîngîndu-mi puternic dreapta — cu toate că, sincer să fiu, încă dorm...

— După meci... încerc, cunoscînd proveniența olteană a șefului oțelăriei reșițene.

— Nu, după concediu...

— Totuși, bănuiesc că meciul de ieri a constituit, mai ales pentru dumneata, o nu ușoară încercare. De partea cu ?

— De partea oțelului. Nu-i o eschivă. Pînă la sfîrșitul anului ne-am angajat să dăm un milion de tone de oțel. Cu aceleași capacități. Știi ce înseamnă asta ? Calcul riguros, fantezie neîntre-rupă, permanentă muncă cu oamenii. Nu că nu m-ar interesa fotbalul, dar luna trecută (mai, n.n.) am notat cea mai mare producție de oțel din istoria Reșiței. 10 000 de tone în plus. În ultima lună am redus cu 18 minute durata șarjei. Iar un minut efectiv înseamnă 2 110 kg. de oțel. În privința indicelui de utilizare extensivă ne comparăm, aici, cu orice cuptor din lume.

Milionul e una din cele mai teribile confruntări din cite am trăit noi la Reșița: închipuiește-ți — producem de 4 ori mai mult oțel decît a dat întreaga economie românească în 1938...

— Cum ai ajuns la oțel ?

— Întîi am fost la fier. Adică, terminînd școala medie tehnică din Tg. Jiu, am fost repartizat ca muncitor electrician. Asta între 1959—61. Apoi, am fost trimis la București, la studii, la Facultatea de metalurgie a Politehnicii.

(Îmi amintesc de o pagină de ziar, publicată atunci, în 1966 cu titlul: **MÎINE ÎN PRODUCȚIE**. Printre absolvenți și portretul proaspătului inginer Antonică Dijmărescu cu o declarație succintă: „Aștept nerăbdător noua etapă a confruntării mele cu producția”.)

— Chiar așa ai spus ?

— Doar nu era să-l ajut pe ziarist. Fiecare cu meseria lui... (Totuși, treburile nu erau chiar atît de simple pe cît păreau. Pentru Dijmărescu, în el și în afara lui, se dădea o adevărată bătaie. Era șef de promoție. Luase examenul de stat cu 10. Avea în buzunar o repartitie ca asistent universitar. Profesorii duceau cu el muncă de lămurire. Existau perspective și parcă nici tentațiile viciei în Capitală nu trebuiau minimalizate. Dar hotărîrea proaspătului inginer a rămas neclintită. S-a întors la Reșița. Mi-a spus odată, undeva pe Atlantic, un marinar în mijlocul furtunii: „Cine a simțit adierea oceanului, nu mai poate trăi fără el”. Ceva asemănător trebuie să se petreacă, bănuiesc, și cu fascinația oțelului...)

— Au trecut de-atunci multe zile și nopți. ai urcat toate treptele ierarhiei oțelului, de la muncitor încărcător, la inginer, la șef de secție. Spune-mi, te rog, care a fost în calendarul dumitale cea mai lungă zi a oțelului ?

— Atunci cînd m-am prezentat la serviciu la 7 dimineața și am plecat, a doua zi la ora 3. S-a întîmplat în martie. Un deranjament la cuptorul nr. 3.

Oțelarii sînt, în felul lor, artiști ai magmei incandescente

În rest, toate zilele sînt destul de lungi, vin încă și nopțile cu atîtea probleme, calculele milionului, teza de doctorat... 1972 a fost, cred, cel mai lung an al întregii mele existențe. Am lucrat pînă atunci la fier, la furnale și a trebuit, peste noapte, să învăț oțelul, secția nu mergea bine, și să învăț să și conduc. Or, a conduce la oțelărie înseamnă, înainte de toate, să cunoști totul. Altfel, nu poți da dispoziții. Teoretic știam să fac oțel, dar a trebuit să stau pe platou să fac șarjă, să lucrez la pregătirea căldărilor, să desfund orificii, să încarc. La oțelărie oamenii cresc și se purifică împreună cu oțelul...

— Seamănă cu o frază de ziar...

— Chiar dacă. Corespunde unei realități. Există o permanentă dualitate om-oțel. Un agregat bun modelează, disciplinează omul. Cînd e slab, omul îl perfecționează, îl obligă să lucreze după voința sa. În același timp, există o permanentă încheștare între om și oțel. Nu știu, poate e un dram de superstiție în ce-ți spun, dar dacă simte cuptorul că e condus de oameni care nu-l stăpînesc, scapă de sub orice control, își ia nasul la purtare. Dacă m-ar întreba cineva să-i spun în formule matematice cum am ajuns la sporul de oțel care i-a uluit pe toți, n-aș putea. Cu toate că nu sînt chiar un prost matematician. Dar în afară de calcule, mai există încă ceva ce ne scapă, ceva greu de exprimat, dacă nu imposibil, ceva inefabil. Poate faptul că oamenii, fiind mai conștiințioși, mai bine pregătiți, mai atenți, au stăpînit și agregatul. Deși, mulți dintre cei vechi au plecat, le-a venit vîrsta, nu scapi de ea, s-au pensionat, au sosit pe platou tineri, direct de la școală, dar niciodată nu poți să bănuiești ce e în stare să facă un om dacă-l investești cu încredere.

Și pentru că discutăm despre cea mai lungă zi, îmi amintesc de efectul psihologic pe care l-a avut asupra soldaților simpla prezență a generalului pe plaja Omaha. Am o mare încredere în nelimitatele posibilități ale oamenilor, nu e o frază, crede-mă, dar fără această încredere ar fi și imposibil să lucrez, pentru că la noi, la oțel, munca are un caracter prin excelență colectiv. La elaborarea unei tone de oțel participă direct, fiecare, de la încărcător, la topitor sau oțelar, fiecare are o contribuție nemijlocită.

— Să ne întoarcem la cea mai lungă zi...

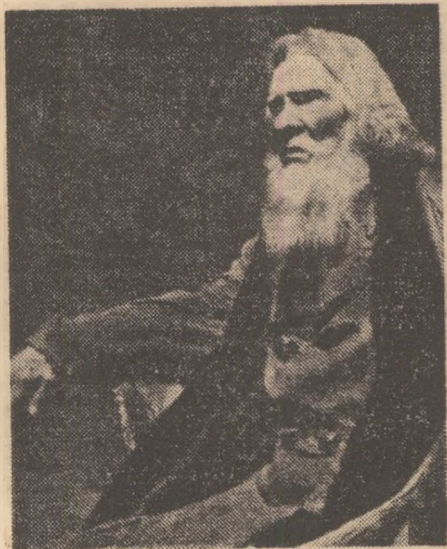
— Tot nu-mi amintesc ziua. Dar era în martie precis. Începutul lui martie, pentru că aveam încă mărțișoare ne-

împărțite în buzunar. Căzuse peretele din stînga la cuptorul 3. Atunci, în situații limită, cînd intervine, într-adevăr, riscul, cînd orice norme ale relațiilor obișnuite sînt încălcate, cînd se impun decizii instantanee, cînd sarcina de serviciu devine putere de sacrificiu, eroism, îți dai seama de adevărata măsură a oamenilor cu care lucrezi. Numeni n-a pus o întrebare. Toți, de la primul maestru la ultimul încărcător, așteptau încremeniți. Gata la orice Numai să salveze oțelul. Un perete a fost perforat de zgură. Peretele cuptorului este construit din cărămizi de silică. În contact cu zgura niște cărămizi au ars și s-a produs o spărtură. În asemenea momente trebuie să fii, înainte de toate, calm. Oamenii așteaptă de la tine dispozițiuni clare și precise. Mai tîrziu cineva mi-a spus: „Dom'șef, par că ați fost un dirijor”. Numai că eu știu cită voință în a-mi stăpîni clocoțul interior m-a costat acea mască de calm imperturbabil pe care mi-am impus-o. La deranjamente, la avarii, oamenii sînt la început timorați. Ei așteaptă o voce, o singură hotărîre. De aceea dispozițiile trebuie să fie ferme, ca să fie însușite nu atît pentru că sînt date de șef, ci pentru convingerea că altfel nu se poate. Ca să nu înghețe oțelul, spărtura trebuia astupată cît mai repede. Am cerut oamenilor să intre în cuptor. N-a ezitat nici unul, cu toate că acolo jos îi aștepta o temperatură de citeva sute de grade. Cu hainele ude au intrat unul cîte unul în cuptor, puneau citeva cărămizi și ieșeau gîfîind, o masă de abur. Și așa la rînd, pînă cînd la 3 noaptea spărtura era astupată și cuptorul duidea în circuitul vital al oțelului. La oțelărie se întîmplă, zilnic, cite ceva, dar întîmplările devin din ce în ce mai puține. Pentru că oamenii sînt conștiințioși, devotați, extraordinari. Care a fost cea mai lungă zi ? N-aș îndrăzni să afirm cu hotărîre că ar fi fost acea zi de început de martie de care povestii, pentru că de fapt fiecare zi a oțelarului continuă și după orele șarjei, pentru că oțelul continuă în noi, purificîndu-ne. La noi, la oțelărie, se săvîrșesc, zilnic, fapte de eroism, dar niciodată autorilor acestora nu le-a trecut prin cap că ar fi eroi. Oțelarii sînt, în felul lor, artiști care decantează din magma incandescentă acel metal nobil pe care îl cunoaștem sub numele de oțel. Fiecare șarjă este, în același timp, o descoperire, o limpezire interioară, o etapă scurtă, dar necesară în drumul devenirii omului ca Om.

Toma George Maiorescu

Patriotismul teatrului românesc

G. Stora în rolul regelui Lear.

Richard al III-lea, ultimul rol al lui George Vraca

George Calboreanu în Vlaicu Vodă de Al. Davila.

Piticul din grădina de vară de Dumitru Radu Popescu, în regia lui Dan Micu, spectacol cu care Teatrul din Tg. Mureș (secția română) a închis „Festivalul dramaturgiei românești”.

CIND se spune că atitudinea patriotică a teatrului românesc e de veche tradiție, se emite o judecată incompletă. Dragostea de țară face parte din însăși ființa acestei arte, sentimentul patriotic îi este consubstanțial pe întreg parcursul istoriei sale. Nașterea teatrului cult a fost legată, la noi, de societățile revoluționare care își propuneau înfăptuirea celor mai înalte feluri naționale, iar calitatea de tribună populară i-a fost potențată scenei, într-un chip deosebit, în procesul formării națiunii socialiste, în acțiunea esențială de modelare a noii conștiințe. Marile idei românești și-au găsit totdeauna reflectare în arta dramatică; toate etapele revoluției au fost cuprinse în imaginile scenei române; în fiecare fază a acestei revoluții teatrul, ca instituție, și oamenii săi, ca artiști și cetățeni, au constituit o prezență militantă; această prezență a fost totdeauna imediată și plenară.

La foarte scurtă vreme după insurecția națională antifascistă, au apărut primele piese originale în care se răsfrungeau noile realități. În 1948, Camil Petrescu dădea cea mai cuprinzătoare creație a sa, **Bălcescu**, prima evocare modernă, de adevăr integral, a acelui moment radical de istorie. În 1949 începea acțiunea patriotică de reevaluare a monumentalei opere caragiale. În stagiunea 1948-1949 s-au prezentat pe scena Naționalului, într-o ambianță de realism robust, în montări excepționale și cu dezvoltarea unor tulburătoare sensuri contemporane, capodopere ale literaturii universale. Înțelegând profund sarcina istorică a democratizării și difuzării culturii, vechile teatre naționale, foarte proaspetele teatre de stat și secțiile Teatrului Poporului porneau spre turguri și sate, cu un elan care nu era diferit, în substanța sa eroică, de cel de pe marile șantiere, într-o aspirație admirabilă spre descoperirea noului public de muncitori, țărani, soldați — și spre permanentizarea lui. Noțiunea de public era asimilată, teoretic, cu aceea de **popor**. Teatrul întreg, cu toți autorii săi vechi și recenti, cu toți regizorii, actorii, scenograful, directorii, criticii, activiștii culturali, porni să înfăptuiască în practică ideea teoretică.

Era, evident, o luptă aspră — cu prejudecățile și ignoranța, cu ideile vefuste și impostura veleitaristă, cu enorme dificultăți de ordin material și spiritual. Dar de partea înaintată a baricadei se aflau cele mai valoroase și mai hotărâte forțe intelectuale. Conducerea de partid și puterea de stat nu ofereau doar consistentul sprijin material, ci iubeau realmente teatrul, își manifestau stima față de slujitorii scenei, acordau o înaltă considerație acestei arte. În ideologia culturală și în teoria construcției de stat, instituției îi era conferit rolul către care marii artiști năzuiseră totdeauna, cu ardoare, de înaltă școală civică.

Acestea sînt, desigur, pînă azi, coordonatele care definesc ponderea importantă ocupată de teatru în contextul vieții culturale.

ARTA teatrală exaltă sentimentul patriotic în primul rînd prin valoarea pe care o obține acest sentiment în arta scriitorilor români dedicați scenei și, în mod deosebit,

prin acele scrieri care își scot subiectele din marile momente ale vieții naționale, din biografiile ilustre ale conducătorilor de țară. E neîndoiește că lucrările, atît de izbutite, care au continuat, în condițiile epocii noastre și cu o perspectivă vastă asupra integrării istoriei naționale în istoria universală, creația lui Alecsandri, Hasdeu, Davila, Delavrancea, Nicolae Iorga, Victor Eftimiu, Mihail Sorbul, Ion Luca — adică **Bălcescu** de Camil Petrescu, **Ion Vodă** de Laurențiu Fulga, **Procesul Horia** de Al. Voitin, **Petru Rareș** de Horia Lovinescu, **Săptămîna patimilor** de Paul Anghel, **Zodia taurului** de Mihnea Gheorghiu — au deschis și mai larg arcul înțelegerii față de rațiunile milenare ale prezentului de afirmare națională și au contribuit, cu argumentele poeziei dramatice, ca și cu argumentele cercetării istorice lucide (din care s-a plămădit și ideea poetică) la sporul considerabil de conștiință de sine a națiunii, determinată de întreaga politică a partidului nostru.

În același timp, ca orice fenomen spiritual complex, pluriform, arta dramatică își desăvîrșește înfrîurirea asupra cugetelor și inimilor, și pe alte numeroase căi. Tudor Vianu făcea observația, foarte profundă, că dintre toate artele omenestii, arta actorului exercită puterea de sugestie cea mai întinsă și cea mai adîncă. Actorii sînt, în primul rînd, maeștrii de limbă ai publicului lor. Nicăieri, în nici un alt punct al vieții sociale — spunea Vianu — limba națională nu răsună cu puritatea, forța și farmecul pe care o dobîndește pe scenă, în rostirea bunilor actori. Formele pronunției exacte, profilul fiecărui sunet, legăturile și separările lor, accelerația debitului, claritatea frazării, plinătatea timbrului, intonațiile întrebării sau ale exclamației, felul în care devine evidentă orice emoție în ton, în gruparea unităților sintactice, corectitudinea formelor, toate acestea sînt și trebuie să devină exemplare în vorbirea actorilor. Pe scenă se stabilește norma perfectă a limbii literare. Responsabilitatea actorilor este deci covîrsitoare în sarcina fixării și înălțării limbii naționale.

Generațiile acestor treizeci de ani au avut privilegiul inestimabil de a-i vedea și auzi oficiind pe Lucia Sturdza Bulandra și pe Ion Manolescu, pe George Vraca și pe Maria Filotti, George Calboreanu, Aura Buzescu, George Storin, Sonia Cluceru, Jules Cazaban, Ștefan Ciubotărașu, N. Bălățeanu, G. Timică și să adauge efortului de îmbogățire, elasticizare și elevare a limbii caratele înalte ale acestor neîntrecuți maeștri ai rostirii frumoase și exacte. Cei mai prețioși actori tineri sînt elevii maeștrilor amintiți și duc mai departe strădania de a propaga limba literară cu autoritatea ce le-o conferă sacerdoțiul artistic săvîrșit în masă.

TOT astfel trebuie considerat raportul multilateral al scenei la formarea gustului. Nu numai a gustului pentru teatru, ci pentru literatură și artă în genere, pentru un mod elegant de comportare individuală și socială, pentru distincția vestimentăriei, gesticii și comunicării care, toate, fac parte din civilizația spirituală, din elementele configurative ale omului român actual, ca tip exponențial pentru un model superior de civilizație, cea socialistă. Paleta extraordinară de diversă a teatrului determină și formele extrem de variate ale înfrîuririi sa asupra colectivității. În aceste zile are loc la București actul final al Festivalului dramaturgiei românești, arătînd printre altele și cît de amplă e gama modalităților artistice. Patriotismul e o dimensiune implicată a dramei eroice a lui Dumitru Radu Popescu, **Piticul în grădina de vară** — vorbind despre sacrificiul luptătorilor comuniști, care pentru o țară liberă au luptat — sau puternicele piese politice **Puterea și adevărul** de Titus Popovici — evocînd dramatismul luptei comuniștilor pentru așezarea socialistă a noii istorii a țării, el fiind o constantă a celor mai bune producții dramatice ale acestor ani, într-o amplă acodă a semnăturilor de la Mihail Davidoglu, pînă la Iosif Naghiu.

Dar sentimentul patriotic nu e numai apanajul dramei, ci al tuturor genurilor. Pamfletul **Un fluture pe lampă** de Paul Everac e o radiografie a efectelor dezrădăcinării, luminînd degenerescența morală și debusolarea rătăciților de țară, frustrați de cel mai mare bun pe care-l poate avea un om. De altfel, prin operele autorilor de comedie — Aurel Baranga, Teodor Mazilu, Al. Mirodan, Ion Băieșu — se asanează moravurile, se netezește locul pentru instaurarea deplină a normelor echității. Contribuția comediei, a celei satirice în special, la buna stare morală a națiunii e de o valoare patriotică reală și numai un spirit eminamente reacționar și obtuz l-a putut eticheta pe uriașul Caragiale „antipatriot”, această caracteristică aparținînd, de fapt, etichetărilor. Într-o considerație estetică de mare interes pentru definirea specificului național, Lucian Blaga observa că o operă de artă devine națională prin ritmul lăuntric, prin felul cum tilcuiește o realitate, prin adîncă afirmare, dar și prin tăgăduirea unor valori de viață, prin instinctul, care niciodată nu se dezmințe, pentru anume forme, prin dragostea invincibilă față de un anumit fel de a fi, ca și prin ocolirea altora.

APORTUL artei teatrale la răspîndirea ideilor patriotismului socialist se sprijină și pe creația marilor regizori, care, edificînd capodopere scenice, sporesc patrimoniul cultural al poporului nostru și impun idei românești în lume. Interpretînd cu personalitate, în spirit contemporan, într-o orientare marxistă, scrieri naționale și universale capitale, regizorii Sică Alexandrescu, Liviu Ciulei, Radu Penciulescu, Lucian Pintilie, David Esrig, Dinu Cernescu, Horea Popescu și alții au contribuit, prin concepția și creația lor, la înălțarea prestigiului culturii noastre artistice și la formularea unui concept românesc, de teatralitate care e, azi, obiect de studiu în diverse centre ale lumii. Realizările de prim ordin ale scenei au ridicat pe o treaptă foarte înaltă calitatea de ambasador spiritual peste hotare a teatrului românesc, aflat azi în linia întâia a mișcării teatrale mondiale. Prezența, de un sir de ani, a unui artist român la conducerea celui mai important for teatral internațional, cooptarea unor personalități românești de autoritate artistică în conducerea mai multor organizații teatrale mondiale și numeroase alte date confirmă întru totul situația fruntașă a teatrului nostru de azi și puterea sa competitivă în contextul universal. El se înscrie astfel cu o contribuție originală în schimbul de valori pe care țara noastră îl poate oferi esențial pentru progresul lumii contemporane.

Evident, sub raportul expresiei, valorile românești se impun prin modalități specifice de a universaliza, care își au sursa în cea mai originală creație, creația populară, în tradițiile biseculare ale artei noastre dramatice, în spiritualitatea românească actuală, generată de felul nostru de a gîndi, a fi și a acționa.

Nu e oare un însemn al patriotismului și devotamentul fără margini cu care oamenii de teatru se consacră artei lor și înnoibilării necontenite a funcțiilor ei politice și culturale? Afirmăm, în acest sens, a lui Caragiale, a unuia din cei mai mari oameni de teatru ai României și ai lumii, își păstrează și azi deplina-i legitimitate: „Noi sîntem o seamă de oameni pe care dispozițiile noastre intelectuale și morale ne-au abătut de la o cale mai utilitară în viață și ne-au împins la niște cariere, a căror răsplată completă nu poate sta decît în înalta satisfacție morală că, supunîndu-ne unei irezistibile vocațiuni, am muncit pentru cultura poporului nostru cu sinceră iubire de adevăr”.

Această sinceră iubire de adevăr și frumos, cristalizată în înfăptuiri memorabile și într-un bun intelectual fundamental, teatrul românesc o închină patriei, cu cea mai curată minerie, la sărbătorirea celui de-al treizecilea an de libertate revoluționară.

Valentin Silvestru

Furtuna, un film închinat luptei pentru Eliberare

Ora meditației

TRĂIM clipe ale privirilor noastre către noi înșine; către împlinirile noastre, către întrebările noastre, către visele noastre, către răspunsurile noastre. Facem bilanțul depășirii noastre de către noi înșine. Pentru generația mea, cifra 30 înseamnă cea mai mare parte din viața de până acum. Înseamnă de fapt nașterea și creșterea noastră, înseamnă munca noastră, mândria de a fi fost implicați în extraordinarul proces al transformărilor care ne-au îndreptat existența într-un unic sens: acela al împlinirii celor mai generoase aspirații de libertate, de muncă cinstită și pașnică, de dragoste de oameni — atât de caracteristice nouă, românilor.

Angajați profund în acest proces, oamenii de teatru pot consemna contribuția lor substanțială la consolidarea vastului front al culturii socialiste, contribuție materializată nu odată prin apariția unor opere de mare forță artistică și emoțională care au impus arta noastră teatrală atenției publicului în țară și în străinătate.

Dar ceasul bilanțului nu înseamnă numai un prilej de retrospectivă, ci — mai ales — un îndemn la prospectarea viitorului.

Perspectivă excepțională de dezvoltării multilaterale a țării noastre deschid și artei noastre un drum al desăvârșirii. Oamenii de teatru vor păși cu toată hotărârea pe acest drum întru atingerea idealurilor superioare ale artei, care sînt determinate de legătura indisolubilă cu aspirațiile poporului.

Octavian Cotescu

Secvența

Istoria ca sentiment

● EXISTA oameni care au trăit perioada descrisă în *Puterea și Adevărul*, care au participat sau au asistat la momentele de atunci. Dar există și oameni prea tineri pentru a cunoaște azi acele momente altfel decît din cărți sau din relatări. Iată, îmi spuneam revăzînd săptămîna aceasta filmul pe unul din ecranele bucurestene, iată ce fapt tulburător: între timpul despre care vorbește *Puterea și Adevărul* și timpul cînd o face a apărut o generație. Indiferent însă de vîrsta celui care îl urmărește — și aici stă poate toată forța filmului — *Puterea și Adevărul* transmite un insistent sentiment al istoriei, și cred că expresia aceasta este foarte exactă. Căci, pe măsură ce e văzut sau revăzut, devine tot mai limpede faptul că filmul lui Titus Popovici și Manole Marcus, rememorînd cu luciditate și nu fără un secret binevenit patetism, nu doar reconstituie istoria, nu doar o comentează, ci o transmite sub formă de sentiment.

a. b.

DARUL CINEAȘTIILOR

CA de obicei, în ziua de 23 August, mă întreb cu ce întîmpină, anul acesta, cineaștii români aniversarea Eliberării. De data asta meritul lor este că s-au străduit să ne dea cit mai multe filme politice. Și, bineînțeles, vorbesc numai de filme despre care să se poată, cu dovezi, vorbi laudativ. Iată-le: *Capcana*, *Zestrea*, *Departee de Tiperary*, *Proprietarii*, *Ceața*, *Conspirația*, *Vișnița*, *Trei scrisori secrete*, *Despre o anume fericire*, *Porțile albastre ale orașului*.

Cînd s-a dat *Puterea și Adevărul* spuneam (adică repetam pentru a nu știu cîta oară) că este greu ca un film bun să nu fie și politic, adică să nu zugrăvească ceva din etica unei epoci, ceva din conflictele între omul vechi și omul nou. Filmul politic exprimă tocmai angajările pro sau contra în problemele morale ale epocii zugrăvite.

In *Zestrea* (de unde și numele) e vorba de zestrea de fapte merituase săvîrșite în trecut de un luptător și de care nu i se ține seamă îndeajuns, socotindu-se mai valoroase meritele prezente. În *Despre o anume fericire* ni se arată voința dirză a unui inginer de a-și impune punctul de vedere cu privire la o mai bună funcționare a fabricii. S-ar părea că același subiect îl avem și în *Proprietarii*, unde de asemenea este vorba de o mașină, creație a unui inginer, mașină capabilă să repună fabrica pe picioare. Dar aici cel ce se opune are o vinovăție mai complexă. Acea fabrică e realmente opera lui. El a reușit, dintr-un modest atelier, să facă o uzină model. Este copilul lui (de aici și titlul: *Proprietarii*). Și ar vrea să readucă nava la verticală fără schimbarea de utilaj, mai ales că autorul noilor mașini îi este personal foarte antipatic. Atunci recurge la o soluție fals eroică. Fals, pentru că falsifică, în sens optimist, cifrele din rapoarte; eroic, fiindcă vrea, grație intensificării avîntului în muncă și entuziasmului în producție, să ajungă, de la sine, la rezultate egale cu cele din referatele sale. Pînă la urmă își dă seama de greșeala lui și acceptă soluția cea bună.

În *Conspirația și Tiperary*, povestea e nu numai politică, dar și istorică. E vorba de perioada imediat după 23 August, cînd forțele populare aveau de întîmpinat o dublă rezistență: una, legală, a partidului lui Maniu; alta, ilegală, a Gărzii de fier. Prima lucră,

jezuitic, cu vorbe late de frazeologie burgheză zisă liberală; cealaltă recurge la violență și lovituri gangsterești. O cu totul altă poveste politică găsim în *Ceața*. În timpul ilegalității, o grupă de militanți e tulburată de o sinistrală problemă. Unul din ei, nu se știe care, e sigur trădătorul care informează Siguranța. Cum acțiunile conspirative au formă de lanț, fiecare inel transmițînd operația inelului următor în stil de ștafetă —, întîmplarea face ca bănuiele să cadă pe o tinăra tovarășă, o luptătoare fanatică. Vă închipuiți ce sfîșietoare e pentru ea acea atmosferă de veșnică suspiciune. Atunci, dirză, începe singură, pe cont propriu, o anchetă, ca să descopere pe adevăratul vinovat. Și-l găsește.

FOARTE original a fost și filmul *Vișnița*. O fidelă pictură a unui sat ardelean în curs de evoluție socială, dar și suflătească. Un activist, sancționat pentru o greșeală și trimis într-un sat la muncă de reabilitare, e convins că e nedreptățit, persecutat. Cu timpul, cunoscînd mai bine problemele vieții satului, după multe îndoieli și șovăieli, se convinge că greșise cu adevărat. Asta îl înviează suflătește și-l face să rezolve vitejește o mare nedreptate, peste capul responsabilului acelui sat, care era în fond un ticălos.

De asemenea interesantă și nouă este lucrarea *Porțile albastre ale orașului*. E vorba de încercarea armatei germane de a intra în București (a doua zi după 23 August). Comuniștii împart arme la partizani și „gărzile patriotice”, împreună cu mica garnizoană din regiunea Bucureștilor, reușesc să-i împiedice pe nemți. Intrarea acestora în Capitală ar fi însemnat un măcel. Căci toată populația orașului, un milion de oameni, se retrăsese în adăposturi, în timp ce avioanele germane, zi și noapte, bombardau Bucureștii. Nemții erau turbați, pofta lor de răzbunare atîngea paroxismul. Planul lor era ca, odată pătrunși în oraș, să intre în toate adăposturile și să mitralieze populația înghesuită. Aceste sute de mii de vieți cruțate au fost darul făcut țării de gărzile patriotice.

Original este și filmul *Trei scrisori secrete*. Directorul unei vaste fabrici citește aceste scrisori secrete și le face să fie încă și mai secrete, fiindcă veneau de la un muncitor calificat, care mereu atrăgea atenția (cu argumente și dovezi) conducerii că lucrează com-

plet greșit. Singura măsură pe care șeful o va lua va fi să concedieze pe acel „impertinent”. Dar oamenii din uzină, încet-încet, vor ajunge să înfieceze pe trușul director și să facă un fel de erou din curajosul nedreptățit. Interesant în această întîmplare este că cele două personaje principale nu apar niciodată pe ecran. Persecutatul, cazul lui, persoana lui, se găsește tot timpul pe buzele tuturor. Dar el rămîne „nevăzut”, ca în basme. Iar pe activistul de la Județeană, venit anume ca să facă dreptate, îl vedem declarînd în dreapta și stînga că el nu se amestecă și că a venit acolo doar în pelerinaj sentimental, să-și revadă prietenii de altă dată. Dar dacă el nu vorbește, îi îndeamnă pe ceilalți să vorbească; fiecare cuvînt al său dobîndește efect de catalizator în dezbaterile morale care frămîntă întreg orașul. Nu numai original, dar interesant politicește este acest fel de a arbitra un conflict obligîndu-i pe oameni să judece singuri, să acționeze pentru înapoierea dreptății. Strălucit model de educație socialistă.

De o mare originalitate a fost filmul lui Manole Marcus (regizorul filmului *Puterea și Adevărul*). În *Canarul și viscolul*, el a zugrăvit cazul unui ilegalist mort la datorie. Adică dispus să moară pentru idealul lui. Desigur, sînt mii de comuniști care au făcut asta. Dar felul cum eroul nostru o face aici n-a mai fost descris în nici o scriere de literatură, teatru, memorialistică sau jurnalism. Dar, desigur, ați văzut filmul și acum, amintindu-vi-l, vă amintiți și de patetica lui originalitate.

CELE enumerate mai sus sînt temele ale filmului politic românesc pe care-l vedem înălțîndu-se tot mai sus în anii ce vin.

În sfîrșit, în aceste zile, o nouă premieră, *Stejar — extremă urgență!* — film scris de Horia Lovinescu și Mihai Oprea, făcut de Dinu Cocea — confirmă, remarcabil, vocația politică a cinematografului românesc. Se îmbină caracterul documentar cu ficțiunea de calitate în prezentarea momentelor de mare tensiune dramatică legate de actul istoric revoluționar de la 23 August. E neîndoielnic că tema va mai ocaziona multe și importante creații cinematografice.

D. I. Suchianu

Stejar extremă urgență!, premiera cinematografică românească a lunii august, dedicată glorioșului jubileu național. Scenaristul principal al filmului e scriitorul Horia Lovinescu; regizor, Dinu Cocea

Secvență din *Ceața*

O nouă spiritualitate

MUNȚII, apele și glia țării și-au desfășurat larg brațele să îmbrățișeze noi valențe umane. Coastele munților au fost sfredelite, ochiuri limpezi de apă strălucesc în soare la Lotru, la Rogojelu, la Argeș, Sadu, Bicăz.

Dunărea are nou zăgaz la Porțile de Fier. Furnalele sînt incinse, ard, cupitoare duduie flămînde plămădind oțelul. Fire de borangic se plămădesc la Săvinești. Pe ogoare, brazde lungi în țelina pămîntului îndeamnă bobul să alcătuiască rod bogat. Din zori hrănit de noi nădejdi se-ndreaptă omul spre munca sa. Sînt fiii celor mulți care-n bejenii și-n amar au tot strîns rod nu pentru ei, ci pentru alții. Azi la uzină un mare colectiv, mulți tineri harnici, bătrîni ce povestesc de frămîntările de altădată alcătulesc tractoare și combine și-n laminoare noi fac țevile să cînte pe note ascuțite un cîntec nou. La marea sărbătoare vor veni — toți, într-un cortegiu triumfal să-nalțe viu, nemuritor și cald partidului un imn. Douăzeci de milioane de inimi: muncitori, țărani, intelectuali. XXX de ani de la Eliberare alcătulesc XXX de ani de muncă și înfăptuirii. Orașe noi pe harta țării și case noi înalte și teatre, statui noi, tablouri noi. Toate au izvorit din muncă. Calcule, planuri, înfăptuirii și gânduri noi au izvorit din muncă.

Sculptorul și-a ascuțit dățile, pictorul și-a alcătuit paleta nouă să cînte patria și Partidul Comunist Român. În cupatoare se rumenesc în smalt ofrande pentru oameni noi, sub prese linia șerpuește să dea glas genitului unui popor, iar scenograful realcătuiesc istoria și cu mîgală și muncă fac să prindă viață cele de azi.

Cîte lucrări sînt în atelier? Cîte au plecat către oameni? Cîte au împodobit noile cartiere? Cîte au mers în alte țări să vorbească altora despre un popor nou într-o țară nouă? La drept vorbind nici eu nu știu.

Ce știu este că din mijlocul unui popor nou, a izvorit un suflet nou, un gînd nou, o bucurie nouă, o nouă spiritualitate și un nou tip de artist. Din munca sa neîntreruptă, din miinile sale, din inima sa,

din noua sa pricepere și sensibilitate a izvorit glasul țării. Un glas care-n alcătuirii de forme și de linii, de culori vorbește oamenilor despre oameni și soare, și muncă, știu că noi steluțe ce s-au aprins în zări au izvodit din munca lor, ca un poem.

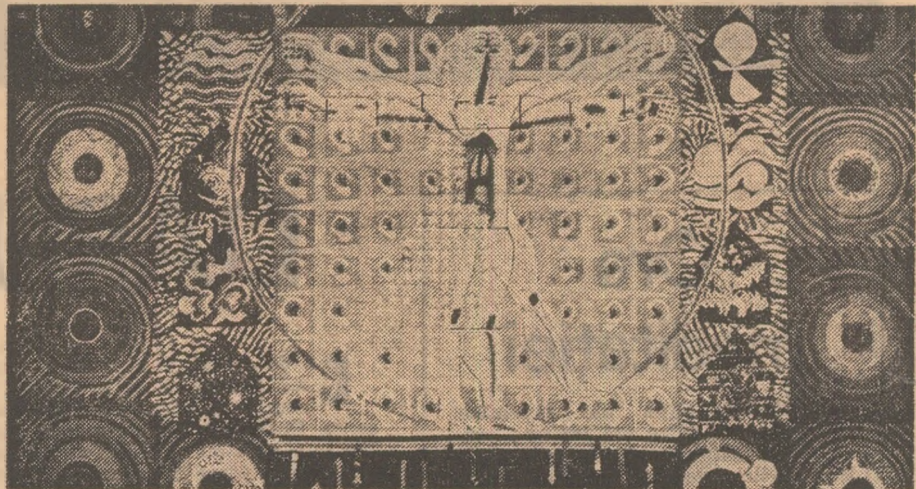
În marile-i elanuri partidul a deschis tuturor o poartă, un drum. Prin muncă dar și printr-o nouă vibrație interioară, printr-o privire îndrăzneată către viitor, prin curiozitate și dorință de a pătrunde, de a afla împreună, sub semnul colectivității și al unității unei suflări întregi, poporul român își sărbătorește mărețele realizări. Revoluția socialistă, transformări de zi cu zi au alcătuit un om al viitorului, o conștiință nouă la un întreg popor. Glasul partidului pune în România bazele României moderne. Umanismul noii României își pune amprenta și în alcătuirea noii culturi. Transformări revoluționare, economice, sociale, politice au fecundat noua cultură. Componentă a edificului uman, arta se întîlnește cu omul, cu poporul, vitalizează, creează noi valențe spirituale, noi energii.

Arta plastică românească socialistă s-a făurit sub semnul acestui destin izvorit dintr-o nouă filosofie, dintr-o nouă realitate social-istorică, dintr-o nouă viață pe care o trăim.

Cele peste 1000 expoziții organizate în ultimii 6 ani în țară și circa 200 manifestări peste hotare, împreună cu alte 200 participări care au adus artiștilor plastici diplome, mențiuni și nenumărate premii au făcut ca astăzi arta plastică să constituie o realitate vie, o prezență net afirmată, o legătură amplă și neîntreruptă între creator și public.

1300 de artiști vor fi pînă la Congres pe șantierele patriei, pe întinse zone ale țării. Douăsprezece documentări colective și simpozioane au loc în țară la această oră.

Cu prilejul acestui jubileu de 30 de ani de la Eliberare s-a organizat o amplă expoziție pluridisciplinară republicană la București și 27 expoziții județene.

Tapiserie de Ion Nicodim.

Expoziții festive și bienale, expoziții județene și ale Municipiului București, anuale, precum și unele închinăte Semicentenarului partidului, aniversării luptelor ceferiștilor și petroliștilor, revoluției de la 1848 și nenumărate alte s-au înscris într-un context ideologic revoluționar, vizînd atît trecutul social-istoric-progresist cit și prezentul socialist la cei mai înalți parametri. Galeria „Apollo”, una dintre cele mai frumoase și active galerii din București, binecunoscută tuturor iubitorilor de artă, ne-a fost repartizată la inițiativa directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, la penultima conferință a artiștilor plastici. Toate acestea au creat o strînsă legătură spirituală și profund umană între partid, conducerea sa și în special între tovarășul secretar general și masa largă de artiști. Întîlnirile plasticienilor cu tovarășul Nicolae Ceaușescu au

creat elipe de neuitat. Noi vedem în aceste întîlniri de lucru, cum a fost și aceea, foarte recentă, cu scriitorii, grija permanentă a partidului, a secretarului său general pentru făurirea unei arte umane, semnificative și revoluționare, închinată omului și accelerării procesului spiritual de civilizație în România. Aprecierile și îndemnul la adresa artei plastice au făcut ca astăzi creatorul să-și lege profund idealurile de partid, de societate, de marea familie pe care-o constituie poporul român. Vom fi întotdeauna făuritori unei arte consacrate fericirii omului, întruchipării spirituale a structurii umane românești, păcii și colaborării între popoare.

Brăduț Covaliu

În universul civilizației socialiste

IN PRAGUL mării sărbători prin care poporul nostru cîntește cele trei decenii de libertate și avînt constructiv, breasla numeroasă și entuziastă a creatorilor de frumos, artiștii plastici din țara noastră, întîmpină acest eveniment cu un bilanț pozitiv concretizat în lucrările realizate de-a lungul anilor scurși de la Eliberare pînă la cele expuse acum în cîntea evenimentului, expresia unor noi realități afirmate pe toate planurile civilizației socialiste. Ne aflăm în fața unui moment retrospectiv în care operațiunea de însumare a valorilor create de-a lungul timpului presupune obiectiva referire la prefacerile structurale operate în istoria noastră prin saltul revoluției socialiste.

Subliniem de la început ideea verificată prin dialectica istoriei potrivit că-

reia caracterul unei culturi, specificitatea și valoarea sa umană se află într-o necesară interdependență cu existența materială, noțiune acceptată în toată complexitatea sa fenomenologică. Ne este astfel mult mai ușor să definim modul în care civilizația socialistă, concretizată ca o formă superioară de organizare a existenței materiale, generează și stimulează un nou spațiu spiritual, orientat cu luciditate și decizie către valorile umaniste ale culturii. Asistăm la o interferență a tuturor planurilor ce compun în mod obiectiv orice structură socială, astfel încît realitatea cotidiană se convertește în valori estetice adecvate, în fapt artistic în stare să definească civilizația noastră și în același timp să contribuie la continua sa dezvoltare.

Afirmînd deschis partinitatea artei.

caracterul său angajat, structura noastră socialistă nu face decît să concretizeze pe un plan superior aspirațiile permanente ale celor mai valoroase spirite ce au definit și definesc spațiul românesc și — prin extensie — întreaga cultură umană. Din acest principiu director, dialectic mobil, deschis tuturor modalităților de expresie și străin oricărui dogmatism s-a născut o artă nouă, arta epocii noastre și a oamenilor pe care îi reprezintă.

Ceea ce aduce nou civilizația socialistă, prin însuși caracterul ei de revoluție complexă, este concepția despre omul social, despre locul și rolul său în istorie, despre valorile materiale și spirituale pe care le creează, perspectivă ontologică din care pot fi abordate și rezolvate cele mai diferite aspecte concrete ale realității. Din acest unghi arta noastră contemporană atestă un bine definit salt calitativ, condiția sa de element component al civilizației socialiste conferindu-i un pronunțat și neechivoc caracter de comandă socială. În fond, dincolo de inerente căutări stilistice și necesare prospecțiuni estetice cu finalitate socială, rolul culturii, al artei în specificitatea sa este acela de a comunica și — consecență firească — de a forma spiritul uman. Ideea comunicării poate caracteriza destul de exact sensul artei noastre contemporane, într-un raport organic și ireversibil cu întreaga noastră concepție despre rolul omului în societate și — mai departe — despre relațiile ce se stabilesc între comunități diferite tot prin intermediul comunicării. Funcția maieutică a artei implică sensul umanist al idealurilor pe care le comunică opera concretă și un rol determinant îl joacă realismul mesajului, finalitatea sa politică, socială, etică, estetică și morală.

În condițiile apariției acestor elemente de civilizație, rezultat al afirmării și consolidării principiilor noi ce guvernează existența noastră, trebuie să subliniem fireasca di-

versificare a tematicii și a mijloacelor de expresie, realitate ce conferă caracterul viu al artei românești, consecința libertății opțiunilor estetice. În cei 30 de ani de existență nouă s-au afirmat artiști aparținînd celor mai diferite generații și concepții stilistice, factorul unificator constituindu-l tocmai adeviziunea deschisă la idealurile civilizației socialiste, astfel încît din această perspectivă cu profunde implicații, conflictul generațiilor s-a transformat într-o permanentă și fertilă colaborare cu caracter stimulator. În același interval au apărut noi probleme ale obiectului artistic și ale modului său de existență socială în condițiile dezvoltării tuturor domeniilor civilizației. Prin lucrările lor, artiștii noștri au aderat la acest comandament firesc, astfel încît prezența artelor plastice se face simțită în cele mai diferite medii, de la formula monumental-citadină pînă la arta ambientului intim.

Civilizația socialistă, prin însăși premisele sale și prin finalitatea propusă, tinde să devină o civilizație a frumosului, în sensul cel mai complet al noțiunii ce implică inerent și aspectul moral. În aceste condiții, artelor plastice le revine un rol hotărîtor, iar existența și evoluția lor concretă în spațiul societății noastre ne dau certitudinea sensului pozitiv în care s-au angajat, dar și pe cea a rezultatelor calitative la care ne îndreptătesc valorile artistice existente și ne obligă însăși vocația umanistă a civilizației României socialiste, acum, în anul celei de a XXX-a aniversări a Eliberării.

Virgil Mocanu

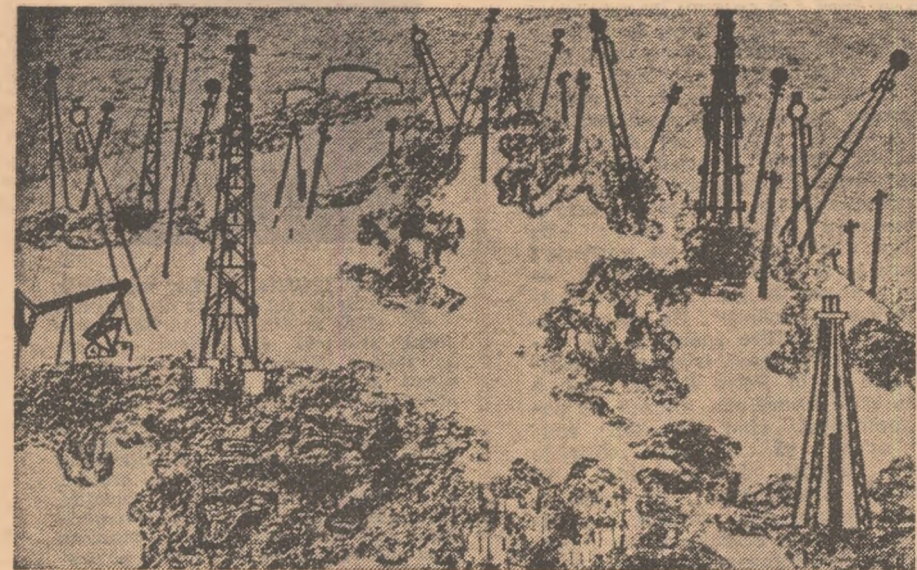

Al. Ciucurencu : „Primul 1 Mai liber“.

BALETUL românesc al zilelor noastre se leagă de numele lui Mihail Jora. În perioada interbelică, acest demn exponent al generației enesciene a creat balet deosebit de expresive, culminând cu *La piață* și *Demoiselle Măriuța*. În ultimele trei decenii, baletul *Cind strugurii se coc*, *Hanul Dulcineea* și *Întoarcerea din adâncuri* reprezintă tot ceea ce s-a realizat mai emoționant în acest domeniu. În baletul *Cind strugurii se coc* se relevă un imn al muncii, în *Hanul Dulcineea* se simte reluarea creatoare, nobilă, originală, a vechiului măt al lui *Don Quijote*, în timp ce în amplul opus *Întoarcerea din adâncuri* — pe un minunat libret al regretatei Mariana Dumitrescu — autorul creează o odă profundă, închinată veșniciei dragostei curate, având parcă semnificația unui „Tristan” românesc. Putem vorbi de o părăsire a pitorescului armonice forian — să nu uităm că Jora rămâne un mare armonist! — și, totodată, de o valorificare a unui expresionism autohton; însă, ca și în cazul lui Enescu, cu accentul pe un lirism incandescent,

Viorel Mărginean: „Peisaj cu sonde”

Eroul comunist și tema revoluționară

● **COMUNISTUL** — personajul-erou, care a revoluționat literatura română a ultimelor trei decenii — a fost conturat teoretic și prezentat în câteva secvențe dramatice de „Revista literar-artistică TV” de luni seara, — una dintre cele mai interesante și cuprinzătoare emisiuni văzute, până acum, sub genericul acesta. Editoria-lul revistei, scris și citit, cu nobilă emoție, de Zaharia Stancu, a subliniat, într-o formulare fericită, atașamentul profund al scriitorilor față de politica Partidului Comunist Român, devotamentul care este, în același timp, și o definiție a celor mai bune creații literare și artistice din țara noastră. Zaharia Stancu a evocat înținirea — de neuitat — a unui grup reprezentativ de scriitori cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, în stațiunea maritimă Neptun.

Pe ideea, fundamentală, că adevăratul și exemplarul constructor al istoriei contemporane este comunistul, a vorbit, apoi, George Ivașcu, prefăcând, în termeni limpezi, esența politică și valoarea artistică a literaturii angajate, din care micul ecran a prezentat o interesantă și variată antologie.

Secvențele alese de televiziune au fost comentate de înșiși autorii lor: Aurel Baranga, Horia Lovinescu,

Paul Everac, Hans Liebhadt, Eugen Barbu. Revista s-a încheiat, pe o notă lirică și o montare scenică impresionantă, cu un poem de Adrian Păunescu și cu un admirabil fior poetic pus de actrița Adela Mărculescu în recitarea „Măruului de lângă drum” al lui Mihai Beniuc.

● **AFLI** și înveți, cu adevărat, ne-nunțate și neașteptate fapte, întâmplări, izbînzi și căutări, dacă într-o duminică vîntoasă și fierbinte lași, cu plăcere, undele electromagnetice (acelea care, oricum, te mîngie imponderabil) să intre în aparatele audiovizuale și să te transporte dintr-o tabără pionierască de pe vîrfurile muntelui Moldoveanu — pînă în jungla africană pentru atrăgătoarele naivități ale expediției Dakari — și de acolo la programul ce ne aduce, ca din desaga cu minuni a lui Creangă, noutățile de prin sate.

Nu poate fi om, oricît de lipite i-ar fi tocurile de asfaltul lichid al orașului, să nu vibreze de emoție văzîndu-l pe gospodarul de la Pietrolu, care lucrează „așa cum scrie în marea carte a edificării viitorului”. În timp ce îi vorbea reporterului, în insula de aur pe care o face Dunărea lângă Brăila, a venit un șlep să-l

încarce comorile de griu și să le ducă, lîn, p nă sub turnurile de argint ale silozurilor. „Nu vă pot spune cit mi-e de dragă munca asta a noastră și locurile astea ale noastre” — a încheiat, cu glasul ca un murmur, agricultorul de pe Dunăre.

Indemnăm poezii și scriitorii să se ducă acolo, să-și caute inspirația printre oameni care se ocupă, senini, zîmbind, puternici, de „construcția grădinilor viitoare”. „Cînd se lasă soarele jos de tot mă duc acasă, mă așteaptă nevasta cu apă caldă și cu mîncare bună, apoi mă gîndesc și eu la ce voi face mine, la ce va fi în anii viitori și vîd cum se leagă spiclele grele și cum vine să încarce rodul, în locul șalupei lăstia de lemn, un vaporas iute și de oțel”...

● **RESTUL** programului, bun, bogat, adică și serbarea artiștilor de la malul mării, plină de propețime, de farmec, și presărată cu citeva glume, în sfîrșit, plăcute. O subliniere, cu cernelă din suflet, pentru gimnastica elegantă a școlarilor de la liceul „Ovidius”.

M. R.

Baletul și opera românească

Afirmări în contemporaneitate

tuit din *Oedip* de George Enescu, *Năpasta* de Sabîn Drăgoi și *O noapte furtunoasă* de Paul Constantinescu.

Un exponent de seamă al operei istorice — am spune, creatorul ei! — este Gheorghe Dumitrescu, autorul frescelor sonore *Ion Vodă cel Cumplit*, *Răscoala* și *Decebal*. Aceasta din urmă ne apare cea mai expresivă, cu n.b.le transfigurări folclorice, pe un fundal sonor neoromantic, culminînd cu emoționantul tablou dedicat extazului nunții, la care se adaugă și cel intitulat *Zorile*, de un lirism pur, asemenea boabelor de rouă...

Evenimentele de la 23 August 1944 au fost înfățișate convingător de Tudor Jarda în *Pădurea Vulturilor* — ultimul spectacol de la Radioteleviziune, regizat de Ion Budoiu, remarcabil! — de Norbert Petri în *Trandafirii Doftanei* și de Gheorghe Dumitrescu în foarte populara sa creație *Fata cu garoafe*.

Mai aparte ni se înfățișează luminoasa operă a lui Alfred Mendelssohn, *Michelangelo*, — un trecut văzut prin prisma prezentului.

În generațiile mai noi, un loc important îl ocupă Pascal Bentoiu, iar sub acest raport, operele *Amorul doctor*, *Jertfirea Ifigeniei* și *Hamlet* — ultimele două distinse cu prestigioase premii în Italia! — rămîn măturii grăitoare. Se remarcă, nu o dată, o continuitate a mesajului enescian, cu mijloace de expresie mai noi — „tape-music”, reliefaarea unui modalism larg cromatic și a efectelor instrumentelor de percucie — într-un stil original, de o vulcanică forță emoțională. *Hamlet* este ieșit din comun.

Lăviu Glodeanu este autorul lui *Zamolxe* (după L. Blaga) — cu elemente foarte noi, ce merg pînă la atematism și atonalitate, însă întotdeauna în climat sonor autohton. Lucrarea scenică a lui Liviu Glodeanu rămîne o piesă originală, cu esențe tari. Pe aceeași orbită se înscrie și *Trepte ale istoriei* de Mihai Moldovan, cu un plus de lirism, adînc, cristalin, dar și cu elemente de un puternic dramatism, totul „privind istoria neamului românesc cu aura de legende ce o înconjoară”.

În altă ambianță muzicală cităm savuroasa comedie a lui Cornel Țăranu, *Secretul lui Don Giovanni*, o satiră subtilă, cu un rafinament sonor și o

George Apostu: „Victorie”

remarcabilă viziune scenică, îndreptate împotriva unor ingustimi de spirit. De o răscolitoare problematică a condiției umane moderne ni se prezintă opera lui Aurel Stroe *Premiul Nobel nu va avea loc*, prezentată cu succes la Kassel, în R.F. Germania. Este o operă foarte complexă, din care nu lipsesc elementele arhaice ale folclorului nostru, „alchimizate” cu o formidabilă măiestrie! (Recent, autorul a terminat o operă, după anticul Aristofan, închinată păcii și bunăînțelegerii între oameni). Mai amintim și alte opere valoroase, românești ca simțire, cantabile, populare: *Motanul încălțat* și foarte recenta *Bălcescu* de Cornel Trăilescu, *Stejarul din Borzești* de Theodor Bratu, *Apus de soare* de Mansi Barberis, *Galileo Galilei* de Corneliu Cezar, *Trei generații* de Sergiu Sarchizov, *Ecaterina Teodoroiu* de Emil Lerescu, operele lui Max Eisicovitz, *Doamna Chiajna* de Nicolae Buciu și multe altele sînt semnificative.

Doru Popovici

SEMNIFICAȚIA UNEI RETROSPECTIVE

● În ansamblul dezvoltării culturii românești actuale în ultimii 30 de ani, teatrul radiofonic și apoi cel de televiziune ocupă un loc a cărui importanță este semnificativă. Dacă în iarna lui 1945, studioul de radio se afla încă în perioada sa eroică, de constituire a unui repertoriu, an de an structura emisiunilor este tot mai diversă, prefigurînd situația actuală cînd teatrul transmis la radio și pe micul ecran are, pe lîngă o subliniată funcție informativă, o nu mai puțin revelatorie funcție formativă pentru milioane și milioane de spectatori. Început în jurul anului '50, înregistrările pe bandă magnetică permit alcătuirea unui repertoriu vast: pînă în 1973 se înregistrează în studio 1270 piese, în continuare ritmul de lucru este la fel de intens. Iată, anul acesta, pînă la 24 august s-au transmis 209 emisiuni de teatru radiofonic (33 premiere, adică cel puțin una săptămînal) și 32 emisiuni de teatru de televiziune (20 în premieră). Să adăugăm la această constatare o statistică și faptul că reacțiile de specialitate au depus un efort vizibil de îmbunătățire calitativă a transmisiilor atît în ceea ce privește alegerea pieselor, cît și prin alcă-

tuirea unor prestigioase distribuții, conduse de regizori nu mai puțin prestigioși.

Constatări pozitive care atestă cu claritate că în momentul de față nici publicul, nici critica, nici autorii dramatici, nici directorii de teatru, nici regizorii, actorii, tehnicienii de studio nu mai pot face abstracție de realitatea teatrului transmis. Și pentru că aminteam de dramaturgi, să evocăm o mărturisire a lui Horia Lovinescu: „Cu toate că de ani nu am mai scris teatru radiofonic, păstrez acestui gen o grațitudine specială. Îi datoriez, în adevăr, descoperirea dacă nu a unei vocații — termenul e prea pretentios — cel puțin a unei meserii. Niciodată, cînd eram tînăr, nu m-am gîndit că voi scrie literatură dramatică și n-am fost solicitat de teatru în mod special. Inclinațiile mele mă duceau mai degrabă către eseu și eventual spre proză”. Răspunzînd, însă, prin 1949-1949 unei solicitări a Radioteleviziunii, Lovinescu scrie o năcă într-un act, debutul său ca autor dramatic.

Teatrul viu a teatrului radiofonic și televizat a intrat în etapa maturității. El a constituit de sine.

Ioana Mălin

Din lirica românească antifascistă

„România liberă” — ilegală, anul II, nr. 1 din 28 ianuarie 1943

CIND, cu diferite ocazii, apreciem perioada 1940—1944, pe bună dreptate, ca fiind una din cele mai negre pe care le-a străbătut poporul român în tot cursul zbuciumatei sale istorii și în cuprinsul căreia nu putea să nu aibă de suferit și cultura, trecem uneori cam prea ușor peste faptul că potențele creatoare ale națiunii s-au exprimat elocvent și atunci, în pofida tuturor obstacolelor, relevându-se adeseori în realizări nu doar de-o incontestabilă autenticitate, ci și de categorică, chiar dacă voalată, orientare antifascistă. Operele exemplare de acest fel se cunosc, desigur, și se bucură de prețuirea meritată. Sint deseori citate — spre a ne referi doar la producțiuni lirice — ciclul *Letopisești* și versurile din timpul detențiunii în lagărul de la Tîrgu-Jiu ale lui Tudor Arghezi, volumele *Poezii* (1943) și *Orașul pierdut* de Mihai Beniuc, *Cîntice țigănești* de M.R. Paraschivescu; nu sînt trecute sub tăcere poemele rebele, iconoclaste, din timpul războiului, ale lui D. Stelaru, Geb Dumitrescu, Ion Caraion, Ben. Corlaci. Prea puțin, spre a nu spune deloc, se scrie însă despre numeroase alte poeme, unele cu totul vrednice de interes, cuprinse în volume ce nu s-au mai reeditat, în culegeri pe nedrept uitate (precum *Transilvania în poezia românească*, 1943, de Emil Giurgiuca sau *Ne cheamă Ardealul*, 1944, de George Togan) ori rămase în periodicele vremii.

SPICUIND exemple mai ales din amintitele crestomatii, sensul protestatar, atitudinile de neaderență la climatul întunecat al epocii, aspirația la libertate, la independență națională, într-un cuvînt: caracterul politic al stărilor de conștiință convertite în imagini și ritmuri ni se dezvăluie, apoi, în toată plenitudinea. Rare sînt poemele de actualitate apărute între 1940 și 1944 care să nu respire o atmosferă grea, sumbră, să nu comunice sentimentul unei apăsări, unei frustrări, unei dezmoșteniri. Tudor Arghezi vede „în saatele și văile din Jii. / Numai schilozi, numai muieri, numai copii, / Împlețiți în ceață”. Vetrele nu mai coc, coșurile nu mai scot fum, în căminuri „nu-i aprins tăciunele”, „vitele-au tînjit în iarnă / Mai mult moarte decît vii; / Abia calcă, se răstoarnă” Mihai Beniuc înfățișează o Transilvanie înălăcrimată, ca altădată Goga, căruia de altfel poetul *Cîntecelor de pierzanie* i se și adresează, într-o poezie, nemijlocit: „Vestite cîntăreț al jalei noastre, / Octaviene Goga din Ardeal, / Ascultă tu din cerurile-albastre / Cum plînge iarăși Oltu val cu val”. Izgonit din ținutul natal, în care a lăsat „cimpuri pustii, apusuri sîngerate”, „flăcăul de pe Crișuri” rămîne „cu fata sore asfințit”, măcinat „de dorul țării înstrăinate”: „Sîngur pe deal, / Privesc la valea copleșită-n seară / Ca macul în holdă, / Luminile prind să răsără. / În pleptul meu cu vechea lui revoltă / E însă mult mai tare focul! / Mai mare decît nenorocul / Ce macină și roade vatra / Acestui urgisit Ardeal — Mi-s

pumnii strînși mai duri ca piatra” (*Orașul pierdut*). Stări psihice asemănătoare iradiază în scrierile multor alți poeți, nu numai ardeleni, pierderea părții de nord a Transilvaniei fiind motivul central al întregii lirici de inspirație patriotică din timpul războiului. „Rob Codru — exclamă interogativ Emil Botta — cum te suferi supus / și vinzării dat, singurel sub lună? / O, frăție, de-am fi împreună / pe munte, în lumina de sus! / Îngerii chiar s-au mirat / gloanțe de aur cum te-au secerat. / O, Codrule tată, amărit mai ești, / Impilatule, ce morți tînguiești?” (*Rob Codru*). *Dincolo de pădure*, volumul de poeme scos de Emil Giurgiuca în 1943, e traversat de la început pînă la sfîrșit de „tinga” ținutului românesc sfîșiat: „Oriunde se ridică numai tîngă / De pe ogorul românesc” (*Cîntec de jale*). „O, sfinte cămine, zadarnic, zadarnic / În noaptea de acum mă scol peste cîmpuri / Cu o mie de vulturi pornind către voi, / Pierdute îmi sunteți voi mie” (*Dincolo de albele văi*). O seamă de poeți apelează, spre a tălmăci durerea transilvană, la modulațiile doinei de jale, utilizînd fără nici o modificare tiparul folcloric: „Tristă-i apa zorilor / Plînsul viorilor / Vinețea nărilor. / Linște și modru nu-i / Arsă-i mana rodului, / Ruptă-i frunza codrului” (Vlaicu Bărna: *Pe dealul Feleacului*). „Cit de lungă-i ziua rea, / cit de mare-i durerea, / crestată-n răboi și-n an, / frate-ntru gînd ardelean” (Ion Th. Ilea: *Frate-ntru gînd ardelean*). „În țara lui Gelu Domn / Nimeni nu mai are somn. / Vîntul nu-și mai află jocul, / Lumii i-a murit norocul”. (Teodor Murășanu: *În țara lui Gelu Domn*). „Și voi trece printre munți / Să deștept codrii mărunți / Că-i neagră pierzanie / Prin cea Transilvanie” (Virgil Nistor: *Doină de pribegie*). „Că la ei peste Feleac / Plînsul nu mai are leac [...] / Numai dorul și obida / Cresc în inimi pămîntului, / Numai jalea și amarul / le umplu mereu paharul” (Grigore Popa: *Cîntec ardelean*). Alții, ca spre exemplu Petre Bucșa, preferă baladescul, căruia îi imprimă o vigoare și un pitoresc aparte prin păstrarea culorii lingvistice locale: „La Ocolîș în fîgădău / De patru nopți vinarsu-i tău... / Și beau ortacii, beau de sting / De patru nopți tot beau și plîng... / Scrișnește inima în ei, / Se zvîrcolesc în ochi scînteii, / Că-i jale mare, fără leac / De cîndu-i hatu la Feleac...” (*La Ocolîș în fîgădău*).

IN UNELE poezii, adresa antifascistă e cit se poate de directă; ele acuză pe fața Italia mussoliniană de a fi prezidat la sfîrtecarea pămîntului unei națiuni ce-și făcea un titlu de glorie din apatena la „gînta latină”. Zice, de pildă, D. Ciurezu, în *Către Italia*: „Nu pot să cred că Italia eternă / — Splendidă întrupare a vechilor tribuni — / S-a învoit o clipă să stîrbească / Mîndria atîtor urme de străbuni”. Vlaicu Bărna își imaginează reacția corifelor Școlii ardeleni la mutilarea patriei lor cu concursul tocmai al celor ce stăpîneau temporar, prin uzurpare, străve-

chiul „Râm”, leagănu, după Micu, Șincai și Maior, al neamului românesc: „Adormit pe-un hotar din Sălaj, / De-ar ști Șincai cum astăzi tărîmul / Ne-a fost împărțit de-al nost' sînge / Și cit de barbar ne fu «Râmul»... / De-ar ști Maior și Micu, apostoli / Ai sfintelor noastre minciuni, / Cum, la ospățul de moarte, / Frații doriți ne-au fost nuni, / Atunci ar cerni cu blesteme / Hrisoave, lupoacă, sugacii, / Și mîndri ne-ar spune: pe-aici, / Pe-aici nu au fost decît dacia!”

Adesea, jalea se îngemănează, în poemele scrise în perioada opresiunii fasciste, nu numai cu dorul și cu speranța („S-a strecurat un an de la plecare! / Și gîndul mă tot trage îndărăt. / Ei! Clujul nostru mai vedea-l vom oare?” (M. Beniuc: *Cu fața-n asfințit*), dar și cu încrederea în forțele națiunii, cu certitudinea sosirii unor timpuri mai bune, cu bucuria anticipată a sfîrșitului robiei, și a reîntregirii patriei. Părăsind Clujul, M. Beniuc îndeamnă „garoafa roșie” lăsată acolo să-și stăpînească durerea: „Sărut cu buze arse huma / Din care tu sorbita-i sînge. / În pribegie plec de-acuma, — / Garoafă roșie, nu plînge” (*Despărțire de o garoafă roșie*). Un îndemn similar adresează, în ton exuberant, Emil Giurgiuca satului său natal de pe Someș, în care se vede reintrînd cu „struț de flori” la părăsire: „Cînd m-oi duce iar la Diviciori, / Pune-mi-oi la clop un struț de flori / Și cu briu de raze m-oi înceinge / — Satule bătrîn, nu plînge” (*Cînd mă voi întoarce*). Nu o dată, proiecțiile vaticinare se exprimă și în alte tonalități, compunînd viziuni năprasnice, unind sublimul cu terifiantul. În dialog polemic cu „furii” pătrunși în „ogradă”, poetul *Letopiseșilor* le prevestește acestora o moarte pe măsura apucăturilor de fiară pe care și le însușiseră: „Răspunse unul: «Ba mai taci din gură, / Ce tot vorbești? ori țara se și fură». / Zisei și eu: — «Dacă ți-ai pus de gînd, / Să nu-i mușcați țărîna pe curînd». Un zvîcnet similar, de răzvrătire spontană, de impulsivitate țărănească, irumpe din citata poezie a lui Petre Bucșa. Într-o *Elegie*, Emil Giurgiuca, anunță cu patos momentul cînd românii asupriți aveau să sfîrșim „cătusele robiei”, încinși de „credința lui Zamolxe”, reînviați: „Și milioane de vîstare din stejarul / Străpuns de lănci la Sarmisegetuza / Noi, ce purtăm blestemul-acelui rege, / Vom împlini destinul cu-neruntare”. În *Balada Ardealului* de Grigore Popa dăm de chemări ca aceasta: „Popor întins pe roata mizeriei și-a urii. / Să-ți ardă iar blesteme de foc în cerul gurii, / Să-ți crească iar potopul revoltei pînă la cer, / Să-ți tai din nou destinul prin sabie și fier!” La Mihai Beniuc profețiile dobîndesc un conținut precis, deși insinuant în simboluri, cîntărețul „garoafei roșii” omologînd „împlinirea destinului” național cu o profundă primenire socială, cu venirea și în România a „primăverii” umanității, adusă de „furtuna cea mare”, în fluturări de flamuri roșii: „Dar în zori de zi desfășurînd / Aurora steagurile roșii, / Cînd vor arde codrii vechi și cînd / Vor crăpa țăriile cocoșii, / Va să vie, coborît din cer, / În mărțe valuri peste țară, / Învingînd acest pămînt de fier, / Tînar soare, cu oștiri de pară” (*De va fi să cad*).

EXEMPLIFICAREA poate continua. Se pot recolta alte și alte stihuri cu conținut similar, atît din autorii citați, cît și din numeroși alții, ca, spre a cita doar cîteva nume, V. Voiculescu, Cicerone Theodorescu, D. Stelaru, Iustin Ilieșiu, Ion Bălan, Ion Șugariu, Lucian Valea. Dacă multe din acestea nu sînt de natură a satisface integral normele exigențe estetice, ele rămîn, deși eclipsate literar de cele efectiv realizate, o mărturie a împotrîvirii conștiinței și sensibilității românești față de tirania fascistă, față de implicațiile ei de ordin social și național. O mărturie de care este bine să ne amintim mereu, și cu atît mai mult acum, cînd aniversăm împlinirea a trei decenii de la cotitura cea mare din august 1944.

D. Micu

U.R.S.S., Victor Koretski, „Forțele noastre sînt incalculabile”, 1941

Manifestele împotrîvirii

COLECTIONIND afișe, manifeste, fluturări, foi volante din anii 1939—1945 și din toate țările, scriitorul, istoricul și criticul de artă italian Mario de Micheli a realizat o imagine caleidoscopică a atitudinilor dominante ale vremii: eficacitatea lipsită de emfază a manifestului englezesc, prezența sîcîitoare a manifestului antihitlerist în Franța ocupată, stilul satiric, grotesc, al excelențelor caricaturiste sovietice, varietatea expresivă a graficii americane, realismul epic popular mexican stau alături în carte amintindu-ne contribuția fiecărei națiuni, elanul combativ al întregii omeniri care își aduna toate puterile pentru a pune capăt celui mai întunecat episod al istoriei. Toate chemau la acțiune. Toate erau receptate de fiecare privityor ca un mesaj personal. Toate aveau efectul de a ralia mulțimile. Nu calitatea artistică era hotărîtoare, ci faptul că mesajul lor se impunea ca o necesitate, răspundea celei mai profunde nevoi de libertate, independență, democrație și pace a tuturor.

Istoria manifestului este, în felul ei, ilustrarea istoriei propriu-zise. Să-i dăm cuvîntul lui Mario de Micheli: „În perioada luptei clandestine, mișcarea de rezistență italiană nu putea, desigur, să producă manifeste de lipit pe ziduri. Existau doar foi volante ilustrate de fapt manifeste de format redus, care pot să ne dea o idee despre deosebirea profundă dintre metodele propagandei fasciste și metodele propagandei antifasciste. Aceste foi volante foarte rare, sînt toate de un mare interes grafic și în privința modalităților de expresie. Sînt foi volante realizate cu mijloace întîmplătoare, cu desene concise și clare. Se vede de îndată că autorul are o viziune grafică modernă”. Și mai departe, în capitolul intitulat „Grafica italiană în perioada de reconstrucție”: „Această grafică de ascendență constructivistă, pe care am văzut-o inspirînd foile volante ale ilegalității, avea să apară în lunile care au urmat eliberării, pe zidurile orașului Milano, într-o serie de manifeste datorate lui Albe Steiner și Luigi Veronesi. La Milano s-a constituit atunci un „Centru grafic al Partidului Comunist Italian” care a difuzat o serie de manifeste constituînd în sine o nouă etapă în grafica cetățenească și politică a epocii și fiind încă și astăzi un exemplu valoros”.

Scotocind arhive colecții personale, sîpete ale foștilor rezistenți, Mario de Micheli a reconstituit fresca-mosaic întinsă cîndva pe mîi de ziduri dintre care prea puține vor mai fi rîmas în picioare.

Felicia Antip

S.U.A., „1778—1943“, 1943

Anglia, „Păstrează-l (secretul) sub pălărie“, 1944

Polonia, Eryk Lipinski, „Să nimicim fascismul până la capăt“, 1945

Iugoslavia, manifest antinazist, 1945

Poeți ai Rezistenței

● 54 de poeme a 43 de poeți, reunite în două volume intitulate „Poètes prisonniers“, tipărite între 1942—1944 de Pierre Seghers în editura clandestină de la Villeneuve-les-Avignon, în plină ocupație nazistă, devin acte de acuzare, mesaje de jertfă și de patriotism, traversează istoria. Transportați în lagărele morții din Germania nazistă, opera lor s-a făcut cunoscută lumii nu atât prin valoarea ei literară, cit prin adevărurile spuse sau țipate, prin mărturia unei tinereți consumate între disperare și speranță, între ură și dorul de casă și țară. Fiecare poem poartă însemnele destinului de prizonier : Oflag XII A, Stalag I A, Nürenberg... Și doar câteva nume, printre care amintim pe Luc Decaunes, Jean Digot, Pierre Unik, Jean Marcenac, erau cunoscute prin volumele de debut. Ceilalți s-au format între pereții celiulelor, în spaima reflectoarelor și-a sirmelor ghimpate, lăsând testamente de durere, dar și de încredere. Nu s-au bucurat de glorie, în marea lor majoritate, n-au avut vreme pentru a-și aduna versurile. Au fost parte din constituția acestui secol și au murit cu gândul la libertatea ultragiată. Și nu întâmplător în prefața primului caiet antologic Pierre Seghers mărturisea : „...În loc de a prezenta cititorului pe fiecare în parte din acești poeți — și cum așa face-o dacă nici nu-i cunosc ? — mi se pare mai nimerit să-i adun în jurul principalelor elemente ale operei lor comune : dragostea, femeia, copilul, casa de departe, timpul și lanțurile sale, brazda sa de suferință“.

Marcel Collet

Basmul apelor

Luna — ape adormite
Peste fuga zilei pune
Ciucuri, de podoabe-o-ncarcă,
Ispitește-o c-o poveste
Și arpegiile-n zori
Fuga să i-o negi, le-ncearcă.

Văluirește-mi apa moartă
Visule-n adinc și-n unde
Pînă-n ameteala unde
Aruncată e pedeapsa
Bucuriei de-altădată.

Nimfele-nchisorilor
Mi-au furat orice-aminăre
Mi-au lăsat monede false
Dorurile în neștire.

Jean Dupoux

O veste...

O veste-a pus zăbrani pe zare.
Și am văzut zăbrelele în bernă
E lungă ziua și e ternă
Și doliul m-a pătruns ca o chemare.

De-o parte timpul, ființe dragi de-o parte
Se duc, noi prizonierii plingem lacrima
Ca și cum timpul ar tot sta
Ca și cum viața ar cînta-n departe.

Credeam că totul se termină, pier
În pragul închisorii-n prag de taină
Că viața, ea ne părăsește

Dar fără noi trăiește-n altă haină
Viii și morții cine-i socotește
Cu ce te-am meritat exil de-ndoliere !

Paul Étienne

Grăunțe de nisip

Pe trupul meu pecete — sirmele ghimpate
Au șters trecutul orelor frumoase —
Cu pașii numărați în hrube-ntunecoase
Puteam să dăm de-adîncul mărilor sarmate.

Vatră aprinsă orizontul — seara
Ei reînțorși în lagăr, frați colbuiți ce sint,
Nisipul le-arginta figura de pămînt
Și inima, de milă, ni se topea cum ceara.

Și luam în miini atunci nisip cite puțin
Și printre degete slăbite-l prelingeam
De parcă-ntregul timp îl desfrunzeam
Timp cenușiu de temniți, de lipsuri
și de chin.

Un simbur de nisip că tatăl mi-a pierit
C-am douăzeci de ani — culorile li-s clare
Și pentru cel ce speră și pentru
cel ce moare
Și pentru plîns și ris și visul meu smîntit.

Un simbur pentru Chartre, pentru clopotniți
scunde
Și pentru piinile-nmulțite de Isus
Și pentru fructul copt, și pentru snopu-ades
Pentru secerătorii Lorenei de oriunde

Un simbur pentru cerc și jocuri de norec
Pentru copiii noștri cu ochi acaparanti
Și pentru clowni de circ și micii elefanți
Uitam pe amazoană în rochia-i de foc.

Dar goală-n sens memoria-și pierde
chipul —
Uitate amintiri zdrelesc un cer de doliu
Și simt cum mă cuprinde-al lui lîntoliu
Cum se scufundă timpul, istoria, nisipul.

Versiune românească și prezentare de
Marta Alboiu Cuibuș

Pierre Unik

À contre jour

Un pelerin al nopții-s rătăcit
În universul tulbure, ciudat —
Dar — mi face semne ?

Un zid înzăbrelit ?
Parcă-i semnalul unui inecat.

E-un Turnu Babel în această lume.
Fantome-n zarvă cu un ochi mirat
Tot ce visați mai nalt în aeru-ngroșat
Letează timpul ca pe-o creangă-anume.

Aprinde umbra lui plesnind de sănătate
Niciind să n-aruncați vreo uitătură
Căci pe plăcerile descrise în Scriptură
Era să dai imperiul pe-o cetate.

Pe locul nostru iarba-naltă crește.
Luntrașii-aveau un strigăt pe care
l-am iubit —
Era-n copilărie un anotimp tihnit
Și uite, vînt de larg îl risipește.

Păianjeni țes atîtea pinze gri
Pe țărna brună, roua să se prindă
Ca și cum steaua serii devreme cînd
colindă

Rămîne ultima să lumineze-n zi.

Se prind în pinza lor și muște iluzorii
Ce sint doar gînduri moarte peste noapte
Ca ramurile mîrlului plecate
Pe ochii-nchiși din țeste făr' memorii.

Spusa lui Crist o voce-o readuce
„Eu sabie vă dau, nu vă dau piine“
Urmașii vor rămîne și-ncă miine
Uimiți de țipătul lovit de cruce.

miini o să golească de cenușă urna ?
„Văzu țărnanul tot muncind grăbit
Îndepărtîndu-i-se calul poticnit —
Lupii îi sfîrtecară trupul, urma.

Jean Audard

Dimineata roșie

O, dezmiardare-a chiciurei în ora orbitoarei dimineți
Fereastră aburită-n rouă ! Ochi, peste spațiul viitorului
deschis !

Tăria pură a țîșnit din teaca ei de stele
Cine deci ride în puterea clipei ?

Ca o corabie de fier țîșnită din adîncuri
Ca un pumnal strălucitor oprit la timp
Cu ochii mei o să descopăr după colțul străzii
o lumină-adîncă
Corolă vie, nume parfumat, născutul ultim al Speranței.

Pierre Henri Simon

Sonet

Lui Marc Santoni, pentru
a 33-a aniversare

Spre noaptea cruntului destin
De-o să cobori pe-o ulicioară
De-amărăciunea te doboară
A unor umbre ce te-ațin

Și dacă — pasăre-n cădere
Inima ta tot blind palpită
Tu, tinerețea ta lovită,
Din jarul ei să-i dai putere

Și-atunci să crezi în vara ta,
Învinge timpu-n minte cată
La ce ar mai putea scăpa

Din violența lui înceată :
Inteligența-nflăcărată
Frumosul, dorul de-a-l avea.

Gaston Criel

Stalag XI A

Franță, Franță, cu miroas de plopi
De stejari și de roze
N-a mai rămas aici decît timpul în zdrențe
Ziua copiilor fără vacanță
Privirea unui biet sărman făr' adăpost
Vîntul ce șuieră-n vară
Plictisul care-l dă Baudelaire
Și plumbul orelor zdrobite
Vîntul și ploaia ce ne-aruncă
Semănătorul negru
Ura, prostia
Și drumul oamenilor plini de-amărăciune
Corvoada, lenea
Și buzele ce se agață
De golul inimilor noastre
Gol prins în sirmele ghimpate
În care-și oglindește noaptea rana
De-o tinerețe ce se stinge
La o fîntină nedorită de sărut.

Nicolae CEAUSESCU

The Man, his Ideas, and his
Socialist Achievements

Presented by STAN NEWENS

Spokesman Books

Price 75p

NICOLAE CEAUSESCU

Antonio Acone

Edizioni
Simba

Mărturii de admirație

IN biblioteca impunătoare, variată și foarte interesantă pe care o formează cărțile despre România, editate și publicate în străinătate, volumele consacrate muncii și operei constructive, precum și personalității tovarășului Nicolae Ceausescu ocupă locul de frunte, prin conținutul lor de înaltă valoare politică și umanistică, prin semnăturile autorilor și comentatorilor, și prin largă arie de răspindire, care atinge, acum, dimensiuni mondiale.

Publicistul italian Antonio Acone, autorul volumului Nicolae Ceausescu, de curind apărut în Editura Simba din Roma, subliniază, pe drept cuvânt, în cartea sa, că personalitatea președintelui Nicolae Ceausescu acționează ca „prim motor în întreaga activitate publică”, în politica internă și externă a României socialiste și acest remarcabil fapt a contribuit, în mod esențial, la crearea unui climat hotărâtor pentru ansamblul liniilor de viitor ale dezvoltării României.

Aceleași impresionante constatări, aceleași mărturii de admirație și de respect sînt cuprinse în toate volumele — atât de numeroase și de bine primite de opinia publică — volume ce constituie încă o dovadă a prestigiului mondial creat României socialiste de personalitatea activă a președintelui Nicolae Ceausescu, de munca lui permanentă, neobosită, deschizătoare de drumuri noi în sectoarele social-politice și economice interne, în cultură, în știință — precum și în domeniul vast al relațiilor internaționale.

Pretulindeni unde au fost editate volumele despre personalitatea președintelui Nicolae Ceausescu și unde au fost tipărite culegeri din discursurile, studiile, articolele și interviurile sale, s-au înregistrat comentarii din cele mai favorabile pentru înalta gândire a președintelui, pentru măreția lui operă practică și teoretică, inserisă în antologia filosofiei politice contemporane.

Prezentăm în coloanele alăturate unele volume editate în ultimii doi-trei ani, în diferite țări ale lumii, o parte doar din colecția bibliografică de mare autoritate intelectuală, expresie a stimei de care se bucură țara și poporul nostru, prin prestigiul câștigat, pe toate meridianele lumii, de președintele nostru iubit, tovarășul Nicolae Ceausescu.

E. T.

politieke geschriften van Nicolae Ceausescu

PARIS MANTEAU

IZABRANA
DELA SAVREMENIH DRZAVNIKA

NIKOLAE
CEAUSESCU

MEĐUVARODNA POLITIKA 1976.

CEAUSESCU

PRESIDENTE

PARA

ONDE

VAI

A
ROMENIA

PREZENȚE ROMÂNEȘTI • PREZENȚE

Omagii lirice

României — „țară de libertate și de poezie”, cum a numit-o în 1969 francezul Jean Cassou — i-au adus prinos în versurile lor poeți din peste 50 de țări, din toate continentele. Ne-au lăsat ofrande lirice ori au făcut referiri la noi, în versuri, scriitori de excepție din trecut și de azi — Ronsard, Lamartine, Petofi, Șevcenko, Gorki, Neruda, Asturias, Salvatore Quasimodo, Nazim Hikmet, Nicolas Guillen, Yannis Ritsos, Lassi Nummi, Jean-Claude Renard, Karel Jonckheere, Herbert Günther, Peter Vierek, Fuad Badawi (pentru a cita doar câteva nume). Peste 300 de poeți s-au referit la România și la români.

„În pragul României”

• Versuri — întretesute cu proze — întâlnim în volumul scriitorilor spanioli Rafael Alberti și Maria Teresa León, **În pragul României**. Ele fac dovada proliferării motivelor de inspirație românească. O candidă declarație de dragoste pentru

România, cu rezonanțe de doină, sînt versurile poetului andaluz: „Frunzuliță, Românie, / frunzuliță-a inimii, / cîntă frunza-n codru, cîntă / apa, soarele, pămîntul /.../ Cum te văd azi, Românie? / Totu-nmuguri în tine, / totul înflori în tine...”

Margarete și griu

• Poetul cipriot Thodoris Pieridis ne-a lăsat culegera de 40 de poeme **Un poet străin se plimbă prin București**. El scria: „Poetul știe că-n această țară / orice construcție / e-o bătălie dinainte câștigată”. Tot în limba greacă, avem de la Yannis Ritsos dedicațiile lirice reunite în volumul **Arhitectura copacilor** și în ciclul **Un tablou din trăsături mărunte** (inclusiv în volumul **A patra dimensiune**). În amplul poem **Doftana**, Ritsos evocă locul unde „s-a înființat prima universitate românească a revoluției”. „Aici, morții înșiși, cu ochii deschși, au coborît scara de lemn în spirală / și-au pornit în noapte să seme-ne griu și margarete, margarete și griu...” Descrierile peisajelor, în trăsături de xilogravură, sînt pentru autorul **Arhitectu-**

Arta românească

Turneele în străinătate ale formațiilor de teatru, simfonice, de cîntece și dansuri populare românești — iată o formă dintre cele mai eficiente prin care realizările artei noastre ajung, în mod concret, la cunoștința străinătății. Interesul în creștere manifestat față de fenomenul artistic românesc este ilustrat de dinamica acestor turnee: în 1962, ele erau în număr de 109, în 1967 — se cifrau la 179, în 1972 — la 290, pentru ca, în anul jubiliar 1974, să atingă cifra record de 500.

Teatru

• În 1971, lui Radu Beligan i se încredințează funcția de președinte al Institutului Internațional de Teatru, o alegere care vorbește de la sine despre prestigiul teatrului românesc în lume.

Unii dintre cei mai buni regizori români de teatru (Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, David Esrig, Lucian Giurchescu, Dinu Cernescu) sînt invitați să monteze spectacole — cu lucrări din dramaturgia originală sau din cea universală — pe marile scene din țări cu o bogată tradiție teatrală: R.F.G., Belgia, S.U.A., Cehoslovacia, Danemarca. Dar cota înaltă de care se bucură teatrul românesc o determină înseși colectivele teatrale, Teatrul Național I. L. Caragiale, Teatrul Lucia Sturdza Bulandra, Teatrul C.I. Nottara sau Teatrul Tineretului din Piatra Neamț sînt binecunoscute și apreciate peste hotare în urma spectacolelor prezentate la marile festivaluri internaționale.

În aceste zile la Moscova

• Chiar în aceste zile se află în turneu, în Uniunea Sovietică, Teatrul

Național „Vasile Alecsandri” din Iași care prezintă, la Moscova și la Vilnius, spectacolele **Doña Rosita de Lorcă**, **Poveste de iarnă** de Shakespeare și **Într-o singură seară** de Iosif Naghiu.

Muzică

• Marile scene muzicale ale lumii au devenit gazde obișnuite pentru soli artiști interpretative românești. Afirmatia este valabilă nu numai pentru marile personalități de talia lui Nicolae Herlea, Ludovic Spiess, Elena Cernoi, Silvia Marcovici, dar și pentru marile ansambluri simfonice sau pentru formațiile camerale.

Un succes ieșit din comun a raportat corul „Madrigal”, apreciat drept una dintre cele mai valoroase formații corale din lume la ora actuală. Mărturie stau cronicile elogioase apărute în presa de specialitate din țări în care a prezentat spectacole: „voci de o frumusețe supremă”, „cvantă de calitate ieșite din comun”, „glasuri de o ireproșabilă frumusețe”, „vir-

tuozitate excepțională”, „eveniment artistic de neuitat”. Este evidentă și contribuția pe care aceste ansambluri o aduc la popularizarea peste hotarele țării a celor mai bune creații ale compozitorilor români. În programele lor figurează lucrări de G. Enescu, Th. Rogalski, Paul Constantinescu, Anatol Vieru, Aurel Stroe, Miriam Marbé, alături de marile creații ale muzicii universale.

Expoziții

• Cele peste 100 de expoziții de artă plastică românească vernisate peste hotare — care au cuprins lucrări de pictură, sculptură, tapiserie, ceramică etc. — au beneficiat de contribuția celor mai de seamă artiști români din toate generațiile. Lucrările acestora au fost expuse în cadrul unor expoziții individuale sau de grup la Paris, Viena, Moscova, Berlin, Tokio, Ottawa, Londra, New York, Praga, Leningrad etc., bucurîndu-se de calde aprecieri din partea vizitatorilor. Un mare succes au raportat Expoziția de ceramică, sculptură și tapiserie organizată la Praga și în alte cîteva orașe din Cehoslovacia, Expoziția de artă grafică și decorativă în Japonia, Expoziția „Al. Ciucurencu” la Viena.

Adăugăm acestei prezențe de înaltă înută artistică participările românești la marile manifestări internaționale organizate în străinătate (Biennale de la Veneția, Quadriennale de la Praga, Salonul internațional de artă modernă de la Clermont Ferrand etc.).

rii copacilor prilejuri de a investiga adine și multilateral spiritualitatea românească în care natura e o componentă fundamentală.

„Drumul românesc”

● În 1951 apărea, în editura pariziană Seghers, poezia în 10 părți **Drumul românesc**, de Georges Soria, în care erau evocate — în peste 600 de versuri — momente ale luptei antifasciste și zorii vieții noastre noi.

„Mingiierea Carpaților”

● Poezii jugoslavi Vesna Parun și Radomir Andrić și-au tipărit poezia caligrafată în popasuri carpatine în volumul **Mingiierea Carpaților**, apărut la Kruševac, în 1973.

„Amiază, delta”

● Spațiul carpato-dunărean se dovedește, de altfel, prielnic poezilor privelistii. Opt mari cicluri de poezii: **Sosirea, Danae, Undiind înția oară, A doua aruncare a unditei, Prințul pe iarbă, Înținare pe lac, Histria, Virtejul viselor** — însumând peste 1000 de versuri — reprezintă recolta de impresii lirice a lui Lassi Nummi, președintele Uniunii Scriitorilor din Finlanda, în timpul călătoriei făcute pe litoralul Mării Negre și în Delta Dunării. Le-a reunit în volumul **Amiază, delta**, scos în 1967, la Helsinki, de casa editorială Otava (al cărei director, Erkki Reenpää, este, de altfel, profund interesat de literatura românească, mai ales după ce ne-a vizitat țara).

24 de poeme flamande

● O celebră compoziție enesciană avea să sugereze poetului flamand Karel Jonckheere titlul volumului de versuri **Suita română**, tipărit la Bruxelles, în 1965, ciclul fiind inclus apoi și în volumul **Inelele copacului**. Cele 24 de poeme flamande, de o puternică vibrație, circumscriu un amplu univers liric

Pablo Neruda și Miguel Angel Asturias

● Pablo Neruda și-a consemnat impresiile de călătorie din țara noastră în ciclul **Acum Dunărea cîntă**, păstrind solemnitatea armonioasă propriu marelui liric chilian. Alt laureat al Premiului Nobel, Miguel Angel Astu-

rias, și-a strins în volumul **România azi** (editat la Paris, în franceză, și în spaniolă, în Mexic, cu titlul **România, noul său chip**) și sonetele filigranate la București, Brașov, Sinaia, Suceava, la Constanța și în Delta: „Cu ce culori de cristaline aze / Să-ți prind ființa, dulce Românie? / Să-ți oglindesc cu har și măreție / Pașnicul cer pe care-l porți sub ploaie?”

Varșovia, Sofia, Havana...

● O largă cuprindere tematică are și grupajul de versuri **Dimbovița, apă dulce**, din volumul lui Franciszek Fenikowski, editat la Varșovia în 1958. Variate ca motive de inspirație și tonuri de expresie sint, de asemenea, cele 30 de poezii scrise de un alt prieten slatonic al țării noastre.

Nikolai Zidarov (ciclul **Punți**, inclus în volumele **Noi, norii și anotimpurile** și **Să reții aceste elipe** — Sofia, 1971). Într-un număr al revistei „Signos” din Cuba (sept., dec. 1970), consacrat României, Samuel Feijóo înserează 22 de poezii în care creionează impresiile sale din locurile vizitate în țara noastră, de la Argeș pînă la Suceava.

În Brazilia

● Cîntare românească de scriitoarea braziliană Stella Leonardos — un volum de poezii editat în 1972 de Porta de Livraria — poate ilustra, la rîndu-i, forța germinativă a motivelor preluate din literatura noastră populară și cultă.

De peste veacuri

● Acordăm prețuirea cuvenită acestor daruri prietenești ale poezilor contemporani din alte țări așa cum prețuim — peste vreme — creațiile poetice lăsate nouă la începutul celui de al XVII-lea veac de visticniul Stavrinos, primul care a preamărit în stihuri faptele de vitejie și împlinirile lui Mihai Viteazul — cele ale poetului silезian Martin Opitz, care, atît de atașat sufletește de moti iobagi din zona Zlatnei, le-a descris tinutul și traiul în 600 de versuri alexandrine, la 1623; cele ale belgienei Marie Nizet autoarea unui bogat volum de versuri închinat României, la 1870; ori cele ale poetei Marie Hade Bozena Varny din Boemia, care dădica țării noastre, în 1936, placheta cu poemul semnificativ intitulat **România, țara binecuvîntată**.

Traduceri...

Annual, se traduce în peste 40 de limbi opere ale scriitorilor români, care depășesc cu mult tirajele în care literatura română se tipărea înainte de Eliberare în propria noastră țară. Cele mai de seamă creații ale poezilor și prozatorilor noștri, de la Dimitrie Cantemir pînă la reprezentanții celei mai tinere generații de autori, au fost editate în aproape toate țările. Scriitori de renume mondial ca Pablo Neruda, Miguel Angel Asturias, Salvatore Quasimodo, toți laureați ai Premiului Nobel pentru literatură, Rafael Alberti și Maria Teresa León, Yannis Ritsos, Rita Boumi Papis se numără printre autorii versiunilor străine ale acestor lucrări. Remarcabili oameni de cultură, cu o amplă viziune asupra fenomenului literar românesc, ei au ales să ne sau au alcătuit antologii care cuprind aproape tot ce are mai valoros și autentic literatura română

Antologii ale poeziei române

● Volumele de poezie cuprind versuri de Eminescu, Arghezi, Bacovia, Goga, Pillat, Blaga, Barbu, G. Călinescu, M. R. Parascchivescu, Nicolae Labiș, Al. Philippide, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Maria Banus, Nina Cassian, Virgil Teodorescu și, din generațiile mai tinere, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu etc.

Marile antologii de poezie românească, cum sint cele apărute la Buenos Aires (**44 poezii române** — în tălmăcirea lui Pablo Neruda), Viena (**Lirică românească** — tradusă de Franyo Zoltan), Moscova (**Antologia poeziei române** — realizată de un grup de valoroși poezii sovietici), Madrid (**Poezia românească contemporană** — alcătuită și tradusă de Darie Novăceanu), Roma (**Poezii române de după război** — sub îngrijirea prof. Mario de Micheli), antologiile a-

părute la Atena sub semnătura lui Iannis Ritsos și mai recent, sub cea a lui Kostas Assimacopoulos, au avut darul de a prezenta cititorilor străini o imagine de ansamblu asupra poeziei românești din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre. Dar configurația unică a personalităților poeziei românești o redau desigur volumele individuale ale acestora. Apîntîm, dintre volumele apărute în ultimii ani, volumele de poezii de Mihai Eminescu, publicate în Spania de către Rafael Alberti și Maria Teresa León, în Olanda de prof. Gerard Redder și la Londra de Roy McGregor Hastie, Tudor Arghezi a fost tradus în Italia de Quasimodo, iar, mai recent, de Marco Cugno. (Pentru această traducere din Arghezi, Cugno a fost distins cu un important premiu literar italian). Versurile lui Lucian Blaga și Marin Sorescu au văzut lumina tiparului în S.U.A., cele ale lui Eugen Jebeleanu, în Italia.

„Index Translationum”

● Proza românească, pregnant redată în versiuni străine, este reprezentată de valori prompt receptate. Scriitori ca Liviu Rebreanu („un Einstein al prozei”, cum îl definește presa literară americană, „un scriitor al cărui roman, **Ion**, rezistă confruntării cu cele mai mari romane din literatura mondială contemporană”, cum se poate citi în presa italiană), ca I.L. Caragiale („ale cărui nuvele nu sint cu nimic mai prejos decît cele mai bune nuvele ale lui Tolstoi sau Gorki”, după cum afirmă scriitorul și criticul olandez Peter Krug), ca Zaharia Stancu (al cărui roman **Jocul cu moartea** este, după afirmația criticului turc Ahmed Barakin, „una dintre operele cele mai intense umane ale literaturii de război”).

Dintre prozatorii români, cei mai des traduși în străinătate sint, conform situației prezentate de „Index Translationum”, publicație apărută sub egida UNESCO, Mihail Sadoveanu și Zaharia Stancu. În afara antologiilor de proză — dintre care cele mai reprezentative sint cele apărute în Argentina, Brazilia, Indonezia, U.R.S.S., S.U.A., Polonia, Elveția — a fost tipărit un număr apreciabil de lucrări, printre autorii cei mai frecvent traduși fiind Cezar Petrescu, George Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu.

Un citat din „The Literary Review”

● Această enumerare reprezintă doar o mică parte din lungul șir de autori români traduși peste

hotare, purtători de cuvînt ai literaturii române „una dintre cele mai interesante și mai originale literaturi europene”, cum o caracterizează criticul brazilian Leoncio Basbaum. Prezențele literare românești sint o dovadă a faptului că „cele mai mici țări ale lumii contribuie adesea într-o măsură mult mai mare decît o arată numărul lor de locuitori la imbogățirea culturii mondiale”, se afirmă în prefața numărului special al lui „The Literary Review”, dedicat literaturii române, din care spicuim în continuare: „România este un caz tipic în această privință. Este suficient să ne gîndim la poezia lui Eminescu, la muzica lui Enescu, la sculptura lui Brăncuși... Visul și avîntul care transformă toate pînă mai ieri nu era decît cîntecul uitat într-un centru industrial și cultural plin de viață, este astăzi același impuls care transformă întreaga Românie într-una dintre cele mai dinamice țări ale lumii. În această renaștere inspirată de o nouă minidre națională participă, și nu în mică măsură, arta și în special literatura română”.

„Comparabile cu frescele lui Buonaroti”

● Un loc aparte între aceștia îl ocupă, desigur, regretatul Miguel Angel Asturias, laureat al Premiului Nobel, autor al unei lucrări excepționale, intitulată **România azi**. Lucrarea a văzut lumina tiparului la cunoscuta editură pariziană „Albin Michel”, după ce mai înainte fusese publicată în limba spaniolă, sub titlul **România, noul său chip**, într-o editură universitară mexicană. Volumul acesta, care însumează peste 250 de pagini, cuprinde referiri la tot ce este realitate românească: economie, istorie, viață social-politică, știință, cultură și artă. La tras în mod special fenomenul cultural-artistic „frescele mănăstirilor din Moldova, comparabile cu frescele lui Buonaroti”.

În Italia, Japonia

● La Roma, cunoscuta artistă Mariapia Vecchi a sco- de sub tipar o lucrare de excepție, **Romania, mondo latino**, un album al pasiunii și entuziasmului, al admirației și stimei pe care le poartă poporul nostru La Tokio.

Antologia de la presa română

Selecția y Traducția de Miguel Angel Asturias

TITUS POPOVICI
G. CĂLINESCU
Y. EM. GALIN
ZAHARIA STANCU
GEO. BARBU
NICOLAE LABIȘ
NICOLAE VELA
EUGEN BARBU
MIRAI BENIGU
ISTVAN NAGY
FRANCIS MONTEANU
FĂNUȘ NEAGU
EUGENIE CAMILAR
IOAN LĂCRĂȘAN

Losada

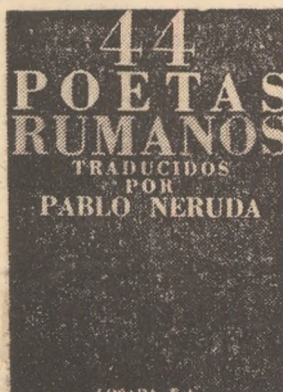
4 capitale europene

● O documentată lucrare de sinteză la Paris: **România economică și culturală**, apărută sub îngrijirea prof. François Perroux, distinsă personalitate a vieții științifice franceze. Berna: două lucrări de un deosebit nivel științific și artistic: volumul dedicat țării noastre de colecția „Archaeologia Mundi” de către cunoscuta casă editorială Nagel și volumul **România** de Hans Leuenberger, așteptate și primite cu legitim interes de specialiști și cititori. Atena: scriitorul Kostas Birkas este autorul unei prezentări a României. Stockholm: Göran Borge și îndeamnă concetățenii să ne cunoască țara într-o interesantă și atractivă **Facetă cunosțință cu România**.

Documentar realizat de Nicolae NICOARA și Dem. POPESCU.

Cărți despre România

Realizările remarcabile obținute de România socialistă în cei treizeci de ani care au trecut de la Eliberare au făcut ca interesul cititorilor străini față de țara noastră să crească simțitor. Pentru a veni în întîmpinarea acestora, edituri de prestigiu din diferite țări au publicat o serie de lucrări despre România. Anual, apar în lume 10—12 lucrări despre țara noastră, scrise de autori străini.

Pământul românesc în conștiința trecutului

Scenă de pe Columna lui Traian

NU știu, în general, cum își desfășoară ochiul și sufletul specialiștii în trecut, dar ca amator bîntuit de astfel de curiozități, ori de cîte ori dau peste un crîmpei de text care vorbește despre pămîntul românesc, emoția mă învinge și mă neliște binefăcător, micșorîndu-mi singurătatea. Duioasele fragmente de ceață verbală aduc pînă la mine ecouri pe care nu le știam, dar le recunosc drept necesare ființei mele:

Fulgeami già in fronte la corona
Di quella terra che il Danubio riga
Poi che le ripe tedesche abbandona...

Desigur, specialiștii recunosc aici versurile lui Dante Alighieri din *Paradisul* (VIII-64), însă aluneacă peste ele cu indiferența de rigoare. Dar dacă unul singur, dintre cei mulți dedicați studiilor italiene, și-ar consacra o parte din timp unei culegeri care să adune astfel de crîmpeie, comentîndu-le pentru publicul larg, atît de însetat să se cunoască pe sine însuși, acest public i-ar mulțumi și i s-ar mărturisii îndatorat.

Ar fi foarte utilă și foarte frumoasă o astfel de culegere comentată. Și cine știe cîte lucruri nu s-ar putea dezvălui pentru prima dată! Încăperi întregi cu documente, biblioteci la noi sau aiurea, arhive neumblate și săli de muzee păstrează neștiute cuvinte despre noi. Cele literare, bineînțeles, sînt mai numeroase decît altele. Uneori însă, am impresia că filologii sînt mult mai atrași de stabilirea mitului dintr-o consoană surdă și nu cunosc febra unui Pirvan sau Iorga, cei care, asemeni lor, deși cu alte preocupări, n-au știut nimic înainte de a se naște și au fost obligați să învețe totul mult mai tîrziu, prin dăruire și eforturi.

Avem, de exemplu, „urme” în cultura italiană încă de la sfîrșitul secolului al XII-lea, cînd Peninsula se pregătea să iasă din umbrele prelungi ale Evului Mediu, punînd bazele unei culturi înfloritoare prin opere de erudiție enciclopedică, de istorie și filosofie sau de geografie fizică și economică. N-am avut, e drept, o „Renaștere”, am semnat un umanism tîrziu, dar cultura noastră și-a asimilat epoci întregi în perioade foarte scurte și tocmai de aceea, azi, își poate afirma, între celelalte, personalitatea și virtuțile ei atît de distincte.

SA nu teoretizăm însă și să ne întoarcem la amintirile „urme”, amintindu-ne de primii călători care, plutind în corăbii ușoare peste *Mar Maggiore* sau suportînd tangaia diligențelor peste cîmpiile verzi ale lumii dalmate, pătrundeau în lumea Moldaviei sau Valacchiei. Vinzînd sau cumpărînd, țesînd intrigi diplomatice pe la rîspîntii de timpuri și lumi, aceștia sînt cei dinții (alături de misionarii dominicani și franciscani veniți să „întoarcă” populațiile de la Dunăre în sinul catolicismului) care furnizează date despre noi în Peninsula, în literatura didactică italiană, cea care ne amintește prima oară

Nu-i vorba, să zicem, de *Imago Mundi*, nici de *Speculum Universale* și, dacă doriți, nici de *Historiarum*, sau *Pomarium*, titluri atît de familiare, scrise de autori atît de cunoscuți, încît specialiștii, cînd le rostesc numele — Vincenzo de Beauvais, Onorio d'Autun, Giovanni Colonna și, respectiv, Ricobaldo di Ferrara — o fac cu aerul că rostesc numele fructelor din grădina proprie, ori din cea de pe Valle Giulia...

E vorba, totuși, de un Brunetto Latini (1220—1295), în a cărui operă scrisă în exil francez — *Li Livres dou Tresor* — se află un paragraf ca acesta: „E sappiate che nella fine di Tracia, verso settentrione, corre il Danubio... e spaite che il Danubio è un grande fiume, ch'è apelato Istros (toți știm că se chema așa numai pînă la Orșova, n.m.) che nasce di grandi monti in Alemagna... e riceve sessanta fiumi si grandi, che navi vi posonno andare...”.

De aici probabil și nu din altă parte și-a luat Dante datele lui despre această lume, textul lui Brunetto Latini fiind plin de sugestii frumoase despre pămîntul pe care trăim.

E vorba, în continuare, de poetul Jacopone da Todi (1230—1306), autorul acelor *Laude* ce proslăvesc rodnicia pămîntului pe care el și-l atribuie în întregime, cu toate numele cunoscute:

Mio è'l renno Theonticoro,
mio è'l renno Boemioro,
Ybernia et Dacioro.

...et Dacioro: așadar, după un mileniu de cînd fusese înfrîntă de Traian, Dacia mai exista încă, amintirea ei

nefiind chiar numai amintire. Ce alt pămînt, aș dori să mi se spună, odată cucerit, a făcut să-i dureze numele pe mai departe atîta timp?...

Mai e vorba, între alții, de Giovanni Villani (1276—1348), autorul *Istoriilor Florentine*, cel care afirmă cu atîta certitudine: „La terza parte del Mondo si chiama Europa, la qualle comincia i suoi confini i termini da levante dal fiume detto Tanai”. Tanai, adică Don, Villani fiind condus în certitudinea sa de textele antice ale lui Diodoro di Siculo sau Timeo di Tauromenio, cei ce, asemeni lui Dioniso di Alicarnasso, restabileau cu fantezie și cunoaștere drumul Argonauților, călători, se pare, și ei prin părțile noastre. Cît spațiu de mitografiere și poezie ne oferă o astfel de remarcă peste care continuăm să trecem cu atîta nebagare de seamă!

Tot din cronicile lui Villani, pe care, recunosc, le-am răsfoit doar ca un atras de curiozități, putem aprecia dezastrul celor două furtuni ce au răscolit — în octombrie 1323 și noiembrie 1343 — adîncurile Mării Negre și cîmpiile dobrogene, unde palpită atîta istorie românească.

IN sfîrșit, pentru a nu ne lungi, mai e vorba de acel *Il Dittamondo*, lungul poem didactic semnat de Fazio degli Uberti (1310—1368), cel care și-l are ca model pe Dante, dar își desăvîrșește călătoria la lumina zilei, prin toată lumea, oprindu-se neapărat și aici, unde noi ne aflăm mai demult:

Bagna il Danubio le sue ripe crude.
Dall'altra parte, che borea l'affligge,
Alania, Gozia, Dazia, Iperborei,
Neuri, Geloni ed Agatirsi abbranca
Calibi e Daci, che son crudi e rei...

dar unde întîlnește o femeie plîngînd (Roma), cunoscuta văduvă din legenda medievală, cea care cere să se facă dreptate, așa cum și-a amintit-o același Dante:

Seguita ora ch'io debbo dirre
Del buon Traiano, il qual con gran vittoria
Di ver ponente io vidi a me redire...

Acest *Il Dittamondo* n-a trecut, se pare, sub nici un chip, dincolo de chinutele studii universitare, împărțînd aceeași soartă nemeritată cu *Geographia* lui Francesco Berlingheri, cea mai importantă geografie metrică din secolul al XV-lea, unde descoperim, pentru prima dată în textele Occidentului, denumirea de *popol valaccho* și aflăm primele vești ale bătăliilor cu Poarta Otomană:

Questo paese ha molte volte stracco
l'assalto di Turchia allo Istro intorno
dove habitato è dal **popol Valaccho**.

De fapt, așa cum am văzut, nu-i singurul caz. *La Sfera*, opera colectivă a doi călugări dominicani, Leonardo Dati și Tolosano da Colle, ar fi ultimul exemplu pe care-l amintim aici, pentru că Tolosani (continuîndu-l pe Dati la distanța unui secol și ceva) poate prilejui cele mai neașteptate comentarii la textul său. Din versurile acestea:

E Geti piangon nato l'uom di corto
E fanno festa come quello è morte...

putem reconstitui, prin mitografiere, un obicei nu chiar necunoscut: geții plîng, la nașterea unui om, ca și cînd ar fi vorba de un mort. Încerc să-mi închipui cît de frumos ar suna un comentariu pe o astfel de temă minuită cu pasiune peste Dunărea de demult.

Tot *La Sfera* are, undeva, versurile acestea:

Terra fredda di **Dacia** ed infeconda
Al Pontico ed Illirico confina
Abitazion nê lieta nê gioconda,

cele ce, asemeni lui Ovidiu, spun de un pămînt rece și cu rod puțin, ceea ce mă face să cred că de aici și-a luat Lope de Vega „informațiile” pentru una din cunoscutele sale piese (*El gran principe de Transilvania*), unde, tot pentru prima dată, Mihai Viteazul devine erou literar.

Multe, foarte multe texte, vechi și necunoscute, vorbesc despre noi și poate că nu-i bine că trecem peste ele cu atît de puțin interes. Un pasionat de întocmirea unei geografii spirituale românești, presupun, nu are dreptul să le ignore: întîmplări și evenimente, pe care altfel nu le-am putea cunoaște, renasc din adîncul unor astfel de pagini, vorbindu-ne despre cei care-am fost și rămînem.

Darie Novăceanu

Sub cupola acestui August

● SUB cupola acestui august, ca sub o salcie cu frunzele de mirt, e o clipă cînd sufletul se oprește între toate florile și, amețit, se dăruiește visului. Sărbătorim 30 de ani de la izbînda celei mai înalte revoluții din cîte s-au petrecut în România, și din cîmpia pîinii, adunată jur împrejurul Virfului cu Dor, auzim, înălțîndu-se spre culmi, luceafărul cu frunză de măsline scînteietoare ieșit din livezile mării. În mine e un plop înalt și lingă tîmple o toamnă cu mere domnești, se umple de cîntec zarea albastră și în pridvoare se închină apele cerului. Inima vrea fereastră să-și vadă palatele. Ca un copil mă rotesc în călcîi pe un picior de plai. Ziua e frumoasă ca o femeie care se sprijină cu pieptul pe un coș cu fructe, clipa e ochiul fîntîinii în care-mi citesc dragostea și trandafirii. În 30 de ani am risipit îndrăzneală și credință, adevăr și arbori de umbră — de aceea în ceasul mării sărbători ne luminează fața surisul vinului, roua lui roșie. Ajunși pe polița cu crini, cum se numește fruntea Ceahlăului, bucuria noastră cea mai de seamă e să vedem c-am construit o țară puternică, iubitoare de libertate, răscolită de patima creației. Din podișul Transilvaniei și pînă în cele trei crengi de aur prin care se aruncă Dunărea în Mare.

Ceea ce trebuie subliniat în aceste clipe de iubire e că, în 30 de ani de revoluție, nimeni în România nu s-a întîmplat ca martor, ci numai ca un constructor dinamic. Miracolul românesc. Spirit și armonie. Adică operă fericită. Geniul nici unui popor nu e lent. Dovadă peremptorie temperamentul vulcanic al celor trei decenii străbătute de noi cu răsufierea tăiată. Tainele acestui timp sînt pe față și de aceea din plin grăitoare.

August. Pe toate oglinzile sufletului albinele aduc nectar.

August, salcie cu frunze de mirt.

Fănuș Neagu

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU